

BUDSJETT 2013

ØKONOMIPLAN 2013 – 2016

Vedtatt i kommunestyrets møte 13.12.2012

ÅRSBUDSJETT 2013

ØKONOMIPLAN 2013 – 2016

INNHOOLD

- **Kommunestyrets vedtak**

Årsbudsjett for 2013, og økonomiplan for perioden 2013 - 2016 ble vedtatt av kommunestyret i møte 13. desember 2012, sak 112/12. Særutskrift av kommunestyrets vedtak er tatt inn i dette dokument. Kommunestyrets vedtak avviker noe fra rådmannens forslag. Alle forslag under den politiske behandlingen framkommer av protokollen. Kommunestyrets endelige vedtak finner en til slutt i særutskriften.

Det redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen, se eget punkt nedenfor.

- **Talldel**

Budsjettskjema 1 A og I B (driftsbudsjettet), budsjettskjema 2 A og 2 B (investeringsbudsj.) er ajourført etter kommunestyrets behandling.

Det understrekes at nevnte driftsbudsjettskjema er kommunens vedtatte budsjett, og det er dette nivå som er bindende for administrasjonens disponeringer gjennom budsjettåret. Krav til budsjettendringer oppstår først når det framkommer avvik til disse budsjettforutsetninger.

- **Rådmannens kommentarer**

Grunnlaget for kommunestyrets årsbudsjett- og økonomiplan-vedtak, var rådmannens budsjettkommentarer datert 15.11.2012. Som det framgår av protokollen, ble det foretatt noen endringer i den politiske behandlingen. Disse er innarbeidet i talloppstillingene, men selve tekstdokumentet fra rådmannen som lå til grunn for den politiske behandlingen, er ikke korrigert i etterkant.

- **Endringer i den politiske behandlingen**

Nedenfor redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen:

DRIFTSBUDSJETTET:

Hovedansvarsområde 8: Finansiering og fellesområder:

- **Eiendomsskatt:** I forhold til rådmannens forslag, er årlige inntekter redusert med 1 mill. kr. Det betyr at for boliger m.v. skrives skatten ut med 6 promille av takst i 2013 og 2014, og med 6,5 promille i 2015 og 2016.
- **Avdrag på lån:** Det er lagt inn en forutsetning om reduserte avdragsutgifter på 1 mill. kr årlig i hele planperioden. Det betyr at det i 2013 skal gjennomføres en forlengelse av avdragstida på kommunens samlede lån, slik at utgiftsreduksjonen oppnås.
- **Nedbemanning:** Kommunestyrets vedtak forutsetter en styrt nedbemanning på 3 årsverk innen utgangen av 2013 – med halvårsvirkning i 2013. Det er forutsatt en innsparing på kr 825.000 i 2013, og kr 1.650.000 årlig fra og med 2014. I tallmaterialet ligger denne innsparingen som en ikke-fordelt og uspesifisert rammereduksjon på egen linje. For øvrig henvises til kommunestyrets vedtak pkt 1f).

Hovedansvarsområde 1: Administrative og politiske fellestjenester:

- **Reversere "Morgedalsamling":** Det er lagt inn en årlig innsparing på kr 100.000 på tjenestekområde Politisk styring og kontrollorganer – ved å gjennomføre 2-dagerssamling for kommunestyret uten overnatting.
- **Tiltak barnefattigdom:** Oppfølging av tiltak i henhold til plan om barn i fattige familier er synliggjort med en årlig rammeøkning på kr 150.000 med virkning fra og med 2014.

Hovedansvarsområde 2: Skole- og barnehagesektoren:

- **Opprettholde Svenseid barnehage:** Kommunestyret vedtok å reversere rådmannens forslag om å avvikle barnehagen. Det betyr en rammeøkning på kr 300.000 i 2013, og årlig kr 700.000 fra og med 2014.

Hovedansvarsområde 3: Helse- og omsorgssektoren:

- **Ingen endringer fra rådmannens forslag.**

Hovedansvarsområde 4: Biblioteksektoren:

- **Opprettholde bibliotek:** For å sikre videreføring av biblioekavelingen i Lunde, vedtok kommunestyret å styrke biblioteksektorens budsjetttramme med årlig kr 150.000.

Hovedansvarsområde 5: Kultur- og næringssektoren:

- **Opprettholde Sluserock:** Kommunestyret vedtok å bevilge kr 150.000 årlig for å sikre en videreføring av arrangementet. Av dette skal kr 100.000 finansieres ved en omdisponering av kraftfondet. Denne omdisponeringen får videre følger for bruken av de statlige midler til næringsfondet i 2013, og til bruken av RDA-midler i 2013, jf kommunestyrets vedtak pkt 1g)
- **Opprettholde tilskudd til frivillige organisasjoner:** Hovedansvarsområdet er tilført årlig kr 42.000 for å opprettholde tilskudd til frivillige lag og organisasjoner.

Hovedansvarsområde 6: Teknisk sektor:

- **Reversere privatisering av kommunale veger:** Kommunestyret vedtok at det ikke skal gjennomføres noen privatisering av kommunale veger. Hovedansvarsområdets budsjettramme er styrket med årlig kr 280.000.

INVESTERINGSPROGRAMMET:

- **Ingen endringer i den politiske behandlingen.**

Ulefoss 4. januar 2013

Roar Lindstrøm

Budsjett- og regnskapssjef

 Nome kommune	Budsjett 2013 - Økonomiplan 2013 - 2016		Arkivsaknr: 12/1635
	Jnr.:	Arkiv	Saksbehandler
	12/13272	K1-150	Roar Lindstrøm
Forvaltn. organ:	Dato	Sak nr.	
Oppvekst og omsorgsutvalget	27.11.2012	046/12	
Utviklingsutvalget	27.11.2012	100/12	
Formannskapet	29.11.2012	093/12	
Kommunestyret	13.12.2012	112/12	

Innstilling fra rådmannen:

Driftsbudsjettet:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2.
- b) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,730 mill. kr.
- c) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder.
- d) Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysning og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- e) Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger fra dag 1 med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene når regnskapet for 2012 foreligger. Ingen nye/utvidede tiltak iverksettes før finansieringen er tilstrekkelig sikret.
- f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og bruk av RDA-midler 2013 slik det framkommer i rådmannens tekstdel. Det er en forutsetning at forventet beløp oppnås.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2012.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2013.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
  - boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 6,5 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
  - andre skattepliktige eiendommer (næringseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 0,5 % med virkning fra 01.04.2013. Den samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt. Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager forblir uendret med kr 2330/mnd uavhengig av inntekt. Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.590 til kr 1.725 (8,3 %) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 133 til kr 137 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 100 til kr 125. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 60 til kr 62. Abonnement mat endres ikke.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 170 til kr 175. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (om lag 3 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G		175
2G – 3G	164.244	700
3G – 4G	246.366	925
Over 4G	328.488	990

Ingen betaler mer enn selvkost (250 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 225 til kr 235 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole på kr 2.440 for skoleåret 2012/2013, øker med 3,3 % til kr 2.520 for skoleåret 2013/2014.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:
- feiegebyr med kr 274/pipe(342,50 inkl mva) endres ikke.
  - Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.930 til 1.970 (2.463 inkl mva) for den mest vanlige ordningen med 140 l dunk.
  - Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.385 til kr 1.456 (1.820 inkl mva) for årlig tømming, og fra kr 786 til kr 840 (1.050 inkl mva) for tømming hvert annet år.
  - vanngjør øker med 3,1 % (ca 130 kr.) fra kr 4.120 til kr. 4.247 (kr. 5.309 inkl. mva).
  - avløpsgebyr øker med 30 % (ca 1.375) fra 4.578 til kr 5.953 (kr 7.441 inkl mva)
  - tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ex mva
  - tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ex mva
- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.000 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning(inntektsåret 2012). Veid G er 81.153 (79216/82122) for året 2012. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2013-ligning nyttes (måles mot veid G for 2012). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- a) Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til nytt reglement vedtatt av kommunestyret i sak 63/11 i møte 20.10.2011, men med følgende endring: Økningen i godtgjørelsene fra nivå 2011 gjennomføres gradvis. I 2013 fastsettes godtgjørelsene slik at merkostnaden blir om lag 2/3 i forhold til full innføring av nytt reglement.
- b) Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres. Rådmannen legger fram sak for formannskapet på nyåret der rapportering i tillegg til plan- og økonomimeldingene blir avklart.

- c) Det vises til arbeidsgruppe som har vurdert deltidsstillinger/uønsket deltid. Forslag om å øke grunnbemanningen på bo- og behandlingsavdelingen ved Nome sjukeheim til flest mulig 100 %-stillinger, kan av økonomiske årsaker ikke gjennomføres. Deltidsstillinger økes imidlertid innenfor vedtatte budsjetttrammer.

Investeringsbudsjettet 2013:

4. Investeringer for 2013 med finansiering vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 8 mill. til videre utlån.
7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2014 -16:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

26.11.2012 ELDRERÅDET.

Rådmannens innstilling ble tatt til etterretning.

Eldrerådet forventer at tilbuda innen helse- og omsorg blir videreført etter dagens standard. Eldrerådet er opptatt av at midlene til Samhandlingsreformen blir sikret.

27.11.2012 OPPVEKST OG OMSORGSUTVALGET

Torunn Brukåsa Kleiva (Sp) la fram vedlagte forslag til saldering av budsjettet.

Avstemming:

Rådmannens innstilling til årsbudsjett og investeringsbudsjett ble vedtatt med 5 stemmer.

Forslaget til saldering av budsjettet fra Nome SP's representant Torunn Brukåsa Kleiva falt mot 2 stemmer.

Rådmannens framlegg til økonomiplan 2014-16: Enstemmig vedtatt

OO-046/12 VEDTAK:

Rådmannens framlegg til årsbudsjett ble tilrådd med 5 mot 2 stemmer.

Rådmannens framlegg til økonomiplan 2014-16 ble enstemmig tilrådd.

27.11.2012 UTVIKLINGSUTVALGET

Tom Vidar Slåtta, Sp foreslo:
Se vedlagte pdf fil.

Avstemming:

Rådmannens innstilling vedtatt med 5 mot 1 stemme.

UTV-100/12 VEDTAK:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2.
- b) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,730 mill. kr.
- c) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder.
- d) Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysning og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- e) Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger fra dag 1 med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene når regnskapet for 2012 foreligger. Ingen nye/utvidede tiltak iverksettes før finansieringen er tilstrekkelig sikret.
- f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og bruk av RDA-midler 2013 slik det framkommer i rådmannens tekstdel. Det er en forutsetning at forventet beløp oppnås.

2. Skatter, gebyrer og betalingssetser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2012.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2013.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
  - boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 6,5 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
  - andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.

- d) Husleie i kommunale boliger øker med 0,5 % med virkning fra 01.04.2013. Den samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt. Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager forblir uendret med kr 2330/mnd uavhengig av inntekt. Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.590 til kr 1.725 (8,3 %) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 133 til kr 137 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 100 til kr 125. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 60 til kr 62. Abonnement mat endres ikke.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 170 til kr 175. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (om lag 3 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G		175
2G – 3G	164.244	700
3G – 4G	246.366	925
Over 4G	328.488	990

Ingen betaler mer enn selvkost (250 kr/time).

- n) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 225 til kr 235 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- o) Elevavgift ved Nome kulturskole på kr 2.440 for skoleåret 2012/2013, øker med 3,3 % til kr 2.520 for skoleåret 2013/2014.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

-feiegebyr med kr 274/pipe(342,50 inkl mva) endres ikke.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.930 til 1.970 (2.463 inkl mva) for den mest vanlige ordningen med 140 l dunk.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.385 til kr 1.456 (1.820 inkl. mva) for årlig tømming, og fra kr 786 til kr 840 (1.050 inkl mva) for tømming hvert annet år.

-vanngebyr øker med 3,1 % (ca 130 kr.) fra kr 4.120 til kr. 4.247 (kr. 5.309 inkl. mva).

-avløpsgebyr øker med 30 % (ca 1.375) fra 4.578 til kr 5.953 (kr 7.441 inkl mva)

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ex mva

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ex mva

- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.000 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning(inntektsåret 2012). Veid G er 81.153 (79216/82122) for året 2012. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2013-ligning nyttes (måles mot veid G for 2012). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- a) Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til nytt reglement vedtatt av kommunestyret i sak 63/11 i møte 20.10.2011, men med følgende endring: Økningen i godtgjørelsene fra nivå 2011 gjennomføres gradvis. I 2013 fastsettes godtgjørelsene slik at merkostnaden blir om lag 2/3 i forhold til full innføring av nytt reglement.
- b) Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres. Rådmannen legger fram sak for formannskapet på nyåret der rapportering i tillegg til plan- og økonomimeldingene blir avklart.
- d) Det vises til arbeidsgruppe som har vurdert deltidsstillinger/uønsket deltid. Forslag om å øke grunnbemanningen på bo- og behandlingsavdelingen ved Nome sjukeheim til flest mulig 100 %-stillinger, kan av økonomiske årsaker ikke gjennomføres. Deltidsstillinger økes imidlertid innenfor vedtatte budsjettammer.

Investeringsbudsjettet 2013:

4. Investeringer for 2013 med finansiering vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 8 mill. til videre utlån.

7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2014 -16:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

27.11.2012 UTVIKLINGSUTVALGET:

Avstemming:

Forslag fra SP v/Tom Vidar Slåtta.
Se vedlagte pdf fil.

UTV-100/12 VEDTAK:

Rådmannens innstilling vedtatt med 5 mot 1 stemme.

29.11.2012 FORMANNSKAPET

Avstemming:

Forslag fra Frp v/Tom Lennart Bjervamoen:

1. Ingen økning av eiendomsskatt
2. Ingen kutt i sluserock
3. Inndekning av pkt. 1 og 2 vil skaffes fram mot neste kommunestyremøte.

Forslaget falt med 6 mot 1 stemme

Forslag fra Sp v/Jan Thorsen:

Forslag til vedtak sammenlignet med rådmannens innstilling

DRIFTSDELEN

Økonomiplanen år 2-4									
Årsbudsj		2013		2014		2015		2016	
		Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt	Økte utg/ Red.innt
1	Nye Holla ungdomsskole – ferdigstillelse til skolestart aug. 2015 med ramme 2013-16 på 80 mill*								
	1.1 Effekt på renter og avdrag av låneopptak på 10 mill ekstra til oppstart anleggsarbeid i 2013	150		600		600		600	
	1.2 Effekt på renter og avdrag av mindrelåneopptak på 10 mill i 2015					600			600
	1.3 Økt momskompensasjon i drift 2013		2 400						
	1.4 Økt overføring fra drift til onvestering tilsvarende 80 % av den økte momskompensasjonene i '13	1 920							
2	Reduserte avdragsutgifter ved å utvide nedbetalingstiden på lån **		1 600		1 600		1 600		1 600
3	Opprettholdelse av Svenseid barnehage	300		700		700		700	

4	Styrking biblioteksektoren for å opprettholde Lunde folkebibliotek og vertskommuneavtalen med Telemark FK	100		100		100		100	
5	Reversering kutt frivillige lag og organisasjoner	42		42		42		42	
6	Geotekniske undersøkelser i rasutsatte områder på Grønvoldvegen (Febakke) (beløp + mva)	250							
7	Reversering kutt kommunale vegger. Det iverksettes <u>ikke</u> privatisering av kommunale vegger	280		280		280		280	
8	Indeksregulering av utbytte fra Midt Telemark energi i tråd med eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i MT		96		96		96		96
9	Indeksregulering av utbytte fra Midt Telemark Kraft i tråd med eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i MT		67		67		67		67
10	Redusering av kuttkrav stillinger innen hjemmetjenesten og bofelleskapene (reversering av 1,5 årsverk)***	410		810		810		810	
11	Redisering av kuttkrav stillinger innen skole og barnehage (reversering av 0.75 årsverk) ***	200		405		405		405	
12	Midler til gjennomføring av tiltak i handlingsplanen mot barnefattigdom	150							
13	Ytterligere rammestyringsmål/effektiviseringskrav for ansvarsområde 1 – tilsv 0,5 % av 2013-ramme på 60.440' i rådmannens budsjettgrunnlag og deretter økende til 1 % for resten av perioden		300		600		600		600
14	Meravsetning til kommunestyrets disposisjonsfond (mondreavsetning i 2014)	661		574	26		26		
	Sum i alt:	4 463	4 463	2 937	2 937	2 963	2 963	2 963	2 963

*): Investeringsrammen er her altså satt til 80 mill

**): gjennomsnittlig nedbetalingstid er pt 25 år. Etter kommunelovens § 50, jfr notat fra rådmannen av 05.12.11 kan Nome kommune strekke nedbetalingen til 29 år. Med tilpasningen som vist over vil gjennomsnittstid bli om lag 28 år.

***): Det forutsettes at reservering gjøres pro rata det som er rådmannens kutforslag.

Forslaget ble satt opp mot rådmannens innstilling, og falt med 5 mot 2 stemmer.

FS-093/12 VEDTAK:

Driftsbudsjettet:

1. Rammer og disponering

a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2.

b) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellestråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,730 mill. kr.

c) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder.

- d) Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysning og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- e) Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger fra dag 1 med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene når regnskapet for 2012 foreligger. Ingen nye/utvidede tiltak iverksettes før finansieringen er tilstrekkelig sikret.
- f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og bruk av RDA-midler 2013 slik det framkommer i rådmannens tekstdel. Det er en forutsetning at forventet beløp oppnås.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2012.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2013.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 6,5 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
- andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 0,5 % med virkning fra 01.04.2013. Den samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.
Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager forblir uendret med kr 2330/mnd uavhengig av inntekt.
Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.590 til kr 1.725 (8,3 %) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 133 til kr 137 pr døgn.

- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 100 til kr 125. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 60 til kr 62. Abonnement mat endres ikke.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 170 til kr 175. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (om lag 3 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G		175
2G – 3G	164.244	700
3G – 4G	246.366	925
Over 4G	328.488	990

Ingen betaler mer enn selvkost (250 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 225 til kr 235 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole på kr 2.440 for skoleåret 2012/2013, øker med 3,3 % til kr 2.520 for skoleåret 2013/2014.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

-feiegebyr med kr 274/pipe(342,50 inkl mva) endres ikke.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.930 til 1.970 (2.463 inkl mva) for den mest vanlige ordningen med 140 l dunk.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.385 til kr 1.456 (1.820 inkl mva) for årlig tømning, og fra kr 786 til kr 840 (1.050 inkl mva) for tømning hvert annet år.

-vanngesbyr øker med 3,1 % (ca 130 kr.) fra kr 4.120 til kr. 4.247 (kr. 5.309 inkl. mva).

-avløpsgebyr øker med 30 % (ca 1.375) fra 4.578 til kr 5.953 (kr 7.441 inkl mva)

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ex mva

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ex mva

- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.000 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning (inntektsåret 2012).

Veid G er 81.153 (79216/82122) for året 2012. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2013-ligning nyttes (måles mot veid G for 2012). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- a) Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til nytt reglement vedtatt av kommunestyret i sak 63/11 i møte 20.10.2011, men med følgende endring: Økningen i godtgjørelsene fra nivå 2011 gjennomføres gradvis. I 2013 fastsettes godtgjørelsene slik at merkostnaden blir om lag 2/3 i forhold til full innføring av nytt reglement.
- b) Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres. Rådmannen legger fram sak for formannskapet på nyåret der rapportering i tillegg til plan- og økonomimeldingene blir avklart.
- c) Det vises til arbeidsgruppe som har vurdert deltidsstillinger/uønsket deltid. Forslag om å øke grunnbemanningen på bo- og behandlingsavdelingen ved Nome sjukeheim til flest mulig 100 %-stillinger, kan av økonomiske årsaker ikke gjennomføres. Deltidsstillinger økes imidlertid innenfor vedtatte budsjettammer.

Investeringsbudsjettet 2013:

4. Investeringer for 2013 med finansiering vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 8 mill. til videre utlån.
7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2014 -16:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

13.12.2012 KOMMUNESTYRET

Avstemming:

1. Forslag fra SP:

Forslag til vedtak sammenlignet med rådmannens innstilling

DRIFTSDELEN

Økonomiplanen år 2-4										
Årsbudsj		2013		2014		2015		2016		
		Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt	Økte utg/ Red innt
1	Nye Holla ungdomsskole – ferdigstillelse til skolestart aug. 2015 med ramme 2013-16 på 80 mill*									
	1.1 Effekt på renter og avdrag av låneopptak på 10 mill ekstra til oppstart anleggsarbeid i 2013	150		600		600		600		
	1.2 Effekt på renter og avdrag av mindrelånsopptak på 10 mill i 2015						600			600
	1.3 Økt momskompensasjon i drift 2013		2 400							
	1.4 Økt overføring fra drift til onvestering tilsvarende 80 % av den økte momskompensasjonene i '13	1 920								
2	Reduserte avdragsutgifter ved å utvide nedbetalingstiden på lån **		1 600		1 600		1 600			1 600
3	Opprettholdelse av Svenseid barnehage	300		700		700		700		
4	Styrking biblioteksektoren for å opprettholde Lunde folkebibliotek og vertskommuneavtalen med Telemark FK	100		100		100		100		
5	Reversering kutt frivillige lag og organisasjoner	42		42		42		42		
6	Geotekniske undersøkelser i rasutsatte områder på Grønvoldvegen (Febakke) (beløp + mva)	250								
7	Reversering kutt kommunale vegger. Det iverksettes ikke privatisering av kommunale vegger	280		280		280		280		
8	Indeksregulering av utbytte fra Midt Telemark energi i tråd med eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i MT		96		96		96			96
9	Indeksregulering av utbytte fra Midt Telemark Kraft i tråd med eierskapsmelding vedtatt av kommunestyret i MT		67		67		67			67
10	Redusering av kuttkrav stillinger innen hjemmetjenesten og bofellesskapene (reversering av 1,5 årsverk)***	410		810		810		810		
11	Redisering av kuttkrav stillinger innen skole og barnehage (reversering av 0,75 årsverk) ***	200		405		405		405		
12	Midler til gjennomføring av tiltak i handlingsplanen mot barnefattigdom	150								
13	Ytterligere rammestyringsmål/effektiviseringskrav for ansvarsområde 1 – tilsv 0,5 % av 2013-ramme på 60.440 i rådmannens budsjettgrunnlag og deretter økende til 1 % for resten av perioden		300		600		600			600
14	Meravsetning til kommunestyrets disposisjonsfond (mondreavsetning i 2014)	661		574	26		26			
	Sum i alt:	4 463	4 463	2 937	2 937	2 963	2 963	2 963	2 963	2 963

*): Investeringsrammen er her altså satt til 80 mill

**): gjennomsnittlig nedbetalingstid er pt 25 år. Etter kommunelovens § 50, jfr notat fra rådmannen av 05.12.11 kan Nome kommune strekke nedbetalingen til 29 år. Med tilpasningen som vist over vil gjennomsnittstid bli om lag 28 år.

***): Det forutsettes at reservering gjøres pro rata det som er rådmannens kutforslag.

Senterpartiets forslag falt mot 6 stemmer

2. Forslag til budsjettkorleksjon i forhold til rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2013-2016 fra Frp v/Tove Aandahl

	2013	2014	2015	2016	
Ingen bygging Øvre Verket	2000	2000	2000	2000	
Eiendomsskatt	- 2000	- 2000	- 2000	- 2000	Ingen økning i eiendomsskatt
Rammekutt i ansvar 3 skole/barnehage	350	700	700	700	Gjennomføre kutt i skole/barnehage, uten strukturendring 0,5 virkning i 2013, hel virkning fra 2014
Reduserte renter og avdrag	57	113	113	113	Som følge av innbetaling av gjeld med salg av eiendom 2 mill
Redusert kutt i kirkelig fellesråd	100	100	100	100	
Reversere deler av kutt i helse og omsorg	- 500	- 500	- 500	- 500	
Opprettholde Svenseid barnehage	- 300	- 700	- 700	- 700	Opprettholde Svenseid
Opprettholde biblioteket	- 150	- 150	- 150	- 150	Opprettholde bibliotekavdelingen i Lunde
Reversere privatisering av veger	- 280	- 280	- 280	- 280	Ingen privatisering av kommunale veger
Rammekutt ansvar 1	350	600	600	600	Gjennomføre kutt i ansvar 1, 0,5 virkning i 2013, hel virkning fra 2014
Tiltak barnefattigdom		- 150	- 150	- 150	Tiltak ihht plan om barn i fattige familier
Opprettholde tilskudd frivillige organisasjoner	- 42	- 42	- 42	- 42	Opprettholde tilskudd til frivillige lag og organisasjoner
Reversere "Morgedalssamling"	100	100	100	100	Gjennomføre to dagers samling for politikere, uten overnatting
Sluserock	- 250	- 250	- 250	- 250	Arrangere Sluserock
Finansiære Sluserock via RDA	100	100	100	100	
	- 465	- 359	- 359	- 359	
Rådmannens fondsavsetning	950	985	980	360	
Disposisjonsfond	485	626	621	1	

Frp's forslag falt mot 2 stemmer

3. Forslag fra koalisjonen:

Forslag til budsjettkorleksjoner i forhold til rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan 2013-2016.

	2013	2014	2015	2016	
Økte utgifter					
Opprettholde Svenseid barnehage	300	700	700	700	
Opprettholde bibliotek	150	150	150	150	Bibliotekavd. Lunde
Reversere privatisering veger	280	280	280	280	Ingen privatisering av private veger.
Tiltak barnefattigdom	0	150	150	150	Tiltak ihht plan om barn i fattige familier.
Opprettholde tilskudd til frivillige organisasjoner	42	42	42	42	Opprettholde tilskudd til frivillige lag/ organisasjoner
Opprettholde Sluserock	150	150	150	150	Arrangere Sluserock
	922	1472	1472	1472	
Reduserte inntekter:					
Redusert økning i eiendomsskatt	1000	1000	1000	1000	Redusere økning i eiendomsskatt med 0.5 0/00. Ny sats 6.0/00

	1000	1000	1000	1000	
Sum økte DU + reduserte DI	1922	2472	2472	2472	
Reduserte utgifter:					
Forlengte avdragstid	1000	1000	1000	1000	Forlengte avdragstid på tilbakebetaling av lån, midler frigjøres.
Nedbemanning 1)	825	1650	1650	1650	
Reversere "Morgedalssamling"	100	100	100	100	Gjennomføre to dagers samling for politikere, uten overnatting.
	1925	2750	2750	2750	
Økte inntekter:					
Kraftfond 2)	100	100	100	100	
	100	100	100	100	
Sum reduserte DU + økte DI	2025	2850	2850	2850	
Avsetning k-styrets disposisjonsfond	103	378	378	378	
Disposisjonsfond					
Rådmannens forslag	600	635	630	0	
Endringsforslag	103	378	378	378	
	703	1013	1008	378	

1) Kommunestyret finner det svært vanskelig å redusere driftsnivået betydelig uten å gå for styrt nedbemanning i et visst omfang. Ingen skal sies opp som ledd i nedbemanningen, siden kommunestyret legger til grunn at ledige hjemler pga naturlig avgang fylles opp igjen ved intern omrokking blant kommunen sine ordinære tilsatte i faste stillinger. Kommunestyret ber rådmannen gjennomføre en styrt nedbemanning. Reduksjonen skal gjennomføres som følger: 3 årsverk innen utgangen av 2013, med halv virkning i 2013. Oversikt over antall årsverk skal legges fram sammen med plan og økonomimelding 1 og 2, og som en del av årsregnskapet. Endringer i antall årsverk skal begrunnes.

2) Kjøp tjenester av Telemark interkommunale næringsfond med kr. 100.000, tas ut av kraftfondet, og dekkes av statlig næringsfond. Herfra strykes pkt. 4: Oppfølging reiselivstiltak.

Koalisjonens forslag vedtatt med 18 mot 8 stemmer

Verbalforslag fra Frp v/Tove Aandahl

4. Ved kutt i helse og omsorg skal ansatte på golvplan skjermes

Forslaget fikk 6 stemmer og falt

5. Kommunestyret ber rådmannen selge eiendom/aksjer for 2 mill. Innen juni 2013.

Forslaget fikk 2 stemmer og falt

6. Nome Frp ber rådmannen innen mars legge frem en sak for utviklingsutvalget, der presenteres hvilke veier som ligger på privat grunn, som blir vedlikeholdt av kommunen.

Forslaget fikk 7 stemmer og falt

7. Kommunestyret ber rådmannen gå i dialog med Cappelen, vedr. ny brannstasjon på Ulefoss. Rådmannen bes samtidig undersøke muligheten for å gjøre dette som et samarbeidsprosjekt med for eksempel Lunde videregående og lokalt næringsliv.

Forslaget fikk 7 stemmer og falt

8. Kommunestyret ber rådmannen legge frem forslag til en kommunal transportplan med kostnadsoverslag. Politisk behandling i juni.

Forslaget fikk 2 stemmer og falt

9. Det opprettes en arbeidsgruppe bestående av politikere, representanter fra Lunde og Søve videregående skole samt næringslivet. Arbeidsgruppa skal ha som mål å sikre opprettholdelse av Lunde og Søve videregående skole.

Forslaget ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag fra Sp v/Jan Thorsen:

10. Kommunestyret ber om utredning av mulighetene for å utløse et ekstra utbytte i 2013 fra en vesentlig egenkapitaløkning i MTK ved at Eidsfoss kraftverk overdras til Norsjøkraft AS til beregnet markedsverdi. Kommunestyret signaliserer et ønske om et økt utbytte til fordeling på de tre eierkommunene, og at midlene reserveres engangsutgifter og fondsavsetninger til spesielle satsinger og tiltak som ikke vil innebære noen permanent økning av driftsnivået. Kommunestyret ber om å få seg forelagt saken tidsnok på vårparten/forsommeren til at det eventuelt økte utbyttet kan fastsettes i selskapets ordinære generalforsamling i 2013.

Forslaget fikk 8 stemmer og falt

Forslag fra Sp v/Jan Thorsen

11. Kommunestyret ber om at det forberedes en sak til behandling i første kommunestyremøte i 2013, med tema prosess og framdrift for etablering av en kraftkonsernmodell for det kommunale eierengasjementet i Midt Telemark. Saken ønskes først behandlet i Midt Telemark rådet, slik at likelydende saksframstilling og innstilling til vedtak kan legges fram for kommunestyret i hver av de tre eierkommunene.

Forslaget fikk 8 stemmer og falt

Forslag fra Sp v/Jan Thorsen:

12. Kommunestyret ber om at rådmannen etablerer dialog med den nyopprettede sparebankstiftelsen med sikte på å bidra til medfinansiering og på sikt også undersøke om sparebankstiftelsen er interessert i å overta det finansielle ansvaret for arrangementet. Dersom dette ikke blir aktuelt ber kommunestyret rådmannen komme tilbake til kommunestyret for å ordne restfinansiering.

Forslaget ble vedtatt med 19 mot 7 stemmer.

Forslag fra posisjonen:

13. Det foretas en enkel utvidelse av parkeringsarealer ved Lunde Helsecenter. Dekkes innenfor budsjett teknisk.

Forslaget vedtatt med 16 mot 10 stemmer

Forslag fra posisjonen:

14. Det gjennomføres realistiske beredskapsøvelser hvert annet år.

Forslaget vedtatt med 25 mot 1 stemme

Forslag fra posisjonen:

15. Rådmannen bes utrede kostnader, støtteordninger og plassering av ladepunkter for elbil.

Forslaget vedtatt med 22 mot 4 stemmer

16. Rådmannen bes også legge fram en opptrappingsplan for utskifting av kommunale biler på fossilt drivstoff med elbiler jfr. 3.1.6 pkt 1 og 2 i Klima- og energiplan for Nome kommune 2010 – 2020.

Forslaget vedtatt med 16 mot 10 stemmer

KOMMUNESTYRETS ENDELIGE VEDTAK SER SLIK UT:

Driftsbudsjettet:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2. Ajourført budsjettskjema etter kommunestyrebehandlingen vedlegges protokollen.
- b) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,730 mill. kr.
- c) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder.
- d) Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysning og tilsetting foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- e) Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger fra dag 1 med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene når regnskapet for 2012 foreligger. Ingen nye/utvidede tiltak iverksettes før finansieringen er tilstrekkelig sikret.
- f) Kommunestyret finner det svært vanskelig å redusere driftsnivået betydelig uten å gå for styrt nedbemanning i et visst omfang. Ingen skal sies opp som ledd i nedbemanningen, siden kommunestyret legger til grunn at ledige hjemler pga naturlig avgang fylles opp igjen ved intern omrokking blant kommunen sine ordinære tilsatte i faste stillinger. Kommunestyret ber rådmannen gjennomføre en styrt nedbemanning. Reduksjonen skal gjennomføres som følger: 3 årsverk innen utgangen av 2013, med halv virkning i 2013. Oversikt over antall årsverk skal legges fram sammen med plan og økonomimelding 1 og 2, og som en del av årsregnskapet. Endringer i antall årsverk skal begrunnes.
- g) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midlert til næringsfond og bruk av RDA-midler 2013 slik det framkommer i rådmannens tekstdel – med følgende endring:
Kjøp tjenester av Telemark interkommunale næringsfond med kr. 100.000, tas ut av kraftfondet, og dekkes av statlig næringsfond. Herfra strykes pkt. 4: Oppfølging reiselivstiltak. Det er en forutsetning at forventet beløp oppnås.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2012.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2013.

- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 6 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
  - andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 0,5 % med virkning fra 01.04.2013. Den samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt. Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager forblir uendret med kr 2330/mnd uavhengig av inntekt. Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.590 til kr 1.725 (8,3 %) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 133 til kr 137 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 100 til kr 125. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 60 til kr 62. Abonnement mat endres ikke.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 170 til kr 175. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (om lag 3 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G		175
2G – 3G	164.244	700
3G – 4G	246.366	925
Over 4G	328.488	990

Ingen betaler mer enn selvkost (250 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks økes fra kr 225 til kr 235 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole på kr 2.440 for skoleåret 2012/2013, øker med 3,3 % til kr 2.520 for skoleåret 2013/2014.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:
- feiegebyr med kr 274/pipe(342,50 inkl mva) endres ikke.
  - Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.930 til 1.970 (2.463 inkl mva) for den mest vanlige ordningen med 140 l dunk.
  - Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav. For 2013 er gebyret foreslått endret fra kr 1.385 til kr 1.456 (1.820 inkl mva) for årlig tømning, og fra kr 786 til kr 840 (1.050 inkl mva) for tømning hvert annet år.
  - vanngjebyr øker med 3,1 % (ca 130 kr.) fra kr 4.120 til kr. 4.247 (kr. 5.309 inkl. mva).
  - avløpsgebyr øker med 30 % (ca 1.375) fra 4.578 til kr 5.953 (kr 7.441 inkl mva)
  - tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ex mva
  - tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ex mva
- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.000 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning(inntektsåret 2012). Veid G er 81.153 (79216/82122) for året 2012. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2013-ligning nyttes (måles mot veid G for 2012). Teknisk etat administrerer ordningen.
- ### **3. Diverse**
- a) Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til nytt reglement vedtatt av kommunestyret i sak 63/11 i møte 20.10.2011, men med følgende endring: Økningen i godtgjørelsene fra nivå 2011 gjennomføres gradvis. I 2013 fastsettes godtgjørelsene slik at merkostnaden blir om lag 2/3 i forhold til full innføring av nytt reglement.
- b) Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres. Rådmannen legger fram sak for formannskapet på nyåret der rapportering i tillegg til plan- og økonomimeldingene blir avklart.
- c) Det vises til arbeidsgruppe som har vurdert deltidsstillinger/uønsket deltid. Forslag om å øke grunnbemanningen på bo- og behandlingsavdelingen ved Nome sjukeheim til flest mulig 100 %-stillinger, kan av økonomiske årsaker ikke gjennomføres. Deltidsstillinger økes imidlertid innenfor vedtatte budsjettammer.
- d) Det opprettes en arbeidsgruppe bestående av politikere, representanter fra Lunde og Sørve videregående skole samt næringslivet. Arbeidsgruppa skal ha som mål å sikre opprettholdelse av Lunde og Sørve videregående skole.

- e) Kommunestyret ber om at rådmannen etablerer dialog med den nyopprettede sparebankstiftelsen med sikte på å bidra til medfinansiering og på sikt også undersøke om sparebankstiftelsen er interessert i å overta det finansielle ansvaret for arrangementet.
Dersom dette ikke blir aktuelt ber kommunestyret rådmannen komme tilbake til kommunestyret for å ordne restfinansiering.
- f) Det foretas en enkel utvidelse av parkeringsarealer ved Lunde Helsecenter. Dekkes innenfor budsjett teknisk.
- g) Det gjennomføres realistiske beredskapsøvelser hvert annet år.
- h) Rådmannen bes utrede kostnader, støtteordninger og plassering av ladepunkter for elbil.
Rådmannen bes også legge fram en opptrappingsplan for utskifting av kommunale biler på fossilt drivstoff med elbiler jfr. 3.1.6 pkt 1 og 2 i Klima- og energiplan for Nome kommune 2010 – 2020.

Investeringsbudsjettet 2013:

- 4. Investeringer for 2013 med finansiering vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
- 5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.
- 6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 8 mill. til videre utlån.
- 7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
- 8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2014 -16:

- 9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
Ajournert budsjettskjema etter kommunestyrebehandlingen vedlegges protokollen.
- 10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2014 - 2016, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Kopi av saksutredning med vedtak sendes:

Rådmannens ledergruppe

Biblioteksjefen

Telemark kommunerevisjon IKS

Fylkesmannen i særskilt ekspedisjon

Kommunalbanken i særskilt ekspedisjon

Dokumenter i saken:

Rådmannens tekstdel (særskilt dokument)

Rådmannens talldel (særskilt dokument)

KOSTRA-analyse – utarbeidet av Telemarksforsking (særskilt dokument)

Kostra-statistikk - eget bearbeidet materiale (særskilt dokument)

Kommunebarometer 2012 utarbeidet av Kommunal Rapport (særskilt dokument)

Ulefoss, 15.11.2012

Rådmannen

BUDSJETT 2013 ØKONOMIPLAN 2013 - 2016

TALLDEL

Ajourført etter kommunestyrets
behandling i møte 13.12.2012

Innhold:	Side
1. Budsjettskjema 1 A og 1 B: Hovedrammer drift for økonomiplanperioden 2013 – 2016	1
2. Budsjettskjema 2 A: Investeringsbudsjett for 2013	3
3. Budsjettskjema 2 B: Investeringsprogram 2013 - 2016	4

HOVEDDRAMMER DRIFT	Regnskap			Regnskap 2011	Budsjett 2012			Budsjett 2012 Regulert	ØKONOMIPLAN			Vekst fra reg. 2012 til 2013
	2009	2010	2010		Budsjett 2012 Opprinnelig	Budsjett 2012 Regulering 21.jun	Budsjett 2012 Regulering 18.okt		2013	2014 13-priser	2015 13-priser	
Beløp i 1.000 kr												
Kommunens frie inntekter	244 473	257 390	303 699	322 600	900	0	323 500	337 800	341 400	344 300	347 400	4,4
Herav:												
Skatt på inntekt og formue	124 966	128 217	114 975	126 600	-5 900		120 700	129 100	130 400	131 700	132 900	7,0
Rammestilskudd	119 507	129 173	188 724	196 000	6 800		202 800	208 700	211 000	212 600	214 500	2,9
Eiendomsskatt netto	16 744	18 746	19 011	20 075	225	225	20 300	21 300	20 700	21 100	20 500	4,9
Andre generelle inntekter	2 329	3 680	3 025	2 950	-1 000	-360	1 590	2 850	2 850	2 850	2 850	79,2
Herav:												
Konsesjonsavgifter	346	366	390	350			350	350	350	350	350	0,0
Konsesjonskriftinntekter	1 983	3 314	2 635	2 600	-1 000	-360	1 240	2 500	2 500	2 500	2 500	101,6
Andre generelle statsstilskudd m.v.	35 563	37 787	38 201	36 670	-400	490	36 760	37 360	33 945	33 710	32 960	1,6
Herav:												
Komp renter og avdrag omsorgsboliger	439	346	351	360	-30		330	330	320	305	290	0,0
Komp renter og avdrag Nome sjukeheim	2 210	1 705	1 739	1 770	-155		1 615	1 620	1 570	1 500	1 425	0,3
Komp investeringer grunnskoleformen	440	323	332	325			325	295	280	270	250	-9,2
Rentekompensasjon tidligere skoleutbygging	730	416	392	390	-90		300	300	275	250	225	0,0
Rentekompensasjon ny skoleutbygging			0	470	-110		360	380	370	360	350	5,6
Rentekompensasjon kirkelige formål			33	105	-15		90	85	80	75	70	-5,6
Morskompensasjon investeringer	2 820	5 738	4 667	2 700			2 700	2 500	0	0	0	-7,4
Vertskommunestilskudd drift asylmottak	1 190	1 228	1 264	1 300		90	1 390	1 430	1 430	1 430	1 430	2,9
Vertskommunestilskudd psykisk utvikl.h.	21 841	22 540	23 242	23 350			23 350	24 120	23 520	23 520	22 920	3,3
Integreringstilskudd flyktninger	5 893	5 491	6 181	5 900		400	6 300	6 300	6 100	6 000	6 000	0,0
SUM FELLE SINTEKTER	299 109	317 603	363 936	382 295	-500	355	382 150	399 310	398 895	401 960	403 710	4,5
FINANSUTGIFTER:												
Renteinntekter og utbytte	14 519	7 887	8 647	8 080	-600	-640	6 840	7 665	7 665	7 665	7 665	12,1
Herav:												
Renteinntekter	3 490	2 763	3 112	2 700	-600		2 100	2 150	2 150	2 150	2 150	2,4
Utbytte Midt-Telemark Energi	3 148	3 140	3 260	3 200	-100	-640	2 460	3 240	3 240	3 240	3 240	31,7
Utbytte Midt-Telemark kraft	7 881	1 984	2 275	2 180	100		2 280	2 275	2 275	2 275	2 275	-0,2
Renteutgifter på lån t.o.m. 31.12.2012	14 853	13 476	14 089	15 707	-1 800	-135	13 772	13 325	12 745	12 665	11 965	-3,2
Avdrag på innlån til egne formål t.o.m. 31.12.2012	14 875	15 444	16 434	16 150			16 150	15 710	15 210	14 710	14 210	-2,7
Renter og avdrag på nye lån i planperioden								495	2 265	5 820	8 400	
FINANSUTGIFTER NETTO	15 209	21 033	21 876	23 777	-1 200	505	23 082	21 865	22 555	25 530	26 910	-5,3
PENSJONSKOSTNADER												
Herav:												
Premieavvik innværende år	-968	-4 816	-5 061	-3 450		-150	-3 450	-3 900	-3 450	-2 950	-2 450	13,0
Avskrivning av premieavvik foregående år	882	945	1 275	1 700			1 550	3 000	3 400	4 000	4 600	93,5
AVSETNINGER:												
Herav:												
Til fri disponibel avsetning	0	1 520	5 293	0	0	0	0	703	1 013	1 008	378	
Herav:												
Avsetning til k-styrets disposisjonsfond	0	1 520	2 500	0				703	1 013	1 008	378	
Avsetning til rentebufferfond			400									

BUDSJETTSCHEMATA 1A OG 1B. HOVEDRAMMER DRIFT FOR ØKONOMIPLANPERIODEN 2013 - 2016. - KOMMUNESTYRETS VEDTAK 13.12.2012

HOVEDRAMMER DRIFT	Regnskap		Regnskap 2011	Budsjett 2012			ØKONOMIPLAN			Vekst fra reg. 2012 til 2013		
	2009	2010		Opprinnelig	Regulering 21.jun	Budsjett 2012 Regulering 18.okt	2012 Regulert	2013	2014 13-priser		2015 13-priser	2016 13-priser
Beløp i 1.000 kr												
Avsetning til disposisjonsfond næring			391									
Avsetning til fond personalpolitiske tiltak			100									
Avsetning ramme til mindre engangstilfak			902									
Avsetning til tilflyttingsfondet			1 000									
Øvrige avsetninger	3 000	2 885	416	350	0	0	350	350	350	350	350	0,0
Herav:												
Avsetning til kraftfond	346	366	390	350	0	0	350	350	350	350	350	0,0
Avsetning til bundne fonds	140	59	26	350			350	350	350	350	350	0,0
Inndekking av driftsunderskudd	2 514	2 460	0	2 500	400	0	2 900	0	0	0	0	
Bruk av fri disponibel avsetning	0	0	6 802	2 500	400	0	2 900	0	0	0	0	
Herav:												
Bruk av k-styrets disposisjonsfond			550	2 500			2 500					
Omdisponering av rentebufferfondet			0	0	400		400					
Bruk av tilflyttingsfondet			1 000									
Bruk av tidligere års overskudd			5 252									
Bruk av øvrige avsetninger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
AVSETNINGER NETTO	3 000	4 405	-1 093	-2 150	-400	0	-2 550	1 053	1 363	1 358	728	
Til finansiering av inv.budsjett	0	1 249	2 325	1 620	1 620	0	1 620	2 600	1 200	1 200	1 200	60,5
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	280 986	294 787	344 614	360 798	1 100	0	361 898	374 692	373 827	372 822	372 722	3,5
Generell nedbemanning	44 864	50 250	56 573	55 880	1 780		57 660	-825	-1 650	-1 650	-1 650	
Administrative og politiske fellesjenester	69 389	73 121	104 086	107 216			107 216	60 340	59 725	59 975	59 875	4,6
Skole- og barnehagesektoren	138 104	137 620	149 100	164 909	-800		164 109	110 990	111 485	111 485	111 485	3,5
Helse- og omsorgssektoren	1 707	1 791	1 825	1 880			1 880	171 242	171 242	170 642	170 642	4,3
Biblioteksektoren	8 757	9 266	11 002	10 290	120		10 410	2 077	2 077	2 107	2 107	10,5
Kultur- og næringssektoren	25 647	24 792	29 710	29 033	-304		28 729	10 381	10 131	9 426	9 426	-0,3
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	-4 795	-4 825	-4 826	-4 910	304		-4 910	29 940	30 050	30 290	30 290	4,2
Teknisk sektor: Vann	-2 687	-2 480	-2 856	-3 500			-3 196	-4 841	-4 841	-4 841	-4 841	
Teknisk sektor: Avløp												
Vertskommune interkommunalt samarbeid (MTBR)								0	0	0	0	
SUM FORDELTE TIL DRIFTSOMR.	280 986	289 535	344 614	360 798	1 100	0	361 898	374 692	373 827	372 822	372 722	3,5
BALANSE	0	5 252	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

BUDSJETTSKJEMA 2 A - INVESTERINGSBUDSJETTET

Beløp i 1.000 kr	Budsjett 2013	Budsjett 2012	Regnskap 2011
Investeringer i anleggsmidler	38 350	27 500	40 215
Utlån og forskutteringer	8 000	7 000	9 605
Avdrag på lån (formidlingslån)	1 300	1 300	4 028
Avsetninger			
Årets finansieringsbehov	47 650	35 800	53 848
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	40 500	32 380	41 362
Inntekter fra salg av anleggsmidler			306
Tilskudd til investeringer	500		134
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1 300	1 800	7 274
Andre inntekter			0
Sum ekstern finansiering	42 300	34 180	49 076
Overført fra driftsbudsjettet	2 600	1 620	2 325
Bruk av avsetninger	2 750		2 447
SUM finansiering	47 650	35 800	53 848
Udekket/Udisponert	0	0	0

SKJEMA 2B: INVESTERINGSPROGRAM M/FINANSIERING

Skjema	ØKONOMIPLAN			
	2013	2014	2015	2016
Beløp i hele 1.000 kr				
1: Sentral virksomhet/fellesfunksjoner	4 600	3 270	2 900	3 900
Herav:				
Ramme for IT-utvikling - fellesramme	700	700	700	700
Fellesprosjekt Midt-Telemark IKTskole	1 000	370		
Anskaffelse av ERP-system	700			
Egenkapitalinnskudd KLP	1 200	1 200	1 200	1 200
Rammebevilgning kirkelige formål	1 000	1 000	1 000	2 000
2: Skole- og barnehagesektoren	150	150	150	150
Herav:				
Ramme for IT-utvikling	150	150	150	150
6: Teknisk sektor ekskl VA-sektoren	15 800	39 800	55 650	6 650
Herav:				
Diverse transportmidler/utstyr				
Ramme for utstyr/bil	500	300	300	300
Geovekst-prosjektet	100			
Kjøp av transportmidler - brann	350	450	450	0
Veger og plasser				
Utskifting av gatelys Kåsene	400			
Trafikksikkerhetstiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprusting bruer	3 400	1 500	1 500	
Stedsutvikling Ulefoss	750	1 000	500	
Asfaltere grusveger	700	700	1 050	1 500
Septikkanlegg Ulefoss gjestebrygge	250			
Eiendomsforvaltning				
Opprusting kommunale eiendommer	1 000	1 000	1 000	1 500
ENØK-tiltak kommunale bygg	1 000	1 000	1 000	1 000
Brannsikring av kommunale bygg	2 000	2 500	2 500	1 000
Grunn/eiendomserverv	350	350	350	350
Skoleutbygging Holla	4 000	30 000	46 000	
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	20 550	43 220	58 700	10 700
Vann og avløp	17 800	6 800	7 000	9 500
Herav:				
Oppgradering avløpsrenseanlegg	9 000			
Avkloakking Strømodden	5 600			
Avkloakking Ajersiden	1 200			
VA Kvernodden/Hammerstad	2 000			
Ramme diverse VA-prosjekter		6 800	7 000	9 500
SUM INVESTERINGER INKL VA	38 350	50 020	65 700	20 200

SKJEMA 2B: INVESTERINGSPROGRAM M/FINANSIERING

Skjema	ØKONOMIPLAN			
	2013	2014	2015	2016
Beløp i hele 1.000 kr				
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	10 000	10 000	10 000	8 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	4 000	30 000	46 000	
Nytt lån - selvfinansierende prosjekter	700			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	17 800	6 800	7 000	9 500
Sum bruk av lån	32 500	46 800	63 000	17 500
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	500	500	500	500
Bruk av investeringsfond	2 750	1 520	1 000	1 000
Overføring fra driftsbudsjettet (til egenkap tilskudd)	600	1 200	1 200	1 200
Overføring fra drift (momskomp investeringer)	2 000			
Sum finansiering:	38 350	50 020	65 700	20 200

Kommunestyret

Vår ref.
12/1635-18 K1-150 ROLI

Deres ref.

Dato:
15.11.2012

BUDSJETT 2013

ØKONOMIPLAN 2013– 2016

RÅDMANNENS TEKSTDEL

INNHold:

Side

1. Innledning	3
1.1 Framdrift i budsjettarbeidet	3
1.2 Generelle budsjettforutsetninger	3
1.3 Inndeling i hovedansvarsområder og tjenesteområder	4
1.4 Delegering av budsjettmyndighet	4
1.5 Rapportering i budsjettåret	5
1.6 Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan	5
2. Rammebetingelser	6
2.1 Statens økonomiske opplegg	6
2.2 KOSTRA-nøkkeltall 2011	8
2.3 Kommuneplanen - samfunnsdelen	10
2.4 Demografi og kommuneøkonomi	10
3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden	16
3.1 Gjennomgang av hovedutfordringene	16
3.2 Formannskapetets signaler	19
4. Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter	21
4.1 Fellesinntekter	21
4.2 Renter og avdrag	24
4.3 Utbytte fra kraftselskapene	25
4.4 Avsetninger/bruk av fond	26
4.5 Overføring til investeringsbudsjettet	26
4.6 Pensjonskostnader	27
5. Driftsbudsjettet: Hovedansvarsområdene generelt	28
5.1 Realistiske budsjett: Konsekvensjust. av eksisterende drift	28
5.2 Behov for nye/utvidede driftstiltak	29
5.3 Formannskapetets prioriteringssignaler	29
5.4 Rådmannens forslag til saldering av økonomiplanen	30
6. Gjennomgang av hovedansvarsområdene i driftsbudsjettet	35
* Ansvar 1: Administrative og politiske fellestjenester	35
* Ansvar 2: Skole- og barnehagesektoren	46
* Ansvar 3: Helse- og omsorgssektoren	59
* Ansvar 4: Biblioteksektoren	68
* Ansvar 5: Kultur- og næringssektoren	71
* Ansvar 6: Teknisk sektor	82
* Ansvar 7: Vertskommune interkommunale samarbeid - MTBR	89
7. Investeringsbudsjettet m/finansiering	92
7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer	92
7.2 Gjennomgang av forslag til investeringsprogram (eks VA-sektoren)	93
7.3 Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering	96
7.4 Finansiering av investeringsprogrammet	99
7.5 Startlån (lån til videre utlån)	101
8. Rådmannens oppsummering	103
Herunder: Oversikt over samarbeidstiltakene	

1. INNLEDNING

Rådmannens forslag til budsjett for 2013 og økonomiplan for perioden 2013 – 2016 er framstilt i 2 adskilte dokument: Denne tekstdel, og i tillegg en talldel. Når det gjelder innholdet i denne tekstdelen, vises til innholdsfortegnelsen foran.

1.1. Framdrift i budsjettarbeidet

Arbeidet med budsjett og økonomiplanen har i grove trekk fulgt det samme opplegg som ved de siste års behandlinger.

Det politiske arbeidet startet opp med en første gjennomgang i formannskapet torsdag 6. september. Til dette møtet forelå et drøftingsnotat fra rådmannen. I dette notatet ble det fokusert på hovedutfordringer – både de mer overordnede økonomiske utfordringene, og de mer faglige utfordringene innenfor de forskjellige tjenestoområdene.

Formannskapet ga rådmannen fullmakt til å legge fram forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Med på veien ble det vedtatt noen overordnede økonomiske og faglige prioriteringer. Dette blir nærmere omtalt i pkt 3 og pkt 5.

Formannskapet ble orientert om status i budsjettarbeidet på ekstraordinært møte torsdag 18. oktober.

Arbeidet med saldering av budsjett og økonomiplan har som tidligere år vært svært arbeidskrevende. Ved siden av budsjettarbeidet, har andre løpende saker krevd til dels store administrative ressurser. På toppen av dette, er organisasjonen belastet med innføring av nytt lønns- og økonomisystem.

Rådmannens arbeid har vært koordinert gjennom rådmannens ledergruppe, og salderingsforslaget er basert på drøftinger en har hatt i ledergruppa utover høsten.

1.2. Generelle budsjettforutsetninger

Lønns- og prisvekst:

Ved framskrivning av budsjetttrammene er det i utgangspunktet lagt til grunn den lønns- og prisvekst=deflatoren (3,3 %) som Staten benytter i kommuneopplegget for 2013. Denne vekstprosenten er sammensatt av en antatt årslønnsvekst på 4 % (vekt om lag 2/3), og en prisvekst på kjøp av varer og tjenester på om lag 2,0 % (vekt om lag 1/3).

Sosiale utgifter:

Sosiale utgifter består av 2 komponenter: Arbeidsgiveravgift, og arbeidsgivers andel av pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse (KLP), og Statens Pensjonskasse (for lærerne).

Arbeidsgiveravgiftssatsen er på 14,1 % for alle arbeidstakere. Rådmannen har bedt de budsjettansvarlige benytte 15 % ved budsjettering av pensjonsinnskudd i KLP. Dette er samme prosentsats som benyttet i 2012. For arbeidstakere knyttet til Statens Pensjonskasse (lærerne) er prosentsatsen 11,31, som er en økning fra 11,24 % for inneværende år.

Beløp i dokumentet:

Dersom ikke annet spesielt er nevnt, er tall i dette dokument og talldelen oppgitt i hele 1.000 kr.

Det administrative arbeidet med budsjett og økonomiplanen har tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2012. Alle rammer er prisjustert til 2013-nivå med de vekstprosentene som Staten opererer med, dvs. at lønnsandelen av rammene er justert med 4 %, andre driftsutgifter med 2 %, og inntekter justert med 3,3 %. Beløp for økonomiplan-årene 2014 – 16 er i 2013-prisnivå.

1.3. Inndeling i hovedansvarsområder og tjenesteområder

I sammenheng med skifte av økonomisystem fra 2013, innføres også ny kontoplan. Vi benytter da anledningen til å justere på den interne ansvarsinndelingen. Hovedstrukturen er beholdt, og vil se slik ut fra neste år:

ANSVARS-DIMENSJONEN	
OPPBYGGING AV 4-SIFRET KONTOPLAN	
	1.siffer: Hovedansvar
	2.siffer: Tjenesteområde
	3.og 4. Siffer: Avdelingsoppbygging/Deltjenester
	Inndeling i flg hovedansvar:
1	Administrative og politiske fellestjenester
2	Skole- og barnehagesektoren
3	Helse- og omsorgssektoren
4	Biblioteksektoren
5	Kultur- og næringssektoren
6	Teknisk sektor
7	Vertskommune interkommunale samarbeid - MTBR
8	Finansiering og fellesområder

Som det framgår av tabellen vil det innenfor hvert hovedansvarsområde være en inndeling i tjenesteområder (det som vi tidligere har benevnt programområder). Hvilke tjenesteområder som inngår i hvert hovedansvarsområde, vil gå fram av gjennomgangen av hvert hovedansvarsområde i pkt 6.

1.4. Delegering av budsjettmyndighet

Kommuneloven og tilhørende forskrifter fastslår at kommunestyret selv vedtar kommunens årsbudsjett og endringer i årsbudsjettet. Budsjettet vedtas på det nivå som framgår av budsjettskjema 1A og IB: Hovedrammer drift, jf talldelen side 1 – 2.

Kommunestyret vedtar netto driftsramme (brutto utgifter fratrukket brutto inntekter) for de definerte hovedansvarsområdene. Det er ikke foreslått innholdsmessige endringer i forhold til 2012 selv om vi må forholde oss til en annen oppbygging av kontoplan ved skifte av økonomisystem.

Budsjettopplegget forutsetter at rådmannen v/budsjettansvarlig etatssjef, og stabssjef vedr ansvar 1, klargjør i tekstdelen premissene for hva som skal oppnås med den foreslåtte bevilgningen.

Det er rådmannens ansvar å disponere kommunestyrets bevilgning i samsvar med de mål og premisser som er lagt til grunn i budsjett- og økonomiplandokumentet inkl. de føringer som framgår av kommunestyrets budsjettvedtak.

1.5. Rapportering i budsjettåret

Rådmannen skal gjennom budsjettåret legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Rådmannen ønsker fortsatt å holde fast på 2 hovedrapporteringer til kommunestyret gjennom budsjettåret, det vil si plan- og økonomimelding (PLØM) 1/2013 i juni, og PLØM 2/2013 i oktober. I tillegg har det i de siste 2 årene vært et opplegg med en forenklet økonomirapportering til formannskapet i mars og november (for 2012 utgår denne på grunn av presset arbeidssituasjon i forbindelse med innføring av nytt økonomisystem). Rådmannen tar sikte på å legge fram en sak for formannskapet på nyåret vedr opplegg for antall økonomirapporteringer til politiske organer.

1.6. Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan

Statens bestemmelser knyttet til årsbudsjett er nedfelt i kommunelovens §§ 45 – 47. Obligatoriske krav til årlig rullering av økonomiplan er nedfelt i § 44. Økonomiplanen er primært et styringsredskap for kommunene. Den skal gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på forutsetninger i kommuneplanens langsiktige del.

Loven fastsetter krav til balanse mellom utgifter og inntekter. Driftsresultatet hvert år skal være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Økonomiplanen er en rettesnor for arbeidet med årsbudsjett. Årsbudsjettet er en bindende plan, mens økonomiplanen har karakter av retningsgivende for planperioden – i vårt tilfelle fram til år 2016.

RAMMEBETINGELSER

2.1. Statens økonomiske opplegg

På vanlig måte la Regjeringen fram Kommuneproposisjonen i mai måned. Her ble det gitt føringer for det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2013. Stortinget ga i juni sin tilslutning til Regjeringens signaler om hovedtrekkene i opplegget.

Rammeforutsetningene presentert før sommerferien ble fulgt opp ved framlegg av Statsbudsjettet mandag 8.oktober.

Regjeringen legger opp til en realvekst i *kommunesektorens samlede* inntekter på om lag 6,8 milliarder kr (eller 1,8 %).

Realveksten i *frie inntekter* (skatt og rammetilskudd) anslås til 5 milliarder kr, herav 4,2 mrd kr for primærkommunene, tilsvarende 1,7 % (nominell vekst på 5 % fratrukket lønns- og prisjustering med 3,3 %).

Vekstprosentene foran er fra det såkalte "RNB-nivået" for i år, dvs fra det anslåtte inntektsnivået for 2012 da Revidert Nasjonalbudsjett ble lagt fram i mai. Sammenlignet med det forventede, oppdaterte nivåanslaget for kommunenes frie inntekter for 2012 da Statsbudsjettet ble lagt fram i oktober, er den nominelle vekst 4,1 %, dvs en realvekst på om lag 0,8 %.

Hva dekker de frie inntektene?

Demografi. Den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av de frie inntektene anslås til 3 mrd. kroner.

Pensjonskostnader. I 2013 forventes kommunesektorens pensjonskostnader å øke med om lag 1,4 mrd. kroner utover det som kompenseres gjennom deflatoren. De økte kostnadene må dekkes av de frie inntektene. Høy lønnsvekst og lavt rentenivå har over tid bidratt til økte pensjonskostnader. Kommunesektoren har samtidig betydelig gjeld, og har dermed også fordeler av det lave rentenivået. Det må understrekes at kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar både for pensjon, som er en del av lønns- og avtalevilkår i kommunesektoren, og for sine låneopptak.

Det skal da etter Regjeringens syn være rom for vekst i kommunale tjenester etter at demografi og pensjonskostnader er dekket.

Samhandlingsreformen.

I 2012 ble det lagt inn vel 5 mrd. kr til kommunal medfinansiering og 560 mill. kr til utskrivningsklare pasienter. Disse midlene ligger innenfor rammetilskuddet til kommunene og er prisjustert i 2013.

Den særskilte kompensasjonen på 305 mill. kr til kommuner som "tapte" på reformen, er prisjustert i 2013. Fordelingen mellom kommunene er den samme som i 2012. Det er varslet at kompensasjonen skal ligge fast i tre år (2012-14).

Det øremerkede tilskuddet til etablering og drift av øyeblikkelig hjelptilbud som kom i 2012, trappes videre opp. Budsjetten i 2012 er 131 mill. kr, og økes til 270 mill. kr i 2013. Finansieringen av tilbudet skjer ved halvparten fra det øremerkede tilskuddet, den andre halvparten er midler fra regionalt helseforetak etter en samarbeidsavtale mellom kommune og helseforetaket.

Utbyggingen av tilbudet, med tilsvarende opptrapping av tilskudd, er planlagt over fireårsperioden 2012-2015. Kommunenes utgifter til etablering og drift av fullt utbygd tilbud er anslått til vel 1 mrd. 2012-kr. I 2016 blir tilbudet en plikt for kommunene, samtidig som pengene innlemmes i rammetilskuddet.

Etter hvert som øyeblikkelig hjelptilbudet trappes opp, innebærer det en avlastning av kommunenes medfinansiering av spesialisthelsetjenesten. For at kommunene ikke skal dobbeltfinansieres, trekkes det i 2013 ut 83 mill. kr av rammetilskuddet.

Andre endringer av betydning for Nome kommune:

Pleie og omsorg

Ressurskrevende tjenester

Ingen reelle endringer i regelverket. Kompensasjonsgraden videreføres på 80 pst. Innslagspunktet prisjusteres til 975 000 kr (med da effekt for regnskapsført inntekt i 2012). Budsjetterte utgifter øker med 500 mill. kr til 5.850 mill. kr. pga forventet vekst i antall brukere og vekst i utgifter per bruker.

I budsjetteringen av inntektene for 2013 vil det være naturlig å legge til grunn et innslagspunkt på 1.015.000 kr (=975.000 kr x forventet årslønnsvekst for 2012 på 4 %).

Skole

Valgfag i ungdomsskolen

Kunnskapsdepartementet la våren 2011 fram Meld. St. 22 (2010–2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter*. Meldingen legger opp til at opplæringen på ungdomstrinnet skal være mer praktisk, variert og utfordrende. I meldingen ble det varslet at det tas sikte på å innføre valgfag på ungdomstrinnet gradvis over tre år. Valgfag på 8. trinn ble innført høsten 2012.

Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre valgfag på 9. trinn fra høsten 2013. Rammetilskuddet økes med om lag 66 mill. kroner (halvårsvirkning for høsten 2013) for å kompensere for kommunenes merutgifter.

Tilskudd til økt lærertetthet i ungdomsskolen – fireårig forsøk

Regjeringen foreslår å bevilge 157 mill. kroner i 2013 til etablering av en fireårig tilskuddsordning som et forsøk med styrket lærertetthet i ungdomsskolen fra skoleåret 2013–2014. Kommuner som har ungdomsskoler med både grunnskolepoeng under gjennomsnittet og gruppestørrelse over 20 elever per lærer, tilbys å være med i prosjektet. Disse kommunene kan søke om midler årlig over fire år til nye lærerårsverk gradert etter elevtall ved angjeldende skoler. Nome kommune er ikke omfattet av denne ordningen.

Innføring av kulturskoletilbud i skole/SFO

Regjeringen foreslår at det innføres én uketime frivillig og gratis kulturskoletilbud i skole eller SFO-tiden på barnetrinnet (1.-4. trinn) fra høsten 2013. Et gratis og kvalitativt godt kulturskoletilbud vil nå ut til alle elever som ønsker det, og vil kunne medvirke til økt mangfold og inkludering, blant annet

ved at flere minoritetslever får ulike uttrykks- og språkarenaer. Kommunenes merutgifter for høsten 2013 er beregnet til om lag 72 mill. kroner. Dette kompenseres ved en økning i rammetilskuddet.

Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

I statsbudsjettet for 2009 ble ordningen med rentekompensasjon for rehabilitering av og investering i skole- og svømmeanlegg utvidet med sikte på å innfase en investeringsramme på 15 mrd. kroner over en 8-årsperiode. Fra 2009 til 2012 er til sammen 9 mrd. kroner fasett inn i budsjettet. For 2013 foreslår regjeringen en investeringsramme på 1 mrd. kroner med en budsjetteffekt på 20 mill. kr. Ordningen forvaltes av Husbanken. Nome kommune har benyttet seg av vår andel av ordningen i forbindelse med skoleutbyggingen i Lunde, og kan ikke med dagens rammer søke om ytterligere kompensasjon.

Barn og unge

Maksimal foreldrebetaling i barnehage

Det er et mål for Regjeringen at foreldrebetalingen i barnehagen skal være så lav at alle som ønsker det, skal ha råd til å betale for en barnehageplass. Kunnskapsdepartementet foreslår å videreføre maksimalgrensen for foreldrebetaling på samme nominelle nivå som i 2012. Det foreslås å øke rammetilskuddet med om lag 273 mill. kroner i 2013 knyttet til dette formålet.

Kommunalt barnevern

Regjeringen foreslår å styrke det kommunale barnevernet med ytterligere 205 mill. kroner i 2013. Kommunene skal kunne søke om midler til stillinger, kompetansetiltak og etablering av interkommunale samarbeid. Fylkesmannsembetene behandler søknadene fra kommunene. Sammen med satsingen i 2011 og 2012 vil til sammen om lag 500 mill. kroner være øremerket det kommunale barnevernet i 2013.

2.2. KOSTRA-nøkkeltall fra 2011

Statistisk Sentralbyrå publiserer årlig en rekke nøkkeltall for kommunenes virksomhet. Tallmaterialet er basert på den såkalte KOSTRA-rapporteringen.

Tallmaterialet er omfattende, og belyser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall innenfor en rekke av kommunens virksomheter (økonomi, skole, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel). Nome kommunes tjenester kan her sammenlignes med andre kommuner.

På neste side presenteres noen utvalgte nøkkeltall. For øvrig henvises til eget vedlegg, som bl.a. inneholder ytterligere KOSTRA-statistikk fra utvalgte tjenesteområder.

I kommunestyret 18. oktober ble det vedtatt å be rådmannen utføre en KOSTRA-analyse som avdekker i hvilken grad kommunens driftsnivå harmoniserer med det beregnede utgiftsbehov i utgiftsutjevningen i kommunens inntektssystem på de ulike områdene. Telemarksforskning har på oppdrag av rådmannen foretatt en analyse, som tas inn som vedlegg til budsjett- og økonomiplanen.

Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 1	0819	0819	Gj.snitt	0807	KA08		0822	Gj.snitt
	Nome	Nome	komm. Gr. 11	Notodden	Gj.snitt Telemrk	0821 Bø	Sauherad	landet utenom Oslo
	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
Finansielle nøkkeltall								
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinnt.	1,8	0,1	1,5	-0,7	0,6	-0,1	-0,1	1,8
Frie inntekter i kroner per innbygger	39 230	46 162	44 632	44 037	42 240	42 639	45 227	42 415
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	56 351	58 705	47 743	50 983	48 962	53 500	57 988	41 192
Prioritering								
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	30 519	115 196	102 856	95 083	108 919	106 250	100 495	106 858
Netto driftsutg til grunnskolesektor (202, 214, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	88 933	99 753	98 306	101 664	99 424	92 509	102 429	91 103
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	2 373	2 663	2 056	1 978	2 305	2 202	2 800	1 937
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	19 557	20 918	16 436	19 116	16 566	16 652	14 636	14 130
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3 872	4 071	2 540	3 455	3 256	4 581	5 197	2 595
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	7 113	7 864	6 045	5 632	6 709	6 531	7 393	6 165
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	4 444	4 916	4 097	3 436	3 924	4 344	5 310	3 771
Dekningsgrad								
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	88,8	88,4	90,8	92,6	90,5	94,9	89,1	90,4
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	11,7	12,2	10	5,7	10,7	11,7	12,8	8,6
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	12,4	10,6	10,4	9,5	9,9	12,1	11,1	9,6
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,1	9,1	8,8	7,4	8,7	11,3	12,9	8,4
Andel pl i enerom i pleie- og omsorgsinst	95,9	100	96,5	100	97,7	93,8	100	94
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	13,4	13,5	13,9	10,3	12,6	16,9	7,7	13,9
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	6,5	7,2	4	4,9	4,5	4,9	3,8	3,7
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	7,3	8,4	5,2	5,3	6,2	6,5	6,2	4,7
Produktivitet/enhetskostnader								
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	144 537	153 176	142 830	138 000	155 176	142 909	132 447	147 594
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskys (202, 222, 223), per elev	87 981	96 297	97 996	103 520	97 991	93 027	117 445	91 272
Gjennomsn gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	12,3	11,3	13,4	13,7	14,2	13,5	12,3	14,5
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	208 867	223 841	197 591	178 708	210 629	220 695	245 251	196 663
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	769 946	824 394	881 584	1 095 539	927 062	703 400	843 292	878 720
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	3 765	4 120	2 692	4 301	2 939	3 368	3 622	2 926
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	4 360	4 578	3 138	3 071	3 857	3 421	6 712	3 311
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 780	1 970	2 413	2 274	2 266	2 526	2 740	2 490
Driftsutg i kr pr. km komm vei og gate	51 478	60 816	..	123 938	..	49 667	94 875	..

Kommentarer til tabellen:

Nome kommunes KOSTRA-tall for 2010 og 2011 er her sammenlignet med Notodden, kommunegruppe 11, gjennomsnittet i Telemark, gjennomsnittet i landet, Bø og Sauherad.

Kommunegruppe 11 er definert slik:

- Mellomstor kommune (folkemengde 5.000 – 20.000)
- Middels bundne kostnader
- Middels frie disponible inntekter

Notodden i likhet med Nome tilhører kommunegruppe 11 i SSBs statistikkinnndeling.

De utvalgte nøkkeltall for Nome viser bl.a. følgende:

1. Netto driftsresultat for 2011 er på 0,1 % av brutto driftsinntekter. Det er langt svakere enn i 2010, og trekker gjennomsnittet ned både for Telemarks-kommunene samlet og for KOSTRA-gruppe 11.
2. Nome har fortsatt relativt høye frie inntekter pr innbygger.
3. Netto lånegjeld pr innbygger vokser år for år, og ligger klart over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og Telemarkskommunene. Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er imidlertid stabilt, men relativt høyt.
4. Netto driftsutgifter for barnehager er ikke sammenlignbare med tidligere år p.g.a. omlegging fra øremerket tilskudd til del av rammetilskuddet. Men sammenlignet med andre, er våre kostnader relativt høye. I hovedsak skyldes dette avskrivningskostnader som følge av investeringer i bygg de senere år.
5. Netto driftsutgifter til grunnskolesektor har hatt en sterk vekst i 2011, og er omtrent på gjennomsnitt for KOSTRA-gruppe 11 og Telemarkskommunene.
6. Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren er høye, men viktig å være klar over det spesielle med særskilte kostnader til våre vertskommunePUere. Det vil være mer riktig å trekke ut om lag 3.500 kr pr innbygger, og da er vi ikke veldig mye over gjennomsnittet i Telemark.
7. Fortsatt høye netto utgifter til sosialtjenesten sammenlignet med andre.
8. Fortsatt høye netto utgifter til barneverntjenesten sammenlignet med andre.
9. Fortsatt stor andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning.

For nærmere studie av KOSTRA-statistikk, henvises til særskilt KOSTRA-hefte, som følger budsjett- og økonomiplan-dokumentet i eget vedlegg. For øvrig henvises til følgende adresse:
www.ssb.no/kostra.

2.3. Kommuneplanen – samfunnsdelen

Kommuneplan for 2008 – 2018 ble vedtatt i kommunestyret 16. april 2009, sak 25/09. Planen har en arealdel, og en samfunnsdel. Rådmannen understreker at økonomiplanen er forutsatt å ha en kobling mot de langsiktige prioriteringer som framgår av kommuneplanen.

2.4. Demografi og kommuneøkonomi

På oppdrag fra rådmannen har Telemarksforskning v/ Audun Thorstensen utarbeidet et notat som tas inn i budsjettdokumentet:

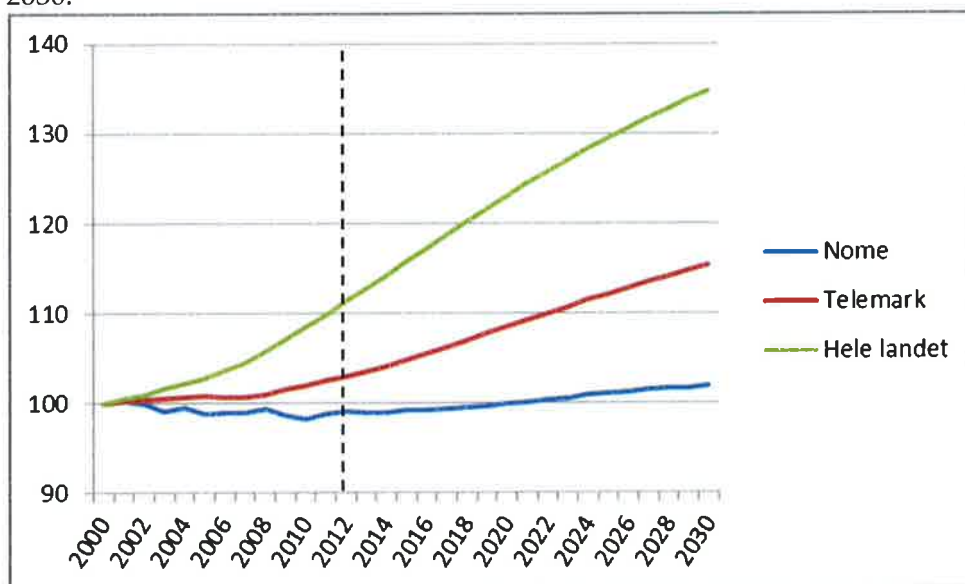
DEMOGRAFI OG KOMMUNEØKONOMI

Kommunesektoren har ansvaret for bl.a. barnehager, grunnskole, videregående opplæring og pleie- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene påvirkes bl.a. av den demografiske utviklingen.

I dette notatet har vi beregnet hvor store mer-/mindreutgifter Nome kommune kan få som følge av befolkningsutviklingen. Vi har brukt samme beregningsopplegg som det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU).¹ Beregningene tar utgangspunkt i de siste oppdaterte befolkningsframskrivingene fra SSB (juni 2012).

DEMOGRAFISKE FORHOLD / UTVIKLING

Fra 2012 til 2030 foreskriver SSB en vekst for Nome på 2,9 prosent, eller 191 personer. Til sammenligning er det forventet en vekst for fylket og landet på hhv. 11,9 prosent og 21,1 prosent. I figuren under er faktisk utvikling fra 2000 til 2012 videreført med SSBs framskrivninger fra 2012-2030.²

Figur 1 Befolkningsutvikling 2000-30, indekstert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB

Aldersfordeling

I oppstillingene under er brukt tilnærmet samme aldersfordeling som det inntektssystemet opererer med. Dette gir et godt grunnlag for å kunne se potensielt press på tjenestetilbudet og for å få korrekt dimensjonering av tjenestene.

¹ Jfr. TBUs rapport fra april 2012 kapittel 4

² Fra 2000 til 2011 har Nome hatt en befolkningsnedgang på 0,9 prosent, eller 63 personer. Telemark har hatt en befolkningsvekst på 3,0 prosent, mens det på landsbasis har vært en vekst på 11,3 prosent.

Tabell 1 Prosentandel av befolkningen i ulike alderstrinn pr 1.1.2012. Kilde: SSB.

	Nome	Telemark	Landet
0-5 år	5,8	6,4	7,5
6-15 år	11,8	12,0	12,4
16-66 år	65,5	66,3	67,0
67-79 år	10,5	9,9	8,7
80-89 år	5,5	4,4	3,6
90 år og eldre	0,9	1,0	0,8

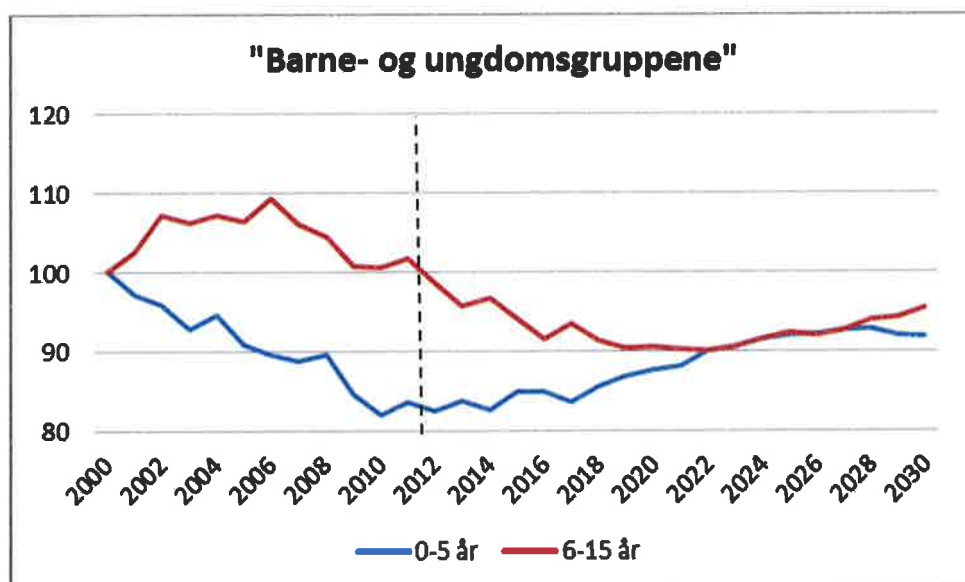
Nome har generelt en eldre befolkning enn resten av landet. Andelen eldre over 80 år utgjorde pr 1.1.2012 6,4 prosent av befolkningen. Tilsvarende andel for fylket og landet var hhv. 5,4 prosent og 4,4 prosent.

Oppstillingen under viser befolkningsframskrivninger for Nome fordelt på aldersgrupper fram til 2016.

Tabell 2 Befolkningsframskrivninger Nome kommune 2013-16. Kilde: SSB.

	2012	2013	2014	2015	2016
0-5 år	381	387	382	392	392
6-15 år	777	754	762	741	721
16-66 år	4 311	4 308	4 277	4 247	4 250
67-79 år	689	717	759	810	835
80-89 år	360	336	316	315	307
90 år og eldre	61	72	82	83	84
Sum	6 579	6 574	6 578	6 588	6 589

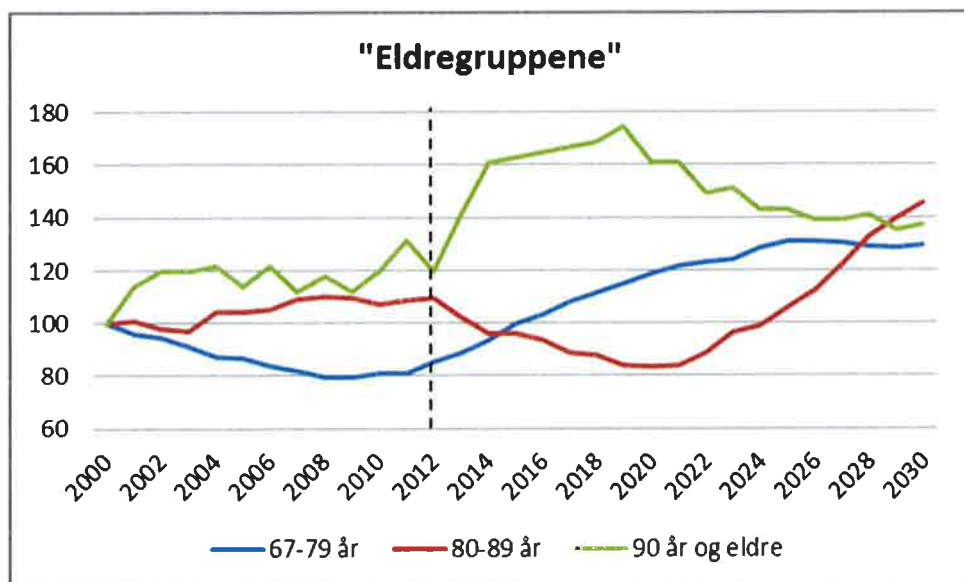
I figurene under er vist faktisk utvikling i ulike alderstrinn fra 2000 til 2012, videreført med SSBs framskrivninger fra 2012-2030.

Figur 2 Utvikling i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år for Nome kommune 2000-2030, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB er det ventet en moderat/svak utvikling i de yngste alderstrinnene i de nærmeste årene – og en mer "positiv" utvikling etter 2015.

Figur 3 Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Nome kommune 2000-2030, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig de neste årene. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en nedgang i de nærmeste årene, men fra 2020-30 er det forventet en vekst på mer enn 50 prosent i denne aldersgruppen (jfr. "eldrebølgen"). Personer i aldersgruppen over 90 år ventes å øke kraftig de nærmeste årene - for så å falle etter 2020.

HVORDAN PÅVIRKES NOME KOMMUNES UTGIFTER AV DEN DEMOGRAFISKE UTVIKLINGEN?

Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige overføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassen det samme. Yrkesaktive mennesker klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse og omsorgstjenestene. Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.

Anslagene under tar utgangspunkt i TBU's beregningsopplegg knyttet til den demografiske utviklingen.

Mer- og mindreutgifter knyttet til den demografiske utviklingen i 2012 – oppdaterte beregninger

Tabell 3 Mer- og mindretgifter knyttet til den demografiske utviklingen i 2011 – oppdaterte beregninger. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU

	Endring folketall 2011-12 (%)		Mer-/mindretgift 2012 (1000 2011-kr)	
	Anslag	Faktisk	Anslag	Oppdatert
0-5 år	-0,8	-1,3	-948	-1 078
6-15 år	-4,2	-3,0	-5 330	-3 763
16-18 år	1,2	-1,9	583	-972
19-66 år	0,5	0,6	394	448
67-79 år	4,3	4,9	1 119	1 277
80-89 år	-1,7	0,8	-796	398
90 år og eldre	-9,0	-9,0	-2 524	-2 524
Sum	0,1	0,3	-7 503	-6 214
Sum ekskl. 16-18 år			-8 087	-5 242

I fjorårets budsjettdokument ble det beregnet mindretgifter knyttet til anslått befolkningsutvikling i 2011 på om lag 8,1 mill kr i 2012.³ Den faktiske befolkningsutviklingen i 2011 ble noe sterkere enn SSB la til grunn i sine prognoser. Det er nå anslått mindretgifter på om lag 5,2 mill kr som følge av den faktiske befolkningsutviklingen i 2011, dvs. vel 2,9 mill kr høyere enn anslaget i 2011. Lavere nedgang i aldersgruppen 6-15 år og flere eldre 67-79 år og 80-89 år trekker i retning av økte demografikostnader for Nome i 2012.

Beregnete mer- og mindretgifter i 2013 knyttet til den demografiske utviklingen

Tabell 3 Beregnede mer- og mindretgifter for Nome knyttet til den demografiske utviklingen 2012-13. Kilde: SSB/TBU

	Anslått endring i folketall 2012-13		Mer-/mindretgift 2013 (1000 2012-kr)
	Pers	%	
0-5 år	6	1,6	1 114
6-15 år	-23	-3,0	-3 678
16-18 år	5	2,0	1 062
19-66 år	-8	-0,2	-152
67-79 år	28	4,1	1 253
80-89 år	-24	-6,7	-3 576
90 år og eldre	11	18,0	4 793
Sum	-5	-0,1	816
Sum ekskl. 16-18 år			-246

³ Aldersgruppen 16-18 år kan i stor grad knyttes til fylkeskommunen. I sum ekskl. 16-18 år er denne aldersgruppen holdt utenfor (= - 6 214 - 972).

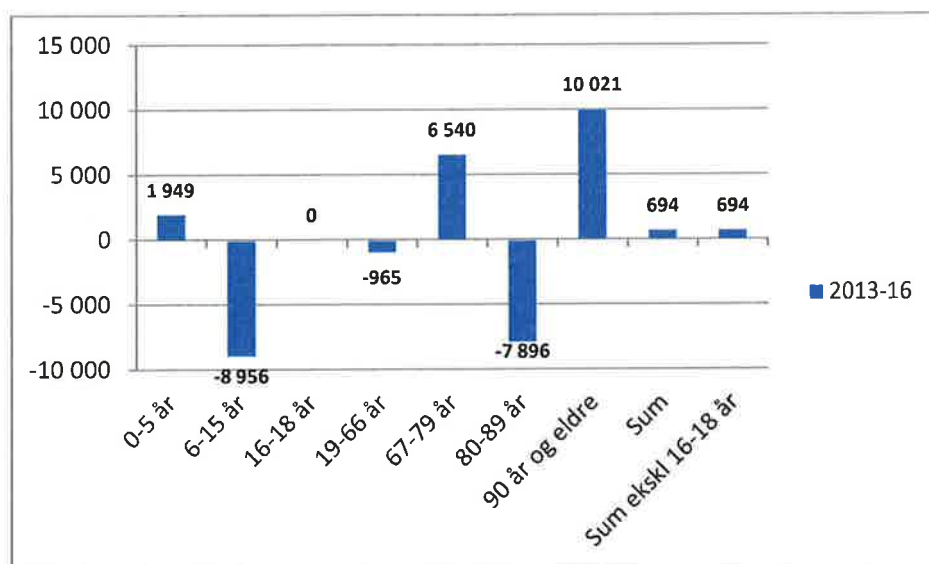
På bakgrunn av SSBs framskrivninger fra 2012-13, er det beregnet at Nome kan få mindreutgifter på om lag 0,2 mill kr i 2013.⁴ Nedgang i aldersgruppene 6-15 år og 80-89 år trekker i retning av reduserte demografikostnader for Nome i 2013. I aldersgruppen over 90 år anslås en vekst på 18 prosent, eller 11 personer i 2012. Til sammenligning var det en nedgang i denne aldersgruppen på 6 personer i 2011.

Under er det beregnet demografikostnader i perioden 2013-16 (basert på opplegget fra TBU).

Tabell 4 Beregnede mer-/mindreutgifter 2013-16 knyttet til den demografiske utviklingen 2012-15. Nome kommune. Faste 1000 2012-kr. Kilde: SSB/TBU.

	2013	2014	2015	2016
0-5 år	1 114	-478	1 364	-51
6-15 år	-3 678	1 279	-3 358	-3 198
16-18 år	1 062	-637	-1 912	1 487
19-66 år	-152	-453	-273	-88
67-79 år	1 253	1 883	2 284	1 120
80-89 år	-3 576	-2 980	-149	-1 192
90 år og eldre	4 793	4 357	436	436
Sum	816	2 971	-1 607	-1 486
Sum ekskl. 16-18 år	-246	3 609	304	-2 973

I perioden 2013-16 anslås Nome å få økte demografikostnader på nær 0,7 mill kr. Nedgang i aldersgruppen 6-15 år trekker isolert sett i retning av reduserte utgifter til grunnskole. Flere i aldersgruppene 67-79 år og over 90 år bidrar isolert sett til økte utgifter til pleie- og omsorgstjenesten, mens færre eldre i alderen 80-89 år trekker litt i motsatt retning.

Figur 4 Mer-/mindreutgifter 2013-16. Nome kommune. Akkumulert. Faste 1000-2012 kr. Kilde: SSB/TBU

⁴ Sum ekskl. 16-18 år (= 816 – 1 062).

3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden

3.1. Gjennomgang av hovedutfordringene.

I det innledende budsjettarbeidet (rådmannens drøftingsnotat til formannskapet 6. september) ble det satt fokus på noen sentrale og mer overordnede økonomiske utfordringer. Disse utfordringene har vært basis for det videre arbeid med budsjett og økonomiplan. Nedenfor gjengis disse utfordringene slik de ble beskrevet i notatet tidligere i høst:

Som kjent ble regnskapet for 2011 avsluttet i balanse – både når det gjelder drift og investering. Men flere økonomiske nøkkelstørrelser utviklet seg i mindre positiv retning sammenlignet med 2010.

Budsjettet for 2012 (vedtatt i desember 2011) var et innstrammingsbudsjett sett i sammenheng med de rammevilkår som gjaldt for 2011. Flere driftsreduserende tiltak ble vedtatt. Vi har få eller ingen økonomiske reserver å ta i bruk dersom noe uforutsett skulle oppstå. Plan- og økonomimeldingene gjennom året har avdekket at det på flere tjenesteområder har vist seg vanskelig å holde de vedtatte budsjetttrammer. Konklusjonen ved behandlingen av PLØM 2/2012 tidligere høst: Det er reell fare for et driftsmessig merforbruk/underskudd for 2012 – anslått til i overkant av 4 mill. kr. Merskatteinngang mot slutten av året (signalisert ved framlegg av Statsbudsjettet i oktober) kan rette opp noe av denne situasjonen.

Den sårbare balanse i 2012 opprettholdes samtidig som vi vet at rentenivået i en periode har vært på et rekordlavt nivå. Vi har ikke en tilstrekkelig beredskap dersom det – mot formodning – skulle oppstå en rask renteøkning. Vår beholdning av midler på disposisjonsfonds er av meget beskjedent størrelse.

Videre må vi forholde oss til den forskriftsendring som gradvis er innført vedr bokføring av momskompensasjon for investeringer. Fra og med 2014 inntektsføres denne i sin helhet i investeringsregnskapet, og vi må innrette det kommunale driftsnivået uten denne inntektskilden.

Følgende økonomiske hovedutfordringer bør tas hensyn til:

- **Realistiske budsjetter**
  - Det har ved de siste års budsjettprosesser vært fokus på å få fram hva som kreves av økonomiske ressurser for å videreføre eksisterende drift i "et normalår". Vektlegging av dette arbeidet må videreføres. Det forutsetter at en har god, løpende oversikt over kostnadsutviklingen innenfor tjenesteområdene.
  - Eventuelle forslag om reduksjon av driftsnivået gjennomføres ikke uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får for tjenestenivået.
  - Viktig med god prosess for å få fram alle konsekvensjusteringer av eksisterende drift.
  - Gjennomgang av status for 2012 pr 1. september (PLØM 2/2012) må være gjennomført før endelige konklusjoner om eksisterende drift trekkes.

- I utgangspunktet skal det å opprettholde dagens tjenestenivå prioriteres framfor det å sette i verk nye tiltak. Eventuell omprioritering av ressurser må konkretiseres i budsjett/økonomiplan.
- **Investeringsprogram/ramme for låneopptak**
  - Det er over tid uttrykt politisk forståelse for nødvendigheten av å begrense årlige låneopptak til nye investeringer. "Handlingsregelen" er å ikke ta opp mer i nye lån til ikke-selvfinansierende prosjekter enn det en samtidig betaler ned på gammel gjeld. Det innebærer låneopptak på om lag 16 mill. kr pr år, eller maks 112 mill. kr for 7-årsperioden fra 2010 - 2016.
  - For 2010 har vi "spist" av låneramma med 27,4 mill. kr, og for 2012 med om lag 18 mill. kr. I 2012 er det i budsjettet forutsatt nye låneopptak på 13,4 mill. kr. Til sammen for årene 2010 – 2012: 58,8 mill. kr.
  - Fordelt på 2013 – 2016 gjenstår: 53,2 mill. kr, dvs. gjennomsnitt på 13,3 mill. kr pr år.
  - Dette blir en "tøff" prioritering fordi flere tunge prosjekter, bl.a. Holla ungdomsskole, er "på vent". Å gjennomføre denne skoleutbyggingen, betyr å samtidig fravike "handlingsregelen".
  - En annen økonomisk nøkkelstørrelse er netto lånegjeld sammenholdt med kommunens brutto driftsinntekter. Prosentandelen har holdt seg noenlunde stabil de siste årene, men ligger relativt høyt sammenholdt med andre kommuner. Det må være et siktemål å ikke forverre andel netto lånegjeld sammenholdt med kommunens brutto driftsinntekter.
- **Renteutvikling/Behov for rentefond**
  - Det er en reell fare for renteoppgang, men renteøkningen har ikke kommet fullt så brått som man kunne frykte.
  - Det er viktig å ha betydelig forutsigbarhet i forhold til en renteøkning.
  - Ett alternativ er: Å binde en større andel av lånegjelda til fast rente.
  - Ett annet alternativ er: Å bygge opp egne fondsreserver, som kan imøtekomme en renteoppgang utover det budsjetterte.
  - Kommunestyrets vedtatte Finansreglement forutsetter minimum 1/3 rentebinding.
  - Vedtatt oppbygging av rentebufferfond med 1 mill. kr (deler av regnskapsoverskuddet for 2010) er nå omdisponert for å dekke andre behov, jf PLØM 1/2012.
  - Rådmannens forslag: Nødvendig forutsigbarhet gjennomføres ved en moderat fastrentebinding kombinert med oppbygging av eget rentebufferfond. Forutsette at renta stiger i plan-perioden – fra dagens nivå på om lag 2,5 % i Kommunalbanken opp mot et nivå 4,5 – 5 % ved utgangen av 2016.
- **Eiendomsskatt**
  - Politisk vedtak ved forrige økplan-behandling i desember 2011: Redusere promillesatsen fra rådmannens foreslåtte nivå på 6 promille til 5,5 promille for hele planperioden til 2015.
  - For budsjett 2012: Vurdere en ytterligere reduksjon etter at årsoppgjør for 2011 er kjent. Ved behandling av PLØM 1/2012: Opprinnelig vedtatt promillesats på 5,5 ble opprettholdt.
  - Nivå på eiendomsskatten må ses i nær sammenheng med eventuell subsidiering av vann- og avløpssektoren. Utfordringene på avløpssektoren, innebærer økning i gebyr for å unngå subsidiering.

- Videreføring av tjenestenivået kombinert med fortsatt stort behov for gjennomføring av investeringer, tilsier at inntektsgrunnlaget i form av eiendomsskatt må opprettholdes på minimum samme nivå.
- Politisk må en avveie ambisjonsnivået når det gjelder tjenestenivå og investeringsnivå opp mot en målsetting om å redusere eiendomsskatten.
- Rådmannen foreslår å legge opp til en ambisjon om å videreføre nåværende eiendomsskattenivå med 5,5 promille i hele planperioden.

- **Subsidiering av vann- og avløpssektoren**

- Offentlig statistikk viser at kommunen ligger høyt når det gjelder gebyrnivå.
- Samtidig er det et fortsatt stort utbyggingsbehov innenfor avløpssektoren.
- Kommunestyret vedtok å disponere deler (1,5 mill. kr) av regnskapsoverskuddet for 2010 til et vann- og avløpsfond med tanke på subsidiering. Dette fondet er senere omdisponert for å dekke andre behov i kommunen.
- Det har over tid kommet noe ulike politiske signal på hvor høyt en eventuell subsidiering av vann- og avløpsgebyr skal prioriteres. Det kan tolkes i retning at selvkostprinsippet i hovedsak skal opprettholdes. Rådmannen velger å legge dette til grunn i budsjettprosessen.

- **Utbytte fra kraftselskapene, og konsesjonskraftinntekter**

- Driftsnivået har i noen grad vært basert på inntekter i form av utbytte fra kraftselskapene, og konsesjonskraftinntekter. Over tid er dette et sårbart punkt.
- Målsettingen bør være å redusere avhengigheten av stort utbytte og konsesjonskraftinntekter for å saldere driftsbudsjettene.
- MEN: Må innse at dette er et nødvendig grep for å opprettholde etablert tjenestenivå.
- Sak vedr eierskapsmelding for kraftselskapene ble behandlet i kommunestyret i juni. Vedtaket innebærer større forutsigbarhet vedr framtidige inntekter. Det etableres et minimumsnivå for samlet utbytte uavhengig av selskapenes resultater.
- I budsjettprosessen bør dette minimumsnivå legges til grunn:
  - Utbytte MTE: 3,240 mill. kr.
  - Utbytte MTK: 2,275 mill. kr
  - Konsesjonskraftinntekter: 1,6 mill. kr (videreføring av nedjustert nivå for 2012)
- Samlet innebærer dette: Om lag 7,1 mill. kr går til generell drift av kommunen.
- Vurdering for planperioden:
  - Bruken av utbytte + Konsesjonskraftinntekter til generell saldering av drift bør begrenses til nevnte nivå.
  - Eventuelle inntekter utover dette nivå (7,1 mill. kr samlet), må gå til fondsavsetninger, til finansiering av engangstiltak i drift, eller egenkapital i konkrete investeringer (i utgangspunktet til næringsformål).

- **Avsetning til kommunestyrets disposisjonsfond**

- Sist vedtatte økonomiplan gir en politisk føring om årlige avsetninger til disposisjonsfond (størrelse årlig om lag 1 – 2 mill. kr for årene 2013 – 2015).
- Det er naturlig å prioritere dette politiske signalet. Det er i tråd med omforent prinsipp for sunn økonomiforvaltning. Avsetningen burde vært større. Positivt netto driftsresultat på 3 % av totale driftsinntekter, utgjør nær 16 mill. kr

- Ved rulleringen av økonomiplanen bør det minimum settes av 2 mill. kr årlig – ikke minst som en buffer gjennom året for eventuelle uforutsette kostnader.

- **Likviditet**

- Kommunens likviditet har gradvis forverret seg de siste årene.
- Svekket likviditet skyldes (jf årsmelding 2011):
  - Regnskapsteknisk endring vedr begrepet ”likviditetsreserve”
  - Bokføring av premieavvik (avvik mellom betalt pensjonspremie og bokførte pensjonskostnader)
  - Innstramning vedr beholdning av ubrukte lånemidler i kontantbeholdningen.
- Det må være en klar målsetting om fortsatt å unngå bruk av kassakreditt. Setter krav til fortløpende jobbing med tiltak.
- Unngå igangsetting av tiltak før finansiering er på plass.
- Refusjoner for prosjektrelaterte tiltak må innhentes så raskt som mulig etter ferdigstilling.

3.2. Formannskapetets signaler.

I formannskapetets signalmøte 6. september, ble gjennomgangen av de økonomiske hovedutfordringene oppsummert slik, jf vedtak sak 63/12 pkt 2 slik det er gjengitt nedenfor:

2. *For det videre arbeid med budsjett 2013, og økonomiplan for 4-årsperioden til 2016, legges følgende overordnede, økonomiske prioriteringer til grunn:*
  - *Investeringsprogrammet innrettes slik at kommunens netto lånegjeld holdes på et forsvarlig nivå.*
  - *Det må i den økonomiske planleggingen tas høyde for en gradvis økning av rentenivået i planperioden. For å sikre størst mulig forutsigbarhet, gjennomføres en moderat fastrentebinding i tråd med finansreglementets bestemmelser – kombinert med en lokal oppbygging av rentebufferfond.*
  - *Det totale driftsnivå innrettes slik at en unngår en økning av eiendomsskatten i forhold til dagens sats på 5,5 promille.*
  - *Utfordringene på vann- og avløpssektoren må i utgangspunktet finansieres ved å legge selvkostprinsippet til grunn. For å unngå en kraftig økning fra år til år, bes administrasjonen se nærmere på en utjevning av inntekter og utgifter i planperioden.*
  - *Disponering av utbytte fra kraftselskapene samt konsesjonskraftinntekter til generell saldering av kommunens drift, må begrenses i planperioden. Forventede inntekter utover et samlet årlig minimumsnivå på om lag 7,1 mill. kr, bør avsettes til fond, eventuelt foreslås til å finansiere engangstiltak i drift, eller til egenkapital i konkrete investeringer (i utgangspunktet til næringsformål).*
  - *I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Det må synliggjøres ved en årlig avsetning til disposisjonsfond som minimum bør utgjøre 2 mill. kr.*
  - *Gjennomføring av tiltak må innrettes slik at hensynet til kommunens likviditet ivaretas. For å unngå bruk av kassakreditt, må alle tiltak være budsjettert før gjennomføring, og*

innhenting av refusjoner må prioriteres så raskt som mulig etter at prosjekterrelaterte tiltak er slutført.

Rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplan utover høsten, har vært basert på forannevnte, overordnede økonomiske signaler fra formannskapet. Budsjettsituasjonen har imidlertid vist seg å være svært krevende. Både erfaringene fra plan- og økonomimelding 2/2012 om budsjettutviklingen for inneværende år, og de rammebetingelser som kommer til uttrykk ved framlegg av Statsbudsjettet i begynnelsen av oktober, innebærer at rådmannen i det framlagte forslag må fravike flere av de politiske signalene som formannskapet ga i møte 6. september. Dette er oppsummert i pkt 5.4 nedenfor.

4. Driftsbudsjettet - Fellesinntekter og fellesutgifter

Nedenfor redegjøres for de vurderinger som rådmannen har foretatt vedr fellesinntekter og fellesutgifter. Konkrete beløp framgår i talldelen - budsjettskjema 1 A og 1B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2013– 2016 (vedlegg 1 i talldelen).

4.1. Fellesinntekter

Fellesinntekter er i vårt økonomi-opplegg de overordnede inntekter som ikke inngår som sektorinntekter innenfor ansvarsområdenes netto driftsrammer. Sektorinntektene er øremerkede tilskudd og egenbetaling m.v. fra brukerne av kommunale tjenester som ansvarsområdet omfatter.

Skatt på formue og inntekt + Rammetilskudd (Kommunens "frie" inntekter)

Samlet er det for 2013 foreslått å budsjettere med 337,8 mill. kr, som er en vekst på 4,4 % i forhold til regulert budsjett for 2012. Beløpet er fordelt med 129,1 mill. kr på skatt formue/inntekt, og 208,7 mill. kr i rammetilskudd.

Rammetilskuddet økte kraftig fra 2010 til 2011 – i hovedsak på grunn av innlemming av de øremerkede tilskudd til barnehagedrift. Fra 2012 ble Samhandlingsreformen iverksatt, og det medførte en ytterligere økning av rammetilskuddet. For Nome ble det lagt inn 9,185 mill. kr i rammetilskuddet med henvisning til samhandlingsreformen. Dette beløpet er i 2013 videreført med prisjustering, dvs. at Staten ikke har hensyntatt det forhold at kommunesektoren hevder reformen er underfinansiert.

I 2013 ligger det i rammetilskuddet også en kompensasjon for nye oppgaver som kommunen skal gjennomføre fra neste år. Det henvises til omtale i pkt 2.1 foran (eksempel: Utvidelse av ordningen med valgfag i ungdomsskolen, innføring av kulturskoletilbud i skole/SFO, kompensasjon for maksimal foreldrebetaling i barnehager).

Tar en hensyn til slike forhold, viser tallene at Nome kommune samlet sett kommer relativt svakt ut sammenlignet med andre kommuner når det gjelder inntektsvekst fra 2012 til 2013. Skatteinntekten for kommunene i 2012 forventes nå å bli bedre enn det som er lagt inn i budsjettet. For Nome kommune kan denne veksten utgjøre i underkant av 2 mill. kr. Tar en hensyn til et slik anslag, utgjør veksten fra 2012 til 2013 kun 3,7 %. Sammenholdt med en forventet lønns- og prisvekst på 3,3 %, blir realveksten nokså beskjeden.

Rammetilskuddet består av 3 elementer:

- Utgiftsutjamningen (basert på objektive kriterier, bl.a. folketall og aldersfordeling)
- Inntektsutjamning (basert på løpende skatteinntang i forhold til landsgjennomsnitt pr innbygger)
- Skjønnsmidler

Når det gjelder utgiftsutjamningen er den fastlagt – i og med at det er folketall og aldersfordeling pr 01.07.2012 som legges til grunn. Inntektsutjamningen er imidlertid basert på folketall pr 01.01.2013, og fra tidligere år har vi erfaringer med en inntektssvikt i forhold til de første prognosene på høsten.

Det er i budsjettforslaget gjort anslag på hvordan vekst i innbyggertall avviker fra landsgjennomsnittet, og budsjettert beløp avviker derfor noe fra det som er oppgitt i Regjeringens framlegg til Statsbudsjett (forskjellen er om lag kr 500.000). Dette har altså sammenheng med at vi ikke har den samme befolkningsvekst som landsgjennomsnittet. **Dette er et sårbart punkt, og er et godt argument for å etablere en buffer/disposisjonsfond i budsjettet.**

Skjønnsmidler.

Nome kommune er tildelt til sammen 14,106 mill. kr i skjønnsmidler for 2013 sammenlignet med 14,606 mill. kr for 2012. Av samlet beløp utgjør kompensasjon for arbeidsgiveravgiftsændring 9,406 mill. kr. Dette beløp har vært prisjustert de siste årene, men prisjustering er ikke foretatt for 2013 (dette utgjør om lag kr 350.000). I tillegg mottar kommunen kr 700.000 i tapkompensasjon som følge av kriterieendringene innført i inntektssystemet fra 2011 (heller ikke det beløpet prisjusteres).

Det betyr at "øvrige skjønn" (basisramma) utgjør 4,0 mill. kr. Sistnevnte beløp kan sammenlignes med 6 mill. kr i 2011, og 4,5 mill. kr i 2012. Det er altså en nominell nedgang med kr 500.000.

Det samlede skjønnsbeløpet på om lag 14,1 mill. kr er om lag 1 mill. kr lavere enn prisjustert 2012-nivå. I våre prognoser var det regnet med en viss reduksjon i skjønnsmidlene, men dette er noe større nedgang enn en kunne frykte. Dette bidrar til en samlet sett svak inntektsutvikling, og følgelig større utfordringer med salderingen av budsjettet.

Når det gjelder årene 2014 – 2016 er det for samlet rammetilskudd + skatt lagt til grunn en gjennomsnittlig realvekst på om lag 1 % pr år. Dette er basert på erfaringer fra de siste års kommuneopplegg. Det er selvsagt vanskelig å spå om framtida – ikke minst på grunn av at Staten i stor grad ikke gir signaler for kommuneopplegget lenger enn i et ett-årsperspektiv. Anslaget om realvekst kan vise seg å være for optimistisk – ikke minst i lys av den utflating av skjønnsmidlene som har forsterket seg i budsjettforslaget for 2013.

Eiendomsskatt

Det vises til omtale i pkt 3 foran vedr prioriteringssignaler fra formannskapet.

Eiendomsskatt på næringsseiendommer og verker/bruk skrives ut med en skattesats på 7 promille, og forventet inntekt er anslått å utgjøre 9,5 mill. kr for 2012.

Eiendomsskatt på boliger etc. er i 2012 skrevet ut med 5,5 promille. Forventede inntekter er på om lag 10,8 mill kr, dvs. i underkant av 2 mill. kr pr promille.

Samlede eiendomsskatter i 2012 er anslått å utgjøre 20,3 mill. kr. Det har vært en intensjon i rådmannens budsjettarbeid å forsøke å oppfylle formannskapets ønske om **ikke** å øke eiendomsskatten i forhold til inneværende års nivå.

Ut fra en totalvurdering av kommunens økonomiske situasjon, må rådmannen likevel tilrå at eiendomsskatt skrives ut med 6,5 promille for boliger etc. i 2013. Dette gir en merinntekt på om lag 2 mill. kr, dvs. et samlet inntektsanslag på 22,3 mill. kr.

For en bolig som har eiendomsskatt på om lag kr 5.500 i 2012, vil økningen bli på om lag kr 1.000 til kr 6.500.

For økonomiplanårene 2014 – 2016 er følgende lagt til grunn:

Utskrivning av eiendomsskatt med 6,5 promille videreføres i 2014 – for så å øke ytterligere til 7 promille med virkning fra 2015. Denne promillesatsen er en maksimalgrense for utskrivning av eiendomsskatt.

Konsesjonskraftinntekter

Denne budsjettposten ble i løpet av 2012 redusert betydelig, og utgjør nå 1,240 mill. kr (opprinnelig budsjettnivå var 2,6 mill. kr). I samråd med Midt-Telemark Energi ble anslaget tidligere i høst vurdert til 1,6 mill. kr årlig for planperioden. Etter framlegg av Statsbudsjettet ble det behov for å se på inntektsmulighetene på nytt. Budsjettanslaget for årlige konsesjonsavgifter ble høynet med årlig kr 900.000 til 2,5 mill. kr.

Det må generelt bemerkes: Det er økonomisk sårbart å benytte disse inntektene i saldering av drifta. Det er usikre inntekter som burde i sin helhet vært avsatt til fonds, eventuelt brukt til konkrete engangstiltak. Men slik har ikke situasjonen vært de siste årene. Jf også omtale i pkt 3 vedr prioriteringssignaler fra formannskapet.

Andre generelle inntekter definert som fellesinntekter:

Rente/avdragskompensasjon omsorgsboliger/sjukeheim/skoleutbygging/kirker

Kommunen har over tid gjennomført investeringer som Staten årlig gir rentekompensasjon (i noen tilfeller også avdragskompensasjon) for. Beregningene foretas med grunnlag i gjennomsnittlig flytende rente i Husbanken (2,5 % rente er lagt til grunn i beregningene). Som følge av redusert rentenivå de siste årene, blir følgelig anslaget på kompensasjonen noe lavere.

I tillegg til tidligere etablerte kompensasjonsordninger, ble det fra og med 2012 lagt inn kompensasjon for den skoleutbyggingen i Lunde som ble fullført i 2011, og for investering i orgel i Holla kirke.

Beløp for de enkelte kompensasjonsordningene er synliggjort i hovedoversikten.

Momskompensasjon investeringer

Helt siden ordningen med momskompensasjon ble innført i kommunal sektor, har momskompensasjonen som gjelder investeringer, blitt inntektsført i driftsregnskapet. Som omtalt i tidligere økonomidokumenter, gjennomføres en budsjett- og regnskapsteknisk omlegging over en 5-årsperiode med virkning første gang i 2010. Da ble 20 % av momskompensasjon vedr investeringer overført til investeringsregnskapet. Prosenten økte til 40 % i budsjett 2011, til 60 % i 2012, og 80 % i 2013. Fra og med år 2014 vil all momskompensasjon knyttet til investeringer bli inntektsført i investeringsregnskapet. De kommuner som har benyttet momskompensasjon fra investeringer til å saldere et anstrengt driftsbudsjett, må nå tilpasse seg en ny situasjon som betyr trangere driftsrammer. Også Nome kommune er i en situasjon der en vil merke at driftsbudsjettene mister en ”inntektskilde”.

I budsjettforslaget er momskompensasjonen i 2013 anslått å utgjøre brutto 2,5 mill. kr. 80 % av dette beløpet, dvs 2 mill. kr, er synliggjort som en overføring fra drifts- til investeringsbudsjettet. Netto betyr dette at det er igjen kr 500.000 i 2013 til å saldere driftsbudsjettene.

Fra og med 2014 kan all momskompensasjon som tilhører investeringstiltak, i sin helhet disponeres til å finansiere investeringstiltakene. Det betyr at en i stor grad kan budsjettere med utgifter ekskl moms for de investeringer som gir grunnlag for momskompensasjon.

Vertskommunetilskudd drift statlig mottak Dagsrud

Det er forutsatt en videreføring av inneværende års tilskudd med prisjustering lik Statens deflator. Budsjettet beløp utgjør om lag 1,4 mill. kr, og skal dekke kommunale tjenester knyttet til beboerne på mottaket. Det er synliggjort tilskudd årlig i hele planperioden, men tilskuddet vil selvsagt falle bort dersom mottaket blir nedlagt.

Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det nå 20 beboere som er knyttet til ordningen.

Gjennom LVSH (Landssammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU) har det i mange år vært jobbet aktivt for å skjerme denne tilskuddsordningen – både for innlemming i det generelle rammetilskuddet, og for å unngå for store endringer i inntekt fra ett år til et annet på grunn av frafall av beboere. En ny og forbedret skjermingsordning ble innført med virkning fra 2011.

I budsjettforslaget for 2013 er det ført opp 24,120 mill. kr i vertskommunetilskudd. Ved dødsfall i beboergruppa vil tilskuddet bli redusert med om lag kr 650.000. For årene 2014 – 2016 er det synliggjort en nedgang. Inntektsnivået er altså avhengig av antall beboere. Ved dødsfall må kommunen forberede seg på en reduksjon i inntektene.

Integreringstilskudd flyktninger

Tilskuddet for 2013 er ført opp med kr 6,3 mill. Anslaget er gjort i samråd med NAV-leder. Det er basert på en forutsetning om bosetting av 10 nye flyktninger pr år (5 voksne + 5 barn). Med grunnlag i dagens tilskuddsnivå, vil kommunens inntekter til flyktningegruppen opprettholdes på i overkant av 6 mill. kr årlig i plan-perioden – under forutsetning av 10 nye bosettinger pr år.

4.2. Renter og avdrag

Renteinntektene

består av:

utlån startlån, utlån Midt-Telemark kraft, og av vanlige bankinnskudd.

Nome kommune har en høy utlånsaktivitet når det gjelder startlån. Rentereduksjon det siste året, gjenspeiler seg også i nivået på renteinntekter. En oppgang i rentenivået i forhold til inneværende år kan påregnes i løpet av planperioden. På den annen side, kan forverret kommuneøkonomi medfører en svakere likviditet.

For budsjett 2013 og øvrige år i planperioden er det lagt inn 2,150 mill. kr i samlede renteinntekter. Dette er om lag som forventet for inneværende år.

Renter og avdrag løpende lån

Nytt finansreglement for Nome kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 15. september 2011, sak 57/11. Av reglementet framgår slik sammensetning av kommunens låneportefølje: Minimum 1/3 skal ha flytende rente, minimum en 1/3 skal ha fast rente, mens 1/3 skal vurderes ut fra markedssituasjonen. I reglementet er det lagt opp til at rådmannen skal foreta disse vurderingene.

Status pr i dag er at fastrenteandelen er på om lag 38 %, jf omtale i PLØM 2/2012.

Det har over noe tid vært ganske entydige signaler på at rentenivået gradvis vil øke de kommende år, og det er nødvendig å ta høyde for denne utviklingen. Det ble gitt vurderinger av dette inn mot formannskapetets signalmøte 6. september, jf omtale i pkt 3 foran. Rådmannens forslag er å etablere nødvendig forutsigbarhet til dette spørsmålet ved å gjennomføre en moderat fastrentebinding kombinert med oppbygging av en rentebuffer. Dette er ivarettatt i budsjettforslaget for planperioden. Alternativet er å binde en større del av lånegjelda. Dette vil rådmannen ha til løpende vurdering i lys av renteutviklingen.

Norges Bank har i høst kommet med signaler på at den såkalte rentebanen ikke vil utvikle seg så raskt som tidligere antatt. Styringsrenta på 1,5 % ble på siste rentemøte videreført. Prognosen er nå at styringsrenta vil være 1,75 % på slutten av 2013. En raskere stigning i 2014 vil medføre at styringsrenta vil være 2,75 % et stykke inn i 2015. Mot slutten av 2015 er forventet styringsrente på 3 %, dvs. en fordobling fra dagens nivå.

Flytende rente har i løpet av inneværende år hatt en nedgang (i Kommunalbanken fra 3,15 på starten av året til 2,25 % med virkning fra 19. november).

Det er foretatt beregninger med grunnlag i dagens rentenivå, og basert på de fastrentekontrakter som gjelder pr. dato. For budsjett 2013 ble renter anslått å utgjøre om lag 13,6 mill. kr (inkludert en rentebuffer på om lag kr 500.000) til å dekke renteutgiftene på de vedtatte låneopptak til og med inneværende års låneopptak. I sluttfasen har en sett det nødvendig "å spise" av rentebuffer med om lag 250.000 for å balansere budsjettet.

Avdrag er i budsjett 2013 ført opp med 16,710 mill. kr. Grunnlaget for denne beregningen er etablert lånegjeld pr 31.12.2011 med tillegg av de budsjetterte låneopptak for inneværende år.

For å synliggjøre konsekvenser av nye låneopptak i planperioden, har vi i talloversikten skilt mellom allerede vedtatte låneopptak med den rente- og avdragsbelastning det medfører, jf omtale foran, og den belastning framtidig investeringsprogram vil ha for driftsbudsjettene. Renter og avdrag på nye lån i planperioden 2013 – 2016 synliggjøres derfor på egen linje i talloversikten. Det vises til nærmere omtale av forslag til investeringsprogram, og konsekvenser av framtidige låneopptak.

4.3. Utbytte fra kraftselskapene Midt-Telemark Energi og M-T Kraft

Det er i pkt 3 foran redegjort for rådmannens vurderinger i den innledende fase av budsjettarbeidet, og formannskapetets signal i møte 6. september.

Basert på de siste politiske signaler, foreslår rådmannen for 2013 å legge opp til et samlet utbytte på i overkant av 5,5 mill. kr – fordelt med 3,240 mill. kr på Midt-Telemark Energi, og 2,275 mill. kr fra Midt-Telemark Kraft.

Budsjettforslaget baseres på følgende grunnlag:

For Midt-Telemark Energi:

Samlet utbytte på 8,1 mill. kr, hvorav Nome kommunes andel utgjør 40 %.

For Midt-Telemark Kraft:

Samlet utbytte på 4,7 mill. kr, hvorav Nome kommunes andel utgjør 48,4 %.

Dette budsjettnivået forutsettes reelt videreført i planperioden.

4.4. Avsetninger og bruk av fond

Kommunestyrets disposisjonsfond

Sett ut fra en økonomisk betraktning, bør det årlig i økonomiplanen settes av midler til kommunestyrets disposisjonsfond som en buffer mot framtidige uforutsette utgifter. Det er nærmere redegjort for det i pkt 3 foran. Rådmannen minner om formannskapets vedtatte signal i møte 6. september:

I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Det må synliggjøres ved en årlig avsetning til disposisjonsfond som minimum bør utgjøre 2 mill. kr.

Det har vært en målsetting i rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplanen å følge opp intensjonen om en årlig avsetning på 2 mill. kr. Rådmannens forslag viser at vi ikke har lyktes. For 2013 er det avsetning på kr 600.000 i det framlagte forslag.

For de øvrige år i planperioden er det også et betydelig avvik fra målsettingen om 2 mill. kr i årlig avsetning:

År 2014:	Kr 635.000
År 2015:	Kr 630.000
År 2016:	Kr 0

Bundne fondsavsetninger

I tråd med gjeldende regelverk er den pliktige avsetningen av konsesjonsavgiftene (kr 350.000 årlig) til kraftfondet synliggjort i talloversikten.

4.5. Overføringer til investeringsbudsjettet

Det legges opp til at minimumsbeløp for momskompensasjon investeringer overføres fra drift til investering i tråd med etablert regelverk, jf omtale vedr momskompensasjon foran. I det framlagte forslaget for 2013 innebærer det at kr 2 mill. kr (dvs. 80 % av anslått momskompensasjon for investeringer i 2013) budsjetteres overført til investeringsbudsjettet, og inngår i finansieringen der.

Fra og med 2014 blir momskompensasjonen i sin helhet ført direkte i investeringsbudsjettet.

Utover denne pliktmessige overføringen, er det for 2013 foreslått å overføre kr 600.000 for å finansiere halvparten av forventet egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet er anslått å utgjøre 1,2 mill. kr, og skal etter gjeldende regelverk føres i investeringsbudsjettet, men kan ikke lånefinansieres. Momskompensasjon investeringer har i hovedsak vært benyttet til å finansiere egenkapitalinnskuddet de siste årene. I økonomiplanen legges opp til at forventet egenkapitalinnskudd må finansieres over den løpende drift. For årene 2014 – 16 er det budsjettert med 1,2 mill. kr årlig som overføring fra drift for å finansiere innskuddet i KLP.

4.6. Pensjonskostnader

Et særskilt forhold gjelder pensjonspremie, og tilhørende føring av premieavvik.

Pensjonspremie er ”ingen premie for god innsats”, men det er tvert imot en regning som vi får fra våre pensjonsleverandører. Det er penger kommunen betaler inn hvert år for å sette av til framtidige utbetalinger til pensjon.

Pensjonskostnad er det beløpet som føres i driftsregnskapet. Det er et teoretisk beregnet beløp, som ikke har noe med hva kommunen betaler i pensjonspremie å gjøre.

Forskjellen mellom innbetalt premie og regnskapsført kostnad utgjør premieavviket. Premieavviket har vokst til svimlende summer (anslått å utgjøre 30 milliarder ved utgangen av 2012 for kommunesektoren samlet). Dette er penger som fjernes fra driftsregnskapet det året avviket oppstår, og settes i balansen – for så å bli avskrevet i løpet av de neste 10 år.

I tallbudsjettet har vi synliggjort pensjonskostnadene på 2 linjer:

- Premieavvik inneværende år
- Avskrivning av premieavvik foregående år

I budsjett 2013 og økonomiplanen er det forventet en økning av de samlede pensjonskostnader (en merkostnad på om lag 1 mill. kr årlig). For 2013 synliggjøres den faktiske utvikling med ”oppsamling” av premieavvik i balansen: Avskrivning øker fra om lag 1,5 mill. kr i 2012 til om lag 3 mill. kr i 2013. Denne posten vil gradvis øke i planperioden i og med at det fortsatt forutsettes positive premieavvik i de nærmeste årene.

5. Driftsbudsjettet: Hovedansvarsområdene generelt

5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift

Det har vært en ledetråd i budsjettprosessen de siste årene å etablere best mulig rutiner for å gi et best mulig anslag på hva løpende, etablert drift koster. Det henvises til de drøftinger en hadde med formannskapet i den innledende fase. Tilstrekkelige ressurser til å videreføre etablert drift er nedfelt som et eget punkt i formannskapets vedtak, jf omtale i pkt 5.3 nedenfor.

Den administrative prosessen med budsjettet for 2013 tar utgangspunkt i **opprinnelig vedtatt** netto driftsramme for 2012 slik de framkommer etter behandlingen i kommunestyret i desember 2011.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med den lønns- og prisvekst som Staten benytter i kommuneopplegget. Den generelle deflatoren er anslått til 3,3 %. Denne vekstfaktoren er sammensatt av en forventet lønnsvekst på 4 %, og en vekst i kjøp av varer og tjenester på om lag 2 %. I beregningen av netto driftsrammer er forannevnte lagt til grunn, dvs. at lønnsandelen i hver budsjettramme er justert med 4 %, andre driftsutgifter med 2 %, og sektorinntektene er forutsatt økt med 3,3 %.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2012 – prisjustert til 2013-nivå som foran nevnt - er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Ved behandling av plan- og økonomimeldingene er det lagt fram nye opplysninger/prognoser fra de budsjettansvarlige for tjenesteområdene. Disse justeringene – for eksempel utviklingen i utbetaling av økonomisk sosialhjelp under ansvarsområde 1 - er hensyntatt, og innarbeidet i konsekvensjusteringene.

I rammetilskuddet ligger det føringer for hvilke nye oppgaver/utvidelser av tjenestene som Staten forventer at kommunene skal følge opp. Eksempel på dette er.

- Videreføring av foreldrebetaling i barnehager på samme nominelle nivå
- Helårseffekt av valgfag på 8. trinn
- Innføring av valgfag på 9. trinn fra skoleåret 2013/2014

Nettoramme for hovedansvarsområde 2 er justert for disse forhold.

Detaljbudsjettprosessen avdekker at det fortsatt er en utfordring å tilpasse budsjettene til de vekstforutsetningene som Staten opererer med i kommuneopplegget. Gjennomgående er det slik at Statens deflator svært ofte i praksis ikke hensyntar kostnadsutviklingen i kommunene fullt ut. Det gjelder både på lønn og andre driftsutgifter. Konsekvensen av dette er at tjenesteområdene årlig må effektivisere for å kunne opprettholde eksisterende drift.

Hva som er realistiske budsjetter er alltid et definisjonsspørsmål, og det vil være avhengig av ”øynene som ser”. Men for rådmannen har det vært en klar målsetting å få fram best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. I den grad beslutninger er tatt, og drift etablert uten forankring i budsjett, er det viktig at en får synliggjort dette nå i forbindelse med budsjettarbeidet. I denne prosessen må de vurderinger, og tilbakemeldinger som kommer fra budsjettansvarlige etater/tjenesteområder, i vesentlig grad legges til grunn.

5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak

Det er i løpet av budsjettprosessen fremmet en rekke forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det er noe skjønnsmessig hva som skal defineres som konsekvensjusterte tiltak, og hva som er nye/utvidede tiltak.

Slik den økonomiske situasjon har blitt, bærer oversikten over nye/utvidede tiltak i stor grad preg av å være "en ønskeliste". I sum utgjør tiltakene 10 - 11 mill. kr, men det er åpenbart at flere budsjettansvarlige ikke har valgt å fremme tiltak ut fra den situasjon at en har sett det som umulig å få gjennomslag.

Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske behov, og i forhold til alternativt å måtte kutte mer i den eksisterende drift. I den foreliggende situasjon har det vært nødvendig å stille de fleste ønskede utvidelsene i bero.

De tiltak som er prioritert blir omtalt under det driftsområdet tiltaket tilhører. I noen grad blir det også under de aktuelle tjenesteområdene lagt inn kommentarer på tiltak som hadde vært ønskelig å få med, men som av økonomiske grunner ikke er funnet plass til.

Det har vært en intensjon i budsjettforslaget å prioritere tiltak som kan være forebyggende i den forstand at tiltakene dersom de får effekt, vil være kostnadsdempende på sikt.

5.3. Formannskapets prioriteringssignaler

I tillegg til de mer overordnede, økonomiske signalene som det er redegjort for i pkt 3 foran, ble det i formannskapets møte 6. september vedtatt følgende generelle forutsetninger for rådmannens videre arbeid med budsjett og økonomiplan, jf vedtak sak 63/12 pkt 3 gjengitt nedenfor:

3. *I arbeidet med driftsrammene, og i forslag til investeringsprogram legges følgende generelle forutsetninger til grunn:*

- *Det legges vesentlig vekt på å utarbeide realistiske driftsbudsjetter, dvs. tilstrekkelige ressurser til å videreføre etablert drift. I utgangspunktet prioriteres det å opprettholde dagens tjenestenivå fremfor å sette i verk nye tiltak. Driftsrammer skal ikke foreslås redusert, og nye, utvidede driftstiltak skal ikke foreslås gjennomført - uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får for det etablerte tjenestenivået.*
- *Det skal tas utgangspunkt i de prioriteringer av drifts- og investeringstiltak som ble vedtatt ved fjorårets rullering av økonomiplanen.*
- *Det må legges betydelig vekt på kjente endringer i den demografiske utvikling.*
- *På bakgrunn av de store levekårsutfordringene Nome kommune står overfor, må konkrete tiltak for å motvirke sosiale ulikheter vektlegges i planperioden.*
- *Forebyggende helse er et langsiktig arbeid. Nome kommune skal i den grad økonomien tillater det, prioritere folkehelse, og forebyggende tiltak i all sin virksomhet og planlegging framover. Samhandlingsreformen gjennomføres i henhold til intensjonen, men forutsettes fullfinansiert av Staten.*

- *Plan- og utviklingsarbeidet innrettes slik at kommunen bedre klarer å imøtekomme de samfunnsmessige utfordringene, herunder også vektlegging av utfordringene på områdene beredskap, klima og energi, og boligpolitikk.*
- *Det må stilles samme effektiviseringskrav til interkommunale samarbeidstiltak/eksterne tjenester som til de kommunale tjenestene.*
- *I takt med nye oppgaver, og krav til effektivisering av tjenestene, må satsing på kompetanseutvikling av kommunens ansatte gis høy prioritet.*

5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan

5.4.1. Generell innledning

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort en rekke ganger. Rådmannen må minne om at fjorårets vedtatte økonomiplan for perioden 2012 – 15 ble balansert ved en forutsetning om betydelige driftsreducerende tiltak fra 2013 innenfor begge de 2 store hovedansvarsområdene: Skole- og barnehagesektoren, og helse- og omsorgssektoren.

Budsjettsituasjonen utover i 2012 har avdekket en ubalanse, og PLØM 2/2012 konkluderer med et anslag om driftsunderskudd på om lag 4,2 mill. kr. Senere har forventninger om økte skatteinntekter på tampen av året bidratt til et håp om å komme nærmere balanse i årets regnskap. I denne sammenheng er det grunn til å minne om at driftsbudsjettet for 2012 er balansert ved bruk av sparepenger/disposisjonsfond fra 2011 på 2,5 mill. kr. Det betyr at det egentlig ikke er balanse mellom årets inntekter og utgifter i 2012. Problemet for Nome kommune er at fondsmidlene er begrenset, og en slik saldering kan derfor ikke videreføres inn i 2013.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent helt siden økonomiplan-prosessen i fjor, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2013 – 16 har vært mer anstrengende enn det en så for seg i sommer. Noen av årsakene oppsummeres her:

- Budsjettutviklingen i inneværende år slik den kommer til uttrykk i PLØM 2/2012 er ikke tilfredsstillende. Samlet er det for høyt aktivitetsnivå i forhold til de ressurser som er til disposisjon. Det er en risiko for at kommunen pådrar seg et driftsmessig underskudd i 2012.
- De økonomiske reserver som en hadde i etterkant av regnskapsavslutningen for 2010, er nå disponert i sin helhet. Kommunen er derfor svært sårbar for uforutsette utgifter.
- De statlige rammevilkårene slik de ble konkretisert gjennom framlegg av Statsbudsjettet i begynnelsen av oktober, tar ikke høyde for den kostnadsutviklingen som er. Nome kommune er også avspist med mindre skjønnsmidler enn forventet.
- Det er betydelig usikkerhet til økonomien i samhandlingsreformen, og den endrede ansvarsfordeling mellom kommunene og helseforetakene. Staten har ikke justert kompensasjonsbeløpene til kommunen, selv om KS over lengre tid har påpekt at reformen er underfinansiert.
- Konesjonskraftinntektene og utbytte fra kraftselskapene "flater ut" som inntektskilde i salderingen av driftsbudsjettene.
- Momskompensasjon fra investeringer som en finansieringskilde i driftssalderingen "fases ut", og innebærer en gradvis innstramning.

- Kommunen må ta høyde for et rentenivå som over tid vil etablere seg på et høyere nivå.

På denne bakgrunn, har det vært nødvendig å gjøre flere avvik fra de intensjoner en hadde i de innledende drøftinger med formannskapet i begynnelsen av september.

5.4.2. Investeringsprogram og konsekvenser for driftsbudsjettet

Rådmannen har oppfattet det som et overordnet politisk signal å følge opp vedtatt økonomiplans ambisjon om oppstart av investering i ny Holla ungdomsskole i 2014. Som kjent foreligger nå oppdaterte kostnadsoverslag for de 2 alternativ som er presentert. Begge alternative synliggjør en kostnad på over 90 mill. kr – det vil si vesentlig mer enn det som er forutsatt i gjeldende økonomiplan.

I det beregningsmateriale som er lagt til grunn i økonomiplanen, er det forutsatt at en skoleutbygging vil kreve låneopptak på 80 mill. kr. Med behov for planleggingsmidler i 2013, og utbygging i 2014 og 2015, vil rente- og avdragskonsekvens (helårseffekt) av skoleutbyggingen være 4,8 mill. kr. Det er da regnet med en avskrivningstid på 40 år, og rentebelastning på 3,5 %. Gjennomsnittlig belastning: 60.000 kr i renter og avdrag for hver million vi låner.

Men det er ikke bare skoleutbygging vi må låne til i kommende planperiode. Det redegjøres nærmere for investeringsprogrammet i pkt 7. Mange ”små” prosjekter venter på tur for realisering – dels på grunn av forsinkelser, dels på grunn av pålegg etter tilsyn, dels på grunn av prioriteringer som ligger i gjeldende økonomiplan. Kommunestyret kan ikke se bort fra disse. I beregningsmaterialet er det lagt til grunn et årlig behov for låneopptak på 10 mill. kr til såkalte ”små-prosjekter”, som kommer på toppen av et lånebehov på 80 mill. kr til en skoleutbygging. Dette er prosjekter som har en kortere gjennomsnittlig levetid. Avskrivningstid satt til 25 år, og gjennomsnittlig belastning i form av renter og avdrag blir 75.000 kr for hver million vi låner.

Basert på forannevnte forutsetninger, er konsekvensene av nye låneopptak i planperioden beregnet til:

År 2013:	Kr 495.000
År 2014:	Kr 2.265.000
År 2015:	Kr 5.820.000
År 2016:	Kr 8.400.000

Låneopptak i en størrelse som redegjort for, innebærer behov for en samtidig realisering av betydelig driftsreducerende tiltak for å dokumentere budsjettbalanse. Nome kommune har ikke økonomiske reserver som kan tas i bruk for å dekke finanskostnadene ved låneopptak i en slik størrelse som foran skissert. Gjennomføring av investeringsprogram forutsetter at en er villig til samtidig å vedta driftsreducerende tiltak kombinert med økning av eiendomsskatt. Mer enn noen gang er det viktig å se konsekvenser av beslutninger for årsbudsjettet i et lengre tidsperspektiv. En beslutning om å fravike vår handlingsregel for låneopptak for å realisere det skisserte investeringsprogrammet, vil ha en driftsmessig konsekvens for planperioden som en samtidig må være villig til å ta. Rådmannen tilrår gjennomføring av investeringer i det omfang som skissert, og redegjør nærmere for de driftsmessige konsekvenser dette vil få.

5.4.3. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2013 - 2016

Etter å ha foretatt prisjusteringer av alle konsekvensjusterte rammer, og tatt hensyn til kommuneopplegget slik det framkommer etter offentliggjøring av Statsbudsjettet i begynnelsen av oktober, kan det settes opp følgende oversikt over den økonomiske handlefrihet:

	2013	2014	2015	2016
Økonomisk handlefrihet før nye tiltak:	-7 060	-4 755	-2 400	-930
Konsekvens av nye låneopptak i planperioden:	-495	-2 265	-5 820	-8 400
Herav:				
Konsekvenser av nye låneopptak i 2013: 10 mill. kr	-375	-750	-750	-750
Konsekvenser av nye låneopptak i 2014: 10 mill. kr	0	-375	-750	-750
Konsekvenser av nye låneopptak i 2015: 10 mill. kr	0	0	-900	-1 800
Konsekvenser av nye låneopptak i 2016: 8 mill. kr	0	0	0	-300
Skoleutbygging brutto 100 mill. - netto 80 mill. i 2013 - 14 og 15				
Konsekvens av låneopptak 2013: 4 mill. kr	-120	-240	-240	-240
Konsekvens av låneopptak 2014: 30 mill. kr	0	-900	-1 800	-1 800
Konsekvens av låneopptak 2015: 46 mill. kr	0	0	-1 380	-2 760
Handlefrihet etter innarbeiding av nye låneopptak	-7 555	-7 020	-8 220	-9 330

Tabellen viser at vi i budsjettprosessen etter offentliggjøring av Statsbudsjettet, og innarbeiding av alle kjente konsekvensjusteringer slik det er redegjort for i pkt 5.1 foran, manglet om lag 7 mill. kr **før nye** drifts- og investeringstiltak. Den negative handlefriheten bedrer seg utover i planperioden, i hovedsak på grunn av at nedbetaling på gjeld gradvis fører til lavere renteutgifter. Dette bildet endrer seg ved konsekvensberegning av nye låneopptak i kommende planperiode. Tabellen viser negativ handlefrihet på fra om lag 7 mill. kr til om lag 9,3 mill. kr for de enkelte år i planperioden.

Rådmannens budsjettforslag for 2013 og økonomiplanperioden fram til 2016 innebærer bl.a. følgende:

- **Innarbeiding av noen nye/utvidede driftstiltak:**
  - Rammeøkning til opplæring m.v. – Midt-Telemark Brann og redning Kr 210.000
  - Rammeøkning til Midt-Telemark IKT – leie av office lisenser Kr 330.000
  - Rammeøkning til miljøfyrtårnsertifisering Kr 50.000
- **Tiltak for å "tette ubalansen" er en kombinasjon av:**
  - Økte inntekter:
    - Øke eiendomsskatten til 7 promille i løpet av planperioden: Inntektsøkning 2 mill. kr i 2013, og 3 mill. kr fra 2015 sammenlignet med 2012-nivå.
    - Øke anslaget på konsesjonskraftinntekter: Årlig med kr 900.000.
  - Reduserte avsetninger:
    - Delvis reversere på målsetting vedr etablering av en rentebuffer i forhold til en forventet renteøkning
    - Delvis reversere "nødvendig avsetning", dvs. fravike utgangspunkt om 2 mill. kr årlig til disposisjonsfond.

- Driftsreduserende tiltak, herunder bl.a.:
  - Forutsette en samlet driftsreduksjon med kr 160.000 (Nomes andel) for de interkommunale samarbeidstiltakene i Midt-Telemark.
  - Redusert kontantoverføring til kirkelig fellestråd
  - Driftsreduserende tiltak på alle hovedansvarsområder. Nærmere beskrivelse og omfang av driftsreduserende tiltak, eller reduksjon av aktivitetsnivå, redegjøres det nærmere for under hvert hovedansvarsområde i pkt 6 nedenfor.
- Andre forutsetninger, bl.a.:
  - Samhandlingsreformen: Underfinansiering, anslått til minimum kr 750.000 blir dekket av Staten i 2013.

Oppsummert:

Utbygging av Holla ungdomsskole i planperioden, innebærer samtidig forslag om å ta bruk inntektsreserver i form av eiendomsskatt, redusere på planlagte avsetninger for å imøtekomme uforutsette utgifter, og i tillegg forslag om å gjennomføre driftsreduserende tiltak i forhold til det aktivitetsnivået som er etablert i dag.

5.4.4. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2013 - 2016.

Det kan settes opp følgende oversikt over disponible rammer, og rådmannens forslag til fordeling, jf talldelens hovedoversikt på neste side.

Oversikten viser en vekst i de såkalte fellesinntektene på 4,8 % fra regulert budsjettnivå i 2012. Reelt sett er vekstprosenten lavere fordi det for 2012 ikke er hensyntatt at skatteinntektene vil øke mot slutten av året. Dersom en forutsetter 2 mill. kr i økt rammetilskudd + skatt i 2012, vil vekstprosenten reduseres til 4,2 %.

Finansutgiftene forutsettes ikke å øke i 2013, men konsekvensene av en forventet renteøkning kombinert med forslag om å gjennomføre et ambisiøst investeringsprogram, synliggjøres i tallene for planperioden. Finansutgiftene netto øker fra anslag om lag 23 mill. kr i 2012 til om lag 28 mill. kr i 2016.

Pensjonskostnadene synliggjøres med en forventet økt kostnad i planperioden (et positivt beløp i budsjett 2013 beveger seg til et stadig økende negativt beløp i 2016).

Avsetninger netto viser for budsjett 2012 at vi har til disposisjon om lag 2,5 mill. kr for å saldere drift. For økonomiplanperioden er det synliggjort en årlig avsetning til fonds.

Til finansiering av investeringsbudsjettet er det fra drift ført over 1,2 mill. kr årlig (kr 600.000 i 2013) til finansiering av egenkapitalinnskudd KLP. For 2013 vises siste år med pliktig overføring av momskompensasjon vedr investeringer (beløpet er 2 mill. kr).

Som en ser av tabellen, foreslås en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2013 på om lag 374,8 mill. kr. Det er en økning med kun 3,6 % fra regulert budsjett for 2012. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 3,3 %, er det en realvekst samlet på bare 0,3 %.

Hovedrammer drift	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2012	2013	2014	2015	2016	Regulert
	etter		13-priser	13-priser	13-priser	2012 til
	regulering					2013
SUM FELLE SINTEKTER	382 150	400 310	399 895	402 960	404 710	4,8
FINANSUTGIFTER NETTO	23 082	22 865	23 555	26 530	27 910	- 0,9
PENSJONSKOSTNADER	- 1 900	- 900	-50	1 050	2 150	
AVSETNINGER NETTO	- 2 550	950	985	980	350	
Til finansiering av inv.budsjett	1 620	2 600	1 200	1 200	1 200	
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	361 898	374 795	374 205	373 200	373 100	3,6
Herav til:						
Administrative og politiske fellestjenest	57 660	60 440	59 675	59 925	59 825	4,8
Skole- og barnehagesektoren	107 216	110 690	111 005	110 785	110 785	3,2
Helse- og omsorgssektoren	164 109	171 242	171 242	170 642	170 642	4,3
Biblioteksektoren	1 880	1 927	1 927	1 957	1 957	2,5
Kultur- og næringssektoren	10 410	10 289	10 039	9 334	9 334	- 1,2
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	28 729	29 660	29 770	30 010	30 010	3,2
Teknisk sektor: Vann	- 4 910	- 4 612	- 4 612	- 4 612	- 4 612	
Teknisk sektor: Avløp	- 3 196	- 4 841	- 4 841	- 4 841	- 4 841	
BALANSE	0	0	0	0	0	

Dette oppleves som et nedskjæringsbudsjett, som rammer de fleste driftsområdene – slik det er beskrevet i omtalen under pkt 6. Rådmannen understreker at det er nødvendig å redusere utgiftsnivået i kommunen for å kunne forsvare et fortsatt høyt investeringsprogram. Som tabellen viser er det ytterligere innstramninger i driftsbudsjettene for de øvrige år i planperioden.

Arbeidet med detaljbudsjettene er blitt forsinket, dels på grunn av sykdom i rekkene, dels på grunn av arbeidet med omlegging av kontoplan i forbindelse med innføring av nytt økonomisystem. Vi kan derfor ikke framskaffe samlet oversikt over brutto driftsinntekter og driftsutgifter.

6. Gjennomgang av hovedansvarsområdene i driftsbudsjettet

I dette kapitlet gis en systematisk gjennomgang av de vedtatte driftsansvarsområder i Nome kommune. Som redegjort for i pkt 1.3 foran, foretas noen justeringer av ansvarsinnndelingen i forbindelse med skifte av kontoplan og økonomisystem fra 01.01.2013. Hovedstrukturen er imidlertid beholdt.

Hovedansvar 1: Administrative og politiske fellestjenester

Politisk ansvar: Formannskapet

Administrativt budsjettansvar: Rådmannen v/stabssjef

Generell kommentar til hele sektoren:

Hovedansvarsområdet består av følgende tjenesteområder:

- 11: Politisk styring og kontrollorganer
- 12: Fellestjenester
- 13: Sentraladministrasjonen
- 14: NAV Nome
- 15: Nome statlige mottak
- 16: Kirkelige formål

Dette ansvarsområdet omfatter områdene politisk styring og kontrollorganer, fellesfunksjoner og administrativ ledelse, samt diverse formål som ikke er kanalisert annetsteds, herunder kontantoverføring/tjenesteyting til kirkelig fellesråd.

I tillegg har Nome statlige mottak kontaktpunkt mot rådmannsnivået, og er derfor lagt hit. NAV er et samarbeidstiltak mellom kommune og stat. Rådmannen er av den oppfatning at dette tiltaket som tar med seg kommunal virksomhet (sosialtjenesten) inn i symbiose med de gamle statlige foretakene (trygdekontoret og A-etat) også hører hjemme her.

Nytt lønns-, personal- og regnskapssystem fra 2013 har medført noe omlegging av kontoplanen. I den forbindelse har vi skilt bedre ut fellestjenester (f.eks forsikringskostnader, kostnader til drift av rådhuset, felles IKT-kostnader) fra de direkte kostnadene til drift av sentraladministrasjonen. Se inndeling av seks tjenesteområde som er listet over.

Driftsramme for 2013 og planperioden 2013-16

Under følger en oppstilling over forslaget til samlet ramme for en samlet sektor i planperioden. Tallene er oppgitt i 2013-prisnivå.

2013	2014	2015	2016
60.440	59.705	59.955	59.855

Foreslått budsjetttramme for 2013 viser en vekst på 4,8 % i forhold til netto driftsramme for 2012 (57,660 mill. kr). Veksten i dette hovedansvarsområdet er høyere enn gjennomsnittet, noe som skyldes tidligere vedtak om nye/utvidede driftstiltak som følges opp i budsjettforslaget. I tillegg økes nettoramma som en konsekvens at rusomsorg fra i 2012 å være en øremerket tilskuddsordning, overføres til rammetilskuddet fra 2013. Det er gitt en rammekompensasjon på kr 650.000 p.g.a. denne omleggingen. Det redegjøres for disse tiltakene nedenfor.

Forslag til årsbudsjett 2013/økplan 2014-16 er – tross en vekst med 4,8 % - satt sammen med mange svake punkt. Rådmannen forsøker å dra budsjettet sammen med minst mulig kutt, men rammene er for små til å få med alle ønsker - det være seg nye tiltak eller videreføring av eksisterende tiltak.

Det er framkommet ønsker om midler til noen nye tiltak innen sektoren, men det er ikke funnet plass innenfor tilgjengelige ressurser, unntatt økonomi-/gjeldsrådgiver i 70% fast stilling, samt videreføring av prosjektet "Full pakke" som er et prosjekt rettet mot rusmisbrukere.

Det er dessuten satt av i 2013 kr 225.000 til trinn II, og kr 450.000 i 2014 til trinn III vedr oppjustering av politikergodtgjørelse.

Videre er det lagt inn ramme for valgene i 2013 og 2015, og vedtatt økning av kostnader til nytt arkivsenter på Kongsberg med kr 210.000 i 2013.

NAV Nome har fått konsekvensjustert sin ramme opp som en følge av det som framkom av plan- og økonomimelding 1 og 2/2012. Dette samtidig som rådmannen foreslår en viss reduksjon i økonomisk sosialhjelp som en følge av utviklingen i 2012 som viser en positiv tendens. Rådmannen forstår denne utviklingen delvis kan være et resultat av "Full pakke".

Nome statlige mottak sliter med bortfall av momskompensasjonen, og kravet til mottaket er derfor at driftsresultatet skal gå i balanse.

Overføring til kirkelig fellesråd er redusert med 200 fra opprinnelig budsjett 2012 (100 lavere enn regulert budsjett for 2012). Dette gjelder for 2013, mens det er forutsatt en forbedring med 100 i de andre årene av planperioden.

Budsjett for Midt-Telemark-tiltakene er budsjettet i samsvar med innstillingen som går til behandling i M-T-tinget i slutten av november.

Av tiltak som har vært til vurdering, men som **ikke** har nådd opp til å bli prioritert med midler i planperioden, vil rådmannen nevne:

- økt bruk av SAMT
- personalpolitiske tiltak(stipend)
- økt rammebehov vedr forsikringer
- forbedrede tiltak for funksjonshemmede
- folkeutgave årsmelding
- kompensasjon for endring av gravfesteregelverk

For å legge budsjett 2013 innenfor tildelt ramme, har rådmannen sett seg nødt til å pine budsjettposter så langt det er mulig, og mange poster er nok pint for mye. For å holde drifta innenfor vedtatt ramme, må det settes inn reduksjonstiltak fra dag en, og det må ikke skje noe uforutsett. Dessverre vil det alltid skje noe uforutsett, men budsjettet skal følges med argusøyne, og de problemer som dukker opp, vil bli belyst ved de ordinære plan- og økonomimeldingene i 2013.

Rådmannen vil tillegge at ved en så stor omlegging av kontoplanen, kan det begås feil. Vi har i tilstrekkelig grad ikke fått kvalitetssikre alle detaljer ennå.

Hovedutfordringen

I 2013 vil det være å få nytt lønns-, personal- og regnskapsprogram opp å gå, samtidig som vi skal drifte gammelt system. Dette har medført et stort arbeidspress for mange nøkkelpersoner i staben, og vil vare til nytt system er implementert i hele organisasjonen.

Over tid ser rådmannen det er vanskelig å prioritere midler til administrasjonsenheten i en tid hvor det må strammes inn på driftsenhetene ute i organisasjonen.

Tjenesteområde 11 Politisk styring og kontrollorganer

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området omfatter folkevalgte organer, valgavvikling, partistøtte, revisjon samt kontrollutvalgssekretariatet.

Mål

Kommuneloven § 1 sier følgende med relevans for de politiske organene:

”Formålet med denne loven er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling”.

Målsetningen er å gi de folkevalgte gode arbeidsvilkår, slik at de kan ivareta det demokratiske systemet i tråd med kommunelovens intensjon.

Et viktig ledd i så henseende er å sørge for at politikerne har godtgjørelser på et rimelig nivå.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016

Det er lagt opp til 15 møter i formannskapet, oppvekst- og omsorgsutvalget og utviklingsutvalget, mens det er foreslått 11 møter i kommunestyret.

Kommunestyret gjorde høsten 2011 et vedtak om betydelig økning av politikergodtgjøringen. Det var ikke plass for mer enn en tredjedel i budsjett 2012, mens det i budsjettforslaget nå er forutsatt å ta resten ved en tredjedel i 2013, og resten i 2014. Konsekvensen av dette er at for 2013 vil den generelle møtegodtgjørelsen være kr 800 pr møte, mens de ytelser som ble vedtatt som en andel av G(folketrygdens grunnbeløp) foreslås utbetalt i sin helhet, basert på G pr 1.1.2013. Godtgjøring for ordfører/varaordfører utbetales etter veid G.

Det er også satt av ramme til den årlige sommeravslutningen for alle tilsatte, samt et beløp til "Morgedal-samling" for kommunestyret.

Stortingsvalget er budsjettert med en ramme som er 80 mer enn konsekvensjustert beløp.

Støtte til de politiske partiene forutsettes opprettholdt - prisjustert.

Telemark Kommunerevisjon IKS og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS er budsjettert med grunnlag i opplysninger fra daglig leder.

Midt-Telemarkrådet (Nome kommunes andel til drift av samarbeidstiltaket) er budsjettert innenfor dette tjenesteområde.

Hele kommunestyret har nå fått utlevert digitale hjelpemidler som forutsatt. Etter rådmannens oppfatning fungerer dette svært bra. Innkalling skjer nå kun ved E-post, og dette synes å fungere svært bra.

I forhold til teoretisk, konsekvensjustert ramme for tjenesteområdet, viser budsjettet et merforbruk med 350. Selv med dette "merforbruket" er rådmannen usikker på om det er tilstrekkelig budsjett for tap av arbeidsfortjeneste i ulike former. Vi har for lav kunnskap om dette kommunestyret, både når det gjelder tap av inntekt som skal kompenseres, samt i hvilken grad det er ønskelig å ta folk ut av arbeid i forbindelse med ulike møter/konferanser.

Tjenesteområde 12 Fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Gjennom ny kontoplan har rådmannen valgt å single ut budsjett som omfatter felleskostnader for hele organisasjonen, samt andre spesielle områder.

Rådmannen vil her trekke fram diverse medlemskontingenter, innfordringskostnader, tap på krav, kontormessig drift av Nome rådhus, forsikringskostnader (tingskade og personforsikring), kontormateriell, telefon, porto, overformynderiet fram til 01.07.13(overføres til Fylkesmannen), boligtiltak, arkivkostnader, kostnader til personaltiltak, herunder SAMT, IKT-kostnader(eksl. M-T-IKT), samt budsjett vedr tillitsvalgte og hovedverneombud.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2013 og planperioden til 2016

Det er heller ikke for 2013 funnet plass til å utgi folkeutgave av kommunens årsmelding.

På budsjettidspunktet er mange budsjettposter ukjente, og rådmannen er derfor henvist til å nytte skjønn basert på 2012-budsjettet. Området bærer preg av å være en salderingspost for hele hovedansvarsområde 1, og rådmannen vil følge opp budsjettutviklingen spesielt.

Tjenesteområde 13 Sentraladministrasjonen

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Sentraladministrasjon med rådmannen som leder består av 3 stabsenheter (administrasjonsavdelingen, personal- og organisasjonsavdelingen - herunder servicekontoret, og budsjett- og regnskapsavdelingen).

Sentraladministrasjonens oppgaver er å løse fellesoppgaver som lønns- og personal, regnskap/budsjett, kommunal økonomiforvaltning, skatteoppkreving, kommunale boliger og boligstiftelsene, innkreving av kommunale avgifter/krav og eiendomsskatt, samt å "serve" resten av organisasjonen på ulike felt.

MTA(arbeidsgiverkontrollen) og MT- IKT(data og telefoni) er de to interkommunale tiltakene som er budsjettert under dette tjenesteområdet.

Utfordringer

• Felles administrative tjenester

- Kommunens aktivitet har økt betydelig de siste årene. Det vises i totaltallene for årlig driftsinntekter og driftsutgifter, og det vises i antall årsverk knyttet til tjenestene. Samtidig har antall årsverk for å utføre sentrale administrative tjenester i sentraladministrasjonen blitt redusert. Den administrative ressurs knyttet opp mot våre etatsledere har heller ikke blitt styrket. For å ivareta de løpende, administrative oppgavene, er det en forutsetning at kommunen får til forenkling av rutiner og systemer. Det er ikke rom for overlappende kompetanse. Økt spesialisering for gjennomføring av de konkrete administrative oppgavene, medfører økt sårbarhet og risiko ved sykefravær og avgang. **Det er en utfordring å få satt av tilstrekkelig administrativ ressurs for å jobbe med utviklingsoppgaver – samtidig som de løpende, daglige oppgavene skal ivaretas.**
- Moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi skal tas i bruk som et virkemiddel for å bedre tjenestetilbudet til innbyggerne, styrke lokaldemokratiet, og dialogen med innbyggerne. Utvikling av kommunens hjemmeside, omlegging til fullelektronisk saks- og arkivsystem, anskaffelse av nytt økonomi-, lønns- og personalsystem, er tiltak i denne retning. Digitale tjenester til innbyggerne må økes. I tillegg må mer selvbetjening komme på plass ved å ta i bruk flere elektroniske skjemaer. Det er behov for bedre samhandling mellom ulike fagsystemer for å få til en effektivisering av de administrative tjenestene. **Det er en utfordring å gi økonomisk rom for investering i moderne informasjons- og kommunikasjonsteknologi – samtidig som det forventes en rask gevinstrealisering i driftsbudsjettene.** Det må i en overgangsfase påregnes økte kostnader i 2013 ved overgangen til nytt økonomisystem, og etablering av nye rutiner for elektronisk fakturahåndtering, elektronisk handel m.v.
- På enkelte områder er det behov for å bygge opp bedre kompetanse. Det gjelder bl.a. innenfor avtaleinngåelse, kjøp og salg av eiendommer. Innenfor innkjøpsområdet er kommunen selv ansvarlig for at enkeltanskaffelser skjer i henhold til lov om offentlige anskaffelser. **Det er en utfordring å gjennomføre anskaffelsene med god kvalitet og riktig saksbehandling med nåværende stillingsressurser.**
- En stadig økning i aktivitet i kommunen medfører større krav til kommunens økonomistyring og internkontroll. Det er behov for å videreutvikle gode datasystemer, klare rutiner, og god kompetanse i alle deler av organisasjonen. Ved anskaffelse av nytt økonomisystem, blir det nå tilrettelagt for fullelektronisk fakturabehandling. E-handel tas gradvis i bruk, og over tid vil integrering av e-handelsløsningen i økonomisystemet være aktuelt. En stadig forverret likviditet i kommunen, øker behovet for mer administrativt arbeid med å framskaffe løpende oversikt over inn- og utbetalingsstrømmen. Videre er det fra flere hold fremkommet ønske fra etatene om større bistand i bl.a. budsjettarbeidet, og det er ønskelig å styrke de sentrale ressursene slik at flere økonomioppgaver kan utføres sentralt. Kompleksiteten i regnskapsføringen og i økonomiske saker generelt, har økt de senere årene. Vi har behov for

bedre kvalitetssikring av saker med økonomiske konsekvenser til politisk behandling. En stor del av kommunal virksomhet er budsjettstyrt, og har en økonomisk konsekvens. Dette medfører at ledere på alle nivåer i organisasjonen må inneha en minimumskompetanse når det gjelder økonomistyring. Rådmannens økonomistab har et særskilt ansvar for den løpende internopplæring og vedlikehold av minimumskompetanse på økonomiområdet. **Det er en utfordring kapasitetsmessig å sørge for tilstrekkelig økonomikompetanse i alle anvisende ledd.**

- Plankravene i ny Plan- og bygningslov er skjerpet bl.a. med krav om behandling av planstrategi. Økonomisk og bemanningsmessig er det i rådmannens stab ikke avsatt mer ressurser til å ivareta de nye plankravene. **Det vil bli en utfordring å få til en god koordinering og samkjøring av planer i tråd med de nye kravene til planarbeid.**
- **Personal, kompetanseutvikling, helse, miljø og sikkerhet**
Arbeidsgiverstrategi

Personal- og organisasjonsavdelingen er en dynamisk enhet hvor utviklingen går fort fremover. Det er viktig å prioritere hva som skal tas tak i da ressursene ikke strekker til dersom for mye skal gripes fatt i på kort sikt.

Nome kommune har ikke utarbeidet et dokument som tar for seg arbeidsgiverstrategien til Nome kommune. Dette ville vært et godt styringsdokument, som hadde vært ønskelig å få på plass. Dette er imidlertid et stort arbeid, og kan ikke startes på før innfasingen av nytt ERP system er gjennomført og kommet godt i gang. Arbeidet med dette bør prioriteres fra ultimo 2013/primo 2014.

Pågående strategiske prosjekter:

Viktige prosjekter som pågår er innfasing av nytt ERP system og Nome kommunes sin kompetanseutviklingsplan.

Det er av stor viktighet at innfasing og implementering av nytt ERP system blir gjennomført på en god måte. Flere ansatte i avdelingen vil i det neste året fremover få store og viktige oppgaver som ikke inngår i den daglige drift og vil føre til at arbeidet kan hope seg opp og at servicenivået til resten av organisasjonen vil bli noe redusert i perioder. Det er viktig her at de ansatte ikke skal oppleve dette som en for stor belastning. Heldigvis er alle positivt innstilt og vil gjøre sitt for et mest mulig vellykket prosjekt.

Nome kommune gjennomfører i dag mye god kompetanseutvikling. En del av denne er dog adhocpreget og ikke nedfestet i planverket. Hovedprosjektet til Kompetanseutviklingsplanen som, innbefatter iverksetting, starter opp nå og varer ut planperioden (2015).

Dette prosjektet vil sørge for at opplæringen i kommunen kommer i system og det vil være utfordrende og forpliktende for ledelsen å følge denne opp på en best mulig måte.

Rekrutteringsutfordringer

Stort sett går rekruttering av nyansatte bra i vår kommune. Utfordringene ligger på teknisk personell og vi ser utfordringer fremover ved tilsetting av fagarbeider innenfor Helse- og omsorgsyrene. Helsearbeider er ny betegnelse. Dette er problemstillinger som de fleste

kommuner har på dagsorden og det blir viktig fremover å være en attraktiv kommune å søke jobb i.

På teknisk side er en del av problemstillingen for lave lønninger i forhold til konkurrerende virksomheter. Det er vanskelig for offentlige bedrifter og konkurrere på betingelser fra det private i denne sektoren.

Nome kommune fikk ikke tak i mer enn to lærlinger i år. Dette er ikke nok, men de resterende fire plassene som vi har satt av, blir fylt opp av egne fast ansatte som har tatt VGII. Vi har en del ansatte som har gjennomført VGII, men ikke tatt fagbrev. Det er ønskelig at flere av disse tar fagbrev slik at kompetansen blir hevet.

Vi vil til enhver tid prøve å ha 12 lærlinger inne og det medfører at vi må tilsette 6 stk hvert år. Her blir det også viktig at vi er attraktive som arbeidsgiver i tiden fremover.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2013 og planperioden til 2016

Området består for det meste av lønn, trygd og pensjon. Det er budsjettet med litt overtid som en følge av tung omlegging av systemer, mens kursutgifter er redusert til et minimum.

Tjenesteområde 14 NAV Nome

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Størstedelen av budsjettet går til ytelser og tiltak til brukere: økonomisk sosialhjelp, rusomsorg, etablering og integreringstiltak for flyktninger som bosettes i kommunen, og enkelte tiltak for funksjonshemmede. Området har også budsjett for kommunens andel av interkommunalt krisesenter i Telemark og budsjett for kommunens partnerskapsavtale med Røde Kors.

Utfordringer i budsjettforslaget:

Generelt

Budsjettforslaget er svært stramt, og har flere usikkerhetsfaktorer.

Innmeldte behov på områder med rettighetsbaserte ytelser og tjenester er prioritert i størst mulig grad.

Hovedutfordringen for dette budsjettområdet er å legge realistiske budsjett for ytelser og tiltak som i hovedsak er rettighetsbaserte. Budsjettforutsetningene er usikre antagelser om behov, og tolkning av samfunnsforhold som kan påvirke behovet. Erfaringstall og statistikk bidrar til å danne bilde av situasjonen, heriblant KOSTRA som også gir sammenligningsgrunnlag i kommunegruppa og med andre kommuner det er aktuelt å sammenligne seg med.

Behovsprofil

- Nome har en befolkning med høy andel med lav inntekt
- Høy andel sosialhjelpsmottakere
- Høy andel familier med barn som mottar økonomisk sosialhjelp.
- Høy andel innvandrerbefolkning – spesielt mange i barne- og ungdomsgruppa. Innvandrere er høyere representert i lavinntektsgrupper. Barn- og ungdom med innvandrerbakgrunn trenger ofte litt ekstra innsats kommunale tjenester og tiltak.

- Høy andel rusmiddelmissbrukere; – flere med stort behov for kommunal innsats. Mange rusmiddelmissbrukere har også sosialhjelp som eneste inntektskilde.

- Høy andel uføretrygdede. Mange i denne gruppen trenger ekstra innsats i form av kommunale tjenester, tiltak og supplerende ytelser.

- Positive trekk

- Redusert arbeidsledighet - også blant unge arbeidsledige (16 – 24 år). I tillegg til å påvirke den som rammes direkte, har arbeidsledighet stor betydning for ytelser og tiltak fra NAV.

- Andel uføre har ikke økt inneværende år i Nome, i motsetning til de fleste andre kommuner i fylket.

- Andel mottakere av sosialhjelp er redusert inneværende år.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016

Budsjettet omfatter lønn til kommunalt ansatte i NAV, og 50 % dekning av leders lønn, full tid.

Lønnskostnader til ansatte utgjør ca 4,3 mill. av totalbudsjettet på 27,132 mill. kroner.

Lønnsbudsjettet dekker i hovedsak faste stillinger, men har finansiering av 0,5 årsverk vaktmester i teknisk etat som er arbeidsleder for mottakere av økonomisk sosialhjelp og introduksjonsstønning med arbeidstrening i kommunal regi.

I tillegg til lønn til ansatte rommer budsjettet drift av kontoret, husleie, strøm og renhold i tråd med avtale inngått mellom NAV Telemark og Nome kommune.

Størstedelen av budsjettet går til ytelser og tiltak til brukere: økonomisk sosialhjelp, rusarbeid, etablering og integreringstiltak for flyktninger som bosettes i kommunen, og enkelte tiltak for funksjonshemmede. Området har også budsjett for kommunens andel av interkommunalt krisesenter i Telemark, budsjett for kommunens partnerskapsavtale med Røde Kors og tilskudd til interkommunalt Senter for seksuelle overgrep i Skien.

Konsekvensjusteringer hensyntatt ved rammeberegning:

- Krisesenter – (oppfølging av k-styrevedtak i 2010): 40

- Styrket budsjett økonomisk sosialhjelp: 1380 (videreføring av tilleggsbevilgning i PLØM 1/2012)

- "Full pakke" innlemmes i ordinær drift: 1100

- Innsparing økonomisk sosialhjelp: - 450

- Generell innsparing i tjenesteområdet : - 500

Økonomisk sosialhjelp

Budsjettforslaget er noe redusert sammenlignet med inneværende år, der opprinnelig budsjett ble styrket med kr 1 mill. Budsjettforslaget er basert på utviklingen inneværende år, med færre antall sosialhjelpsmottakere og lavere utbetalingsnivå.

Den gode utviklingen skyldes i stor grad muligheter til å tilby sosialhjelpsmottakere alternativ til passiv ytelse – tett oppfølging og veiledning, arbeidstrening, kvalifiseringsprogram, økonomisk rådgivning mv. Krav om aktivitet brukes også; - i særskilt grad overfor unge sosialhjelpsmottakere. Budsjettforslaget rommer ikke nye økte behov for økonomisk sosialhjelp. Økt arbeidsledighet, sprengkald vinter med økte strømgifter, er forhold som kan gi budsjettsprekk.

Kvalifiseringsprogram

Staten gir kommunene finansieringsmulighet av Kvalifiseringsprogram i rammeoverføringen.

Budsjettforslaget på kr 1,75 mill gir mulighet til å ha gjennomsnittlig 12 deltakere i

kvalifiseringsprogram i 2013. Det innfrir statens krav til Nome kommune, og programmet gir

deltakerne ekstra drahjelp gjennom arbeidsrettet aktivitet, opplæring eller utdanning, til å nå mål om å bli selvhjulpen.

Tiltak rusmiddelbruk

Budsjettforslaget rommer overføring til KanJa for drift av tiltaket Full pakke, med kr 1,1 mill.

Tiltaket er øremerket rusmiddelmissbrukere og kan ha inntil 10 deltakere samtidig.

Full pakke gir deltakeren tett oppfølging, veiledning og arbeidsrettede aktiviteter. Arbeidsoppgavene er varierte, men omfatter m.a. vedlikehold av kommunale boliger og uteområder. Flere deltakere har alternativ inntekt ved deltakelse i tiltaket, og etterpå. Full pakke har gode resultat og er et viktig tiltak for en sterkt belastet gruppe.

Full pakke er i 2011 og 2012 i hovedsak finansiert ved statlige tilskuddsmidler. Fra og med 2013 opphører ordningen med statstilskudd til prosjekttiltak, og kommunalt rusarbeid hensyntatt i rammeoverføringen fra staten. Nome kommune har fått kr 450` til formålet i sin ramme.

KanJa er avhengig av årlig overføring på kr 1,1 mill for å kunne drifte Full pakke. Budsjettforslaget rommer økt ramme på kr 650`. Resterende kr 450` er foreslått dekket ved å redusere budsjettet for økonomisk sosialhjelp tilsvarende. Budsjettet for økonomisk sosialhjelp har hatt en god utvikling i 2012, bl.a. med bidrag fra Full pakke.

Rettighetsbaserte tiltak for funksjonshemmede :

Omfatter budsjett for støttekontakt, omsorgslønn, privat avlastning og dagtilbud som kommunen kjøper av Skien kommune, samt transportutgifter som følger av tiltaka.

Budsjettforslaget er ikke styrket sammenlignet med 2012, og er en av usikkerhetsfaktorene i tjenesteområdet.

Bosetting av innvandrere med flyktningebakgrunn :

Nav Nome har kommunalt budsjett knyttet til bosetting av nye flyktninger i kommunen. På anmodning fra UDI gjør kommunestyret årlig vedtak om bosetting av flyktninger. Nome kommune har over mange år årlig bosatt 10 personer, samt familiegjenforente, og har nå vedtatt dette som ramme i kommende planperiode.

Budsjettforslaget er stramt, og rommer ikke uforutsette utfordringer – eksempelvis lang ventetid på oppstart i Introduksjonsprogram, transportbehov mv

Tjenesteområde 15 Nome statlige mottak

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Nome statlige mottak for asylsøkere drives med grunnlag i en treårskontrakt fra 01.01.09. UDI hadde opsjon på ytterligere to år fra 01.01.2012, og har benyttet seg av opsjonen. Driftsavtalen Nome kommune har med Utlendingsdirektoratet gjelder for totalt 203 beboere. Disse er fordelt på 162 faste og 41 variable plasser.

Utfordringer og mål

UDI har registrert en svak økning av ankomster i løpet av høsten og økt prognosene for 2012 og 2013 med 500, til 9500. Årsaken til oppjusteringen er at mange beboere med endelig avslag blir værende i mottak samtidig med at bosetting for de med oppholdstillatelse tar lengre tid. UDI ser behovet for å oppjustere kapasiteten, og har etter å ha gjennomført en kartlegging av tilleggs plasser besluttet å lyse ut to anbudskonkurranser tilsvarende 3 mottak på Østlandet med inntil 500 nye mottaksplasser. Til sammenlikning forventer Sverige mer enn 50.000 asylsøkere til neste år.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2013 og planperioden til 2016

Det er forventet samme aktivitetsnivå som i år, og den variable stykkprisinntekten for 2013 er budsjettert med 600, som utgjør 50 % utnyttelse av variable plasser.

Det er ikke budsjettert med økning i husleie da konsumprisindeksen for den ordinære avtalen har vært svært lav (juli 2011) og negativ for tilleggsavtalen (desember 2011), husleie er både inntektsført og utgiftsført på mottakets budsjett. Nome mottak har nylig hatt branntilsyn, og skal heretter ha årlige tilsyn. Det er avsatt 200 til brannforebyggende tiltak som komfyrvakt, flere brannslukningsapparater og brannstiger. Det er avsatt 300 til fortsatt oppussing av bad/kjøkken i regi av teknisk avd. 120 til kjøp av varebil som vi leaser fram til august.

Videre ønsker vi å lease en ny 9-seters bil for å imøtekomme det store transportbehovet, men inngåelse av denne avtalen avventes til vi ser kostnadsestimatet etter brannsynet.

UDI har kommet med en presisering av tilskudd til barnehageplasser i 4-5 års kull, og gjelder nå fra fylte 4 år og ikke kalenderåret lik tidligere praksis. Det betyr at vi vil få flere barn i mottakets barnebase. Imidlertid dekker UDI nå reisekostnader til og fra barnehage for barn i aktuell målgruppe.

Nome mottak har 20-års jubileum i 2013 som vi ønsker å markere.

Tjenesteområde 16 Nome Kirkelige Fellesråd

Kort beskrivelse av tjenesteområdet

Nome kirkelige fellesråd er en egen organisasjon som har som oppgave å sørge for de kommunale oppgavene som en del av Den Norske Kirke, og Nome kommune har plikt til å finansiere oppgavene. Det kommunale ansvar går i hovedsak ut på å holde kirker, kirkebygg og kirkegårder ved like. Tjenesteområdet omfatter også de kommunale overføringer til andre trossamfunn.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2013 og planperioden til 2016

De kommunale ytelser består i en kontantoverføring, samt tjenesteyting i form av gratis kontorleie, lønns- og regnskapsføring, fri IKT og telefon etc.

I forhold til opprinnelig budsjett 2012 er kontantoverføringen redusert reelt med 200, og har et nominelt nivå på 5730 for budsjettåret 2013, mens ramma foreslås økt med 100(i forhold til 2013) for resten av planperioden.

Overføring til andre trossamfunn er budsjettert med 155.

Leder av fellesrådet har i notats form gitt uttrykk for konsekvensene av rådmannens budsjettforslag, og kommentaren under er hentet fra dette notatet:

”FR vil ikke være i stand til å få budsjettet i havn dersom Rådmannens budsjettskisse blir vedtatt.

FR ser det som helt nødvendig at driftsrammen for 2013 blir oppjustert til 6.060 som er prisjustert ramme for 2012 med tillegg av 125 som er kompensasjon for bortfall av festeavgift.

Vedrørende punktet om inntektsbortfall ved justering av festetidens lengde, er tiden nå overmoden for å gjennomføre denne reformen. Nome har fortsatt 20 års festetid. Vi ønsker å redusere festetiden til 10 år.

FR ser seg for øvrig ikke i stand til å gjennomføre reformen uten at kommunen er behjelpelig med å kompensere noe av inntektsbortfallet i overgangsperioden. I budsjettprosessen for 2013 har FR (jmf. sak FR/021/2012) derfor søkt Formannskapet / Nome Kommunestyre om en kompensasjon på kr. 125 000. Saken kommer trolig opp i de samme møter (FS/KST) som budsjett 2013.

FR ønsker å presisere at beløpet vi nå ber om er halvparten av det beløpet vi ba Nome Kommunestyre om i 2010.

Notodden, Sauherad og Bø har til sammenlikning 5 års festetid med kr. 200,- i årlig avgift. Bø vurderer å gå over til 1 års festetid (årlig innkreving).

Vedtaks FR sitt budsjettforslag vil FR ha ca 1,5 mill (24,75 % av rammen) til disposisjon til andre driftsutgifter enn lønn. I lønnsberegningen er sosiale goder og faste tillegg inkludert, samt 200 000,- til ekstrahjelp, ferieavløsning o.l.

Vedtaks Rådmannens skisse til budsjettforslag vil FR ha i underkant av 1,2 mill (20,6% av rammen) til disposisjon til andre driftsutgifter enn lønn.

Mulige konsekvenser ved tildeling av uforsvarlig lav driftsramme for 2013:

La gresset gro. Ferievikarer vil måtte nedprioriteres.

Små vedlikeholdsoppgaver som ikke kan tas som investering vil måtte utsettes.

(Investering krever > 100 000,- eks. moms, og mer enn 3 års varighet).

Vil medføre at bygninger og kirkegårder forfaller.

Som eksempel på nødvendige vedlikeholdstiltak som ikke vil bli gjennomført, kan nevnes:

- ny lik-kjøle ved Kronborg kapell. Dette haster det virkelig med. Utfordringene melder seg når vi får en lengre sammenhengende periode med mange dødsfall, slik at vi ikke får tint opp kjølerommet innimellom. Det gamle kjølerommet klarer ikke å operere i sammenheng over en lengre periode. Beredskapsmessig er dette en lite tilfredsstillende situasjon.
- Dessuten er det på høy tid med utbedring / tetting / maling av tårn i Holla.”

Harald Orekåsa
Stabssjef

Hovedansvarsområde 2: Skole- og barnehageetaten

Politisk ansvar: Oppvekst- og omsorgsutvalget

Overordnet budsjettansvar: Skole- og barnehagesjef

Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Skole- og barnehagesektoren består av:

262 ansatte, 200 årsverk, Gjennomsnittlig stillingsstørrelse 76 %.

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder:

Består av flg tjenesteområder:		
21	Etatsadministrasjon og fellestjenester	Skole- og barnehagesjef: Johan Søfteland Ped. kons. : Marianne Dahlseng Fem ansatte, 3,34 årsverk.
22	Voksenopplæring	Rektor Jørn Hansen Antall ansatte i VO : 9 Antall gjennom voksenopplæringa pr år: ca.170
23	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud	Antall elever i skolen: 766 Antall barn i SFO: 110 Antall ansatte i SFO: 19, 6,3 årsverk (De fleste er også skoleassistenter) gj.sn stillingsstørrelse: 33,1 % Antall ansatte i skole: 124 totalt, 101 årsverk, gj.sn stillingsstørrelse 81 % 97 lærere, 79 årsverk, gj.sn. stillingsstørrelse 81 %
24	Barnehager	Fem barnehager 315 barn 93 ansatte, 77 årsverk; Gjennomsnittlig stillingsstørrelse 82 %
Grunnskole og barnehage består av følgende avdelinger:		
2300	Grunnskole - felles	Spesialpedagoger i barnehagen, utgifter til elever i andre kommuner/spesialskoler.
2310	Holla ungdomsskole	Rektor: Rolf Pettersen Undervisningsinspektør: Bente Thomassen 155 elever, 28 ansatte, 23 årsverk, 24 lærere, gj.sn. stillingsstørrelse: 82%
2320	Lunde 10-årige skole inkl skolefritidstilbud	Rektor: Nils Rune Midtbøen Undervisningsinspektører : Trine Amundsen og Jarl Håvard Borgen
2321	Lunde 10-årige skole – SFO	326 elever 53 ansatte, 42 årsverk, 43 lærere,
2322	Nomehallen	gj.sn. stillingsstørrelse 79 % SFO: 40 barn, Nomehallen, 0,5 stilling
2330	Ulefoss skole inkl skolefritidstilbud	Rektor : Anne Lindgren Undervisningsinspektør: Anette Nagelhus 52 ansatte, 37,4 årsverk totalt 285 elever, 41 ansatte, 37,4 årsverk, 30 lærere
2331	Ulefoss skole - SFO	SFO-leder: Gry Kvilekvaal Olsen 70 barn i SFO -11 ansatte, 3,77 årsverk

2400	Barnehager - felles	Barnehagebetaling, lærlinger
2410	Helgen barnehage	Styrer: Cecilie Krohn To avd., 24 barn, 6 ansatte, 5,7 årsverk, gj.sn. stillingsstørrelse 95 %
2420	Herregårdshavna barnehage	Styrer: Jill Heidi Sinnerud Plassen 4 avd., 79 barn, 22 ansatte, 19,6 årsverk, gj.sn. stillingsstørrelse 86%
2430	Fagerli barnehage	Styrer : Line Pershaug Ass. styrer: Jorun Wighus Lindgren 96 barn, 21 ansatte, 19,5 årsverk, gj.sn. stillingssstørrelse 92,8 %.
2440	Svenseid barnehage	Styrer : Lene Kolstad 22 barn, 7 ansatte, 5,4 årsverk, gj.sn. stillingsstørrelse 77%
2450	Skoemyra og Sluseparken barnehager	Styrer: Torunn Brukåsa Kleiva Ass. styrer: Mona Hellestad 120 barn, 33 ansatte, 25,5 årsverk, gj.sn, stillingsstørrelse; 77%

Driftsramme for 2013 og planperioden til 2016

2013	2014	2015	2016
110.690	111 005	110 785	110 785

Foreslått budsjettamme for 2013 viser en vekst på 3,2 % i forhold til netto driftsramme for 2012 (107,216 mill. kr).

Etaten har store utfordringer, spesielt at det er et svært høyt nivå på spesialundervisning. Nome kommune har store levekårsutfordringer, noe bl.a. rapporten om barnefattigdom og KOSTA-statistikkene viser. Vi har et høyt aktivitetsnivå, så nye budsjettreduksjoner minsker handlefriheten, og gjør det vanskeligere å drive god forebygging. Likevel er vi i en positiv utvikling, med gode resultater i grunnskolepoeng på 10 trinn og bedring av resultatene i lesing. Lunde 10-årige lå i høstens nasjonale prøver blant de 30 beste skolene i landet i lesing 8.trinn. Vi har svært dyktige ansatte innen etaten som gjør en god jobb for å motvirke de negative statistikkene. Det er også svært positivt at vi i budsjettet og handlingsplanen har klart å ta høyde for investering i ny Holla ungdomsskole.

SALDERING 2013 – 2016 (tall i 1000 kr.)	2013	2014	2015	2016
Rammer	110 690	111 005	110 785	110 785
Hovedområde 2 Skole og barnehage- kutt 1,5%	1 612	1 612	2 192	2 192
Herav:				
Stillingsreduksjon grunnskolen- 1,0 årsverk	312	712	712	712
Nedlegging av Svenseid barnehage	300	700	700	700
Reduksjon i utgifter til ressurskrevende elever	250		250	150
Reduksjon driftsposter			180	180
Feriestengte barnehager	100	100	100	100
Økning i SFO-satser 8,3 % (lønns/prisvekst + 5%)	250		250	250
Endra opptaksrutiner barnehage, stillingsreduksjoner	400	100	100	100

Etaten har fått et pålegg om å redusere netto ramme med 1,5 %, i forhold til konsekvensjustert ramme. Foreslått ramme for 2013 viser en nominell økning på 3,25 % fra 2012, men lønnsoppgjøret har også for skole- og barnehageetaten hatt en større økning enn forutsetningen på 4,0 %. Lønnsøkningen utover det stipulerte er på ca 500 000 i etaten som helhet, eller på 4,6 % totalt.

Salderingene har tatt utgangspunkt i den demografiske utviklinga og KOSTRA-tallene (se utsendte rapport fra Telemarksforskning) der Nome kommune i denne oppstillingen bruker 3,5 mill for mye på barnehage. Utfordringen vi har ved årsskiftet 2012-13 er at det er en sterk økning av barn under 3 år som utløser behov for nye stillinger. Demografisk har vi en økning i barnetall som tilsier ca 1 mill i økte utgifter i aldersgruppa 1-5 år. Kostnadsforskjellen i KOSTRA dreier seg i stor grad om økte kostnader til lokaler. Det er vanskelig å redusere kostnadene innenfor barnehageområdet uten å gjøre noe med struktur, åpningstid eller rutiner, siden vi har bemanningsnormer vi må følge.

Statlig vedtatte tiltak på ungdomstrinnet som valgfag, arbeidslivsfag og NY GIV er bare delvis finansiert. I 2012 har skolene i tråd med budsjettet redusert med ca. 2 stillinger. Det har vært en nedgang i antall lærerstillinger i skolen, og økning i bruk av assistenter. Årsaken til dette er blant annet flere ressurskrevende elever, og at tilbud til nye elever må dekkes innen skolens ordinære budsjett. Skole- og barnehageetaten har en betydelig aktivitet som ikke kommer inn under læreplanens mål, men mål i individuelle planer etter helselova og behov for trening på hverdagslige gjøremål, fysisk trening og sosial trening. Redusert handlingsrom i budsjettet gjør at vi i mindre grad kan følge opp ønsker fra foreldre og helsepersonell der vi ikke har lovpålegg om å gi tilbud på tjenester.

For første gang slår effekten av privatskolen i Helgen inn, med i utgangspunktet 1,4 mill i redusert rammeoverføring, men pga. justeringer et inntektstap på 300 000. I tillegg har vi utgifter til skyss og spesialundervisning. Dette reduserer handlingsrommet ytterligere.

Fordelt på tjenesteområder, og sammenlignet med budsjett 2012, kan det settes opp følgende oversikt for 2013:

FORDELING 2013 Hovedområde 2 - Skole- og barnehageetaten			
Tjenesteområder	Budsjett 2013	Budsjett 2012	Økning %
21 ADM.	4 923 000	4 800 000	2,56
22 VO	3 388 000	3 300 000	2,67
23 Grunnskole inkl SFO	69 761 000	67 444 000	3,44
24 Barnehage	32 618 000	31 672 000	2,99
TOTALT	110 690 000	107 216 000	3,24

Kommentarer til tjenesteområdene og driftsreducerende tiltak

21: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Skole- og barnehageetaten har en liten administrasjon, med kun 40% sekretærfunksjon. Dette er for lite med tanke på kommunens organisering, innføring av nytt ERP-system, og behovet for god økonomistyring. Det betyr også at etatens ledelse må gjøre mye merkantilt arbeid.

Innenfor dette området ligger håndtering av utgifter til Midt-Telemark PPT, en sum på 2, 3 mill pr år. 50% stilling vi i dag har til IKT i skole og barnehage vil gå inn i MT- skole-IKT-prosjektet viss kommunestyret vedtar planene for dette.

22 Voksenopplæring

Voksenopplæringa bidrar med mye inntekter til kommunen. Ca 0,5 mill er reelle kostnader for kommunen, fordi drifta i stor grad er drevet på eksterne inntekter, lokal kursvirksomhet, IMDI, UDI og samarbeid med andre kommuner. Budsjettutfordringene i VO er at en burde hatt en større grunnbemanning for å kunne være mer fleksibel i forhold til utadretta virksomhet. Dette tjenesteområdet er vanskelig å budsjettere, på grunn av den store usikkerheten hvert år når det gjelder antall elever.

23 Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud

På dette området har vi lagt fram følgende kuttforslag:

- Stillingsreduksjon grunnskolen- 1,0 årsverk
- Økning i SFO-satser 8,3 % (lønns/prisvekst + 5%)
- Reduksjon i utgifter til ressurskrevende elever

- Stillingsreduksjon grunnskolen- 1,0 årsverk

På grunn av reduksjonen i årsverk i grunnskolen med to stillinger i 2012, og som følge av dette økning i assistentbruken, finner vi det ikke forsvarlig å redusere ytterligere i lærerstillinger. I tillegg har vi på ungdomstrinnet fått flere nye tiltak som vi har tro på, men som krever mer ressurser. Dette er en del av Kunnskapsdepartementets satsing satsing for bedre gjennomstrømming i videregående; ”motivasjon og mestring”

Konsekvenser:

Mindre timer til spesialundervisning og deling av grupper. Mindre handlingsrom for ledelsen til å sette inn tiltak der det trengs, for eksempel tidlig innsats.

- Økning i SFO-satser 8,3 % (lønns/prisvekst + 5%)

SFO-satsene har blitt satt ned to ganger de siste årene, senest i 2011. Kostnadene i SFO er økende, og vi har funnet det nødvendig å øke inntektssiden med 5% i tillegg til generell lønns/prisvekst . Konsekvensen av dette kan bli at noen velger vekk SFO av økonomiske grunner. Prisen for en full plass foreslås økt fra 1590 pr. mnd. til 1725 pr. mnd.

- Reduksjon i utgifter til ressurskrevende elever

Nome kommune har over tid hatt en praksis der vi har gitt ressurskrevende brukere tilbud på spesialskoler i andre kommuner. Dette er kostnadskrevende, og gir oss liten grad av påvirkning på utgiftssiden. Vi ønsker å fortsette med arbeidet for å gi tilbud lokalt i større grad.

24 Barnehager:

På dette området har vi lagt fram følgende kuttforslag:

- Nedlegging av Svenseid barnehage
- Feriestengte barnehager
- Endra opptaksrutiner barnehage, stillingsreduksjoner.

Totalt kan vi med disse tiltakene redusere ressursbruken med 800 000.

- Nedlegging av Svenseid barnehage

Nedlegging av Svenseid barnehage gir ikke stor innsparingseffekt på vårt område i 2013, men 700 000 på årsbasis. I tillegg noe reduksjoner på eiendom/teknisk

Konsekvenser:

Barn og personalet må fordeles på de andre barnehagene. Det er en opprivende prosess med omorganisering, og krever god planlegging og inkludering i forhold til personalet, foreldre og barn. Dette innebærer flere barn pr avdeling i mottakerbarnehagene. Slik situasjonen er i kommunens barnehager 2012-13 og så langt vi kan se framover, vil dette innebære en dominoeffekt der foreldre ikke kan regne med å få barnehageplass der de bor, og flere barn som bor i Lunde får tilbud om plass i barnehagene på Ulefoss. En annen konsekvens kan være at foreldre heller vil bruke barnehagene i Bø.

- Feriestengte barnehager

Nome kommune har tilbud om barnehageplass i romjula, mandag-onsdag i påskeuka og feriestengt bare 14 dager om sommeren. Gjennom å holde stengt i påska, holde bare en barnehage i kommunen oppe i uke 24 og tilby plass etter søknad, kan vi spare vikarutgifter.. Det er forholdsvis få som benytter seg av at barnehagene er åpne i disse tidsrommene, og mange bruker ikke barnehagen selv om de har sagt at barnet kommer. Ofte går barnehagen med overbemanning i feriene.

Konsekvenser:

Konsekvensen er et dårligere tilbud til foreldre og barn, mindre stabilitet i forholdet barn-ansatt, og at noen foreldre må finne seg andre ordninger for barna i disse periodene.

- Endra opptakrutiner barnehage, stillingsreduksjoner.

Nome kommune har vedtektsfestet hovedopptak til barnehagene i april, med tanke på oppstart 16. august. I oktober har vi opptak med tanke på de som starter 1.januar. I tillegg har vi kontinuerlig opptak, dvs 1. og 16 i hver måned. Det er selvsagt en kostnad ved dette, ansatte i administrasjonen og barnehagen har arbeid med opptak hele året, og vi må inn med ekstra personale viss gruppene øker for mye. Det kan skje når som helst i året ,og gjør det vanskelig å budsjettere Vi har beregnet at vi kan hente inn 300 000 i tjenesteområdet 240 ved denne endringen . I tillegg redusere 100 000 på administrasjon.

Konsekvenser:

Etaten gir veldig god service til befolkningen, og ordninga med kontinuerlig opptak er et stort pluss når det gjelder tilrettelegging for innflyttere og en del av det som gjør Nome kommune til en attraktiv kommune for småbarneforeldre. Dessuten vet vi at Kunnskapsdepartementet sannsynligvis kommer med forskriftsendringer på dette området fordi svært mange kommuner bare har ett opptak i året.

Hovedutfordringer

Utfordringene i Skole- og barnehageetaten er de samme som meldt tidligere i økonomirapporteringene, budsjettbeskrivelser og i tilstandsrapporten. Utfordringene er ikke bare innen skole- og barnehagesektoren, men for kommunen som helhet.

Den største utfordringa er følgende:

Nome kommune har et lavt utdanningsnivå i befolkninga. Nome kommune har skåret lavt på tidligere levekårsstatistikker, og har en stor utfordring i å få til den sosiale utjevninga som har vært målet med enhetsskolen i snart 100 år. Grunnskolen er jo et tverrsnitt av befolkninga i en kommune.

Administrasjon, fagpersonell og politikere må stå sammen om å snu denne utviklinga. Vi er godt i gang og i høst har vi fått flere positive resultater, både i nasjonale prøver og avslutningskarakterer på 10 trinn.

Etaten har mange ansatte som trenger tilrettelegging, og svært mange arbeider deltid. Vi har grunn til å tro at det er lite ufrivillig deltid; det meste er på grunn av helse eller egne ønsker. Innenfor SFO og

skole er det noen ansatte som ønsker 100% stilling, men det er vanskelig å få til på grunn av skolenes åpningstid og arbeidets karakter.

1. Svakere elevresultater på noen områder enn vi burde kunne forvente i forhold til innsatsnivået/Tidlig innsats.

Lesing I forhold til de lokale målene vedtatt i 2010 nærmer vi oss målet.

Barnetrinn: Det er en positiv utvikling i lesing, en liten bedring av resultatet i høst for kommunen som helhet. Ulefoss skole har startet et prosjekt med språkopplæring i småskolen– tidlig innsats, som virker lovende

Ungdomstrinn: Nasjonale prøver på 8. trinn måler egentlig resultatet av opplæringa på barnetrinnet. Nome kommune ligger nå over landsgjennomsnittet og gjennomsnittet i kommunegruppe 11 og fylket når det gjelder lesing, og gikk opp 0,3 poeng fra 2011 til 2012. Lunde 10-årige har et svært godt resultat, og ligger blant de 30 beste i landet på 8.trinn!

Regning

Barnetrinn: Resultatene ligger godt under landsgjennomsnittet, og snittet i Telemark og kommunegruppe 11. Det er en sterk nedgang i resultater fra 2010/11 til 2011/12.

Ungdomstrinn:

Resultatet viser at vi ikke har nådd målet om å ligge over nasjonalt nivå i regning på 8.trinn. Vi har noen flere på lavere mestringsnivå og noen færre på høyeste mestringsnivå enn landsgjennomsnittet. Når det gjelder 9.trinn så ser vi at det har vært en positiv utvikling fra 8.trinn til 9. trinn. Dette kan tyde på at opplæringen har virket bra. Likevel har vi for mange på mestringsnivå 1 og 2. (24 % av elevene)

Når det gjelder andre fag og måleparametre ligger vi mye bedre an. I engelsk er vi over de vi sammenligner oss med. De store utfordringene er på lesing og regning. Her trenger vi å øke kompetansen i personalet, og å sette inn innsatsen enda tidligere.

2. Høyt antall familier og barn med behov for støtte og veiledning fra det offentlige.(Skole, barnehage, NAV, Barnevern, PPT, Bup, mm), "Dropout", skolevegring, vold i nære relasjoner og barnefattigdom

Vi opplever et økende behov for støtte og veiledning til barn, unge og foresatte i barnehager og skoler. Ledelsen og personalet ellers har blitt dyktigere til å melde fra når det er forhold som krever tiltak, og det meste av dette blir gjort i det daglige arbeidet. Likevel er det stadig flere tilmeldte til PPT og bekymringsmeldinger til barnevernet.

Vi ser at Nome har forholdsvis mange som kommer inn under begrepet barnefattigdom, og at barn og unge sliter fordi foreldre er uføre og/eller arbeidsledige.

Barnehagene melder tilbake at flere barn trenger fysioterapi og språkstimulering når de begynner i barnehagen, og skolene opplever det samme.

Helsesøster, skolekontor og skole/barnehagepersonalet samarbeider om tiltak mot barn som bekymrer.

Psykisatri er en økende utfordring i skolen. Spesielt gjelder det ungdom, men også på barnetrinnet har vi dette. Det er en tydelig sammenheng mellom dette og skolevegring/dropout..Utfordringen er å sette inn tiltak så tidlig som råd, og aller helst arbeide forebyggende slik at alle føler seg inkludert.

3. Integrering av barn og elever fra andre kulturer

Personalet i barnehage og skole/VO har lang erfaring fra integreringsarbeid. Situasjonen i noen barnehager og skoler er at tallet på barn/elever er så høyt at det i seg selv er en utfordring. Behovet for tett samarbeid og oppbygging av forståelse for hvordan det er å være foreldre i norsk

skole/barnehage er økende, og mange av våre nye landsmenn har problemer med å forstå og å følge opp i praktisk arbeid hjemme det en har blitt enige om. Her er vi i gang med et forprosjekt: "Øst møter Vest." Dette er et stort og krevende område, der det er mye å hente på god veiledning og tydelighet. Dette prosjektet vil sannsynligvis dreie seg mye om foreldreveiledning/påvirkning, men også å dra denne gruppa med i lokalmiljøet, lokalt arbeids- og kulturliv.

4. Høyt forbruk av ressurser til spesialundervisning

-Stort behov for ressurser til tilpassa opplæring og deling i grupper

-Høyt forbruk av ressurser til opplæring og helsetilbud for elever som får tilbud i andre kommuner

Vi er i den situasjon at 12,3 % av elevene i skolen får spesialundervisning og vi bruker ca 25% av pedagogressursene til spesialundervisning. Dette er godt over landsgjennomsnittet, men vi er midt på treet blant kommunene i Telemark.

Vi har et mål om å vri ressursbruken over fra spesialundervisning og til styrkingstiltak/deling, og at 7,5% av elevene skal få spesialundervisning.

Mye spesialundervisning fører ikke til mer mestring, men vi gjør det likevel fordi eleven enten har store hull i kunnskaper/ferdigheter, eller at de henger for langt etter de andre elevene.

Noen elever har selvsagt utfordringer utover det å streve med lesing og skriving. Flere barn får diagnoser som ADHD, Tourette, autisme og lettere psykisk utviklingshemming. Dette krever også ressurser til ADL-trening, veiledning og tilsyn.

Vi bruker mest ressurser i ungdomsskolene til spesialundervisning, og relativt mindre på småskoletrinnet og i barnehagen. Etaten må arbeide videre med å snu dette, men tiltakene må også virke noen år før det gir resultater på ungdomstrinnet. God kartlegging i barnehagen og rundt skolestart pluss godt samarbeid med PPT, gjør at skolene er stadig bedre forberedt til å ta imot elevene i 1.klasse. Opplegget med tidlig innsats på Ulefoss skole har ført til 30% reduksjon i spesialundervisning, og det er positive tilbakemeldinger på dette. Forutsetningen er derimot at dette ikke fører til reduksjoner i timerressursene, bare en omfordeling.

5. Ressurskrevende barnehagetilbud.

Nome kommune bruker betydelig mer enn landsgj.sn. på barnehage. KOSTRA-tallene viser dette tydelig. Dette skriver seg i hovedsak fra følgende :

- Høye kostnader til bygg på grunn av høye investeringer de siste årene
- Lang åpningstid
- Opptak kontinuerlig, to ganger pr. mnd.
- Desentralisert tilbud

Barnehagedekningen er på 100 %. Vi har dekt opp alle stillinger med faglært personale, og barnehagene har et godt omdømme.

Full barnehagedekning i Nome kommune er 88% iht. KOSTRA. Dette gjenspeiler seg også i rammeoverføring til barn 1-5 år, som tar utgangspunkt i utdanningsnivået i befolkninga. Men den viktigste årsaken til at Nome kommune ligger høyt på barnehageutgifter er utgifter til lokaler

6. Kompetanseutvikling, spesielt når det gjelder språk og spesialundervisning,(herunder atferdsproblematikk.)

Kommunen har for få lærere med fordyping på 60 stp. eller mer i spesialundervisning, språk og regning.

Vi har store utfordringer når det gjelder oppfølging av enkeltelever som har atferdsproblemer. Viktig og riktig sier noe under overskriften : "Tid til kjerneoppgaver"- at det er et mål å overlate ikke-

opplæringsrelaterte oppgaver til annet fagpersonell. (Psykiatri, rus, sosio-emosjonelle vansker)
Skolene burde hatt ansatte med barnevernspedagog-/vernepleierutdanning

7. Kostnadskrevende endringer i planverk og lovverk som ikke blir dekt opp med sentrale midler.

Utfordringen er å ta disse nye og gamle tiltaka innenfor eksisterende budsjett- det er nødt til å gå utover ordinær undervisning. Særlig store utfordringer på ungdomstrinnet i årene som kommer.

8. Nedgang i elevtall

Nome kommune øker litt i innbyggerantall, men mindre enn landsgjennomsnittet og Bø kommune. I skolene er det en nedgang, men på grunn av mye tilflytting i første halvår, er ikke nedgangen så stor som vi kunne frykte kommunen under ett. Siden tilflytting og reduksjoner er spredd fra 1-10 klasse, har det foreløpig ikke gått utover klassetallet.

En stor utfordring ligger i tap av inntekter på grunn av at flere elever går på privatskole. Pr 1.10 2011 gikk 14 barn i privatskole, fordelt på Sauar friskole og Helgen Montessoriskole.. Vi har fått ca 20 nye elever til kommunen i vår.

9. Lave budsjetter til drift- 85-93% av enhetenes budsjetter er lønn.

På grunn av det store personalbehovet til spesialundervisning, assistenter og tilsyn , blir det svært lite igjen på budsjettet til vedlikehold, innkjøp, skolering med mer. Dette er mest markant i barnehagene, det ca 93 % av budsjettet er lønn og lønnsrelatert. Skal barnehagene få rustet opp leker, læremidler og utstyr, må de kunne overføre mellom flere budsjettår.

10. Tilrettelegging for ansatte og seniortiltak

Vi har en stab i skoleverket med gjennomsnittsalder på 43 år og i barnehage på 44 år. VO har gjennomsnitt på 58 år. Vi har en gjennomsnittlig stillingsstørrelse i grunnskolen på 81 % og i barnehagene 82%. I noen av enhetene er det et høyt antall med deltid på grunn av redusert arbeidsevne, og som har krav på tilrettelegging. Når en kobler dette opp mot barnas behov og andre ansattes behov, kommer en oppi mange dilemma, hvem skal en ta mest hensyn til?

12. Utvikling av Nome kommunale voksenopplæring

VO har hatt en økende aktivitet de siste årene, på grunn av salg av kurs, flere på introprogrammet, mer samarbeid i MT og med andre, og økende behov for grunnskoleopplæring for voksne. På grunn av den eksterne aktiviteten har en nesten hvert år gått med mindreforbruk, noe som har vært viktig i saldering av budsjettene.. Nome kommunale voksenopplæring er svært anerkjent i regionen og har mye kompetanse. Skal vi fortsette å utvikle dette, trenger voksenopplæringa flere ansatte.

13) Skole-og barnehageledelse

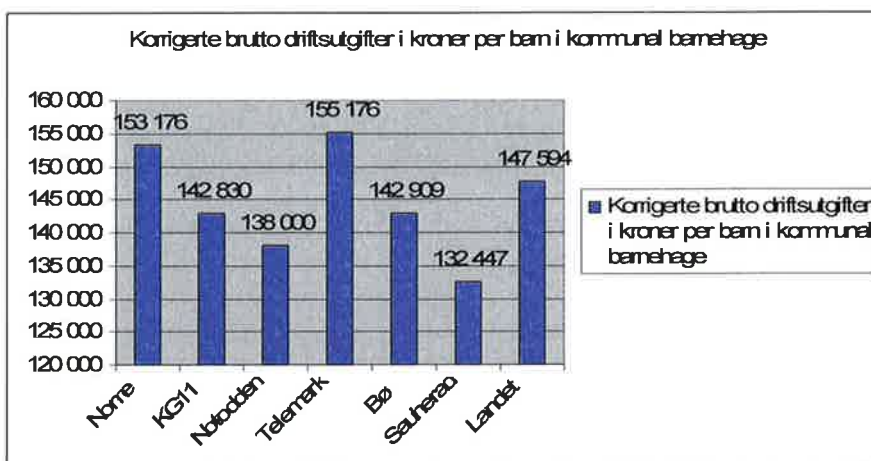
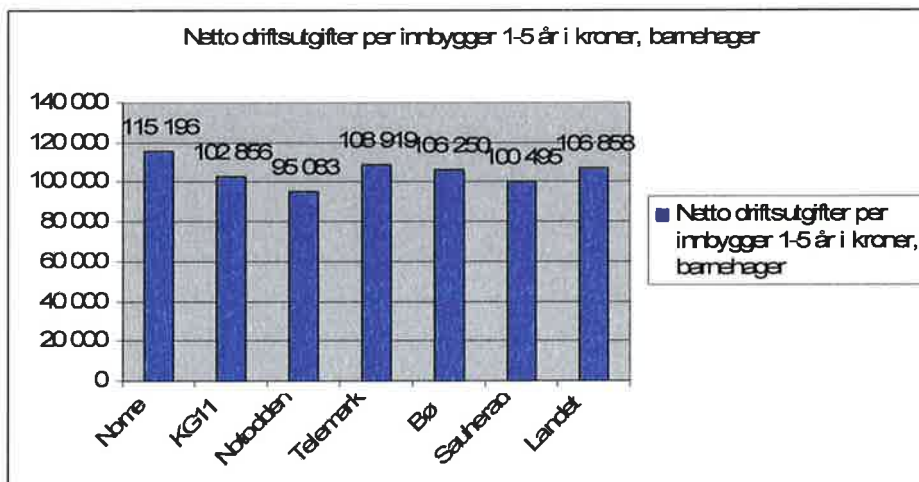
Etaten har gjennom lengre tid opplevd økende byråkratisering. I Viktig og riktig (2010) er tid til kjerneoppgavene ett av satsingsområdene. I det interne liv i skolene og barnehagene har dette bedret seg, men lederne våre bruker stor del av tiden sin på administrasjon og kontroll/tilsynsfunksjoner, og for lite på pedagogisk ledelse. IA- avtalen og kravet om tilpassa arbeidssituasjon for mange ansatte er også en tidkrevende oppgave. Lederne våre må også gjøre mange merkantile oppgaver, spesielt i barnehagene .

14) Tilflyttingsprosjektet og bosetting/familiegjenforening

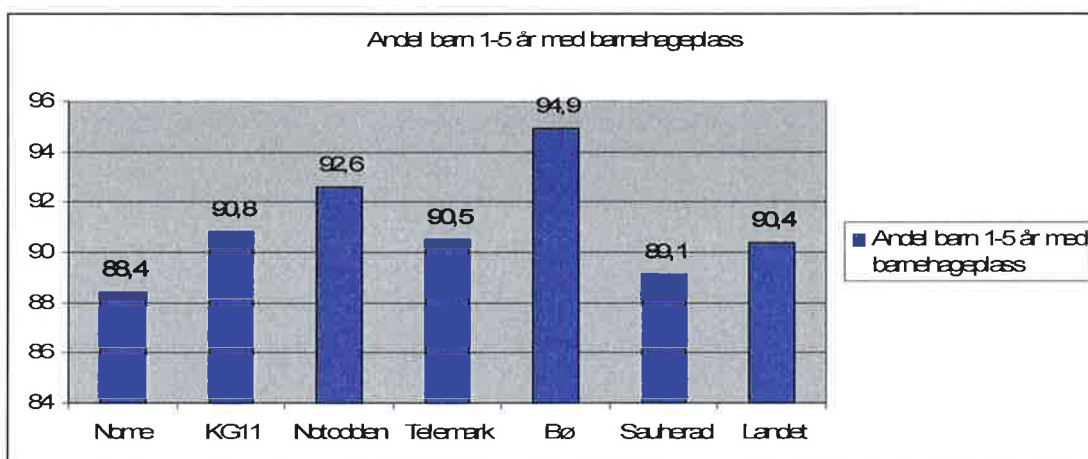
Skoler og barnehager opplever at det blir underkommunisert at det også er utfordringer knyttet til tilflytting. Det er viktig å ha en mest mulig positiv befolkningsutvikling, men det må også tas hensyn til at det ofte er ressurskrevende barn og elever som kommer hit, og forutsigbarhet er viktig.

NOEN KOSTRA- tall

BARNEHAGE

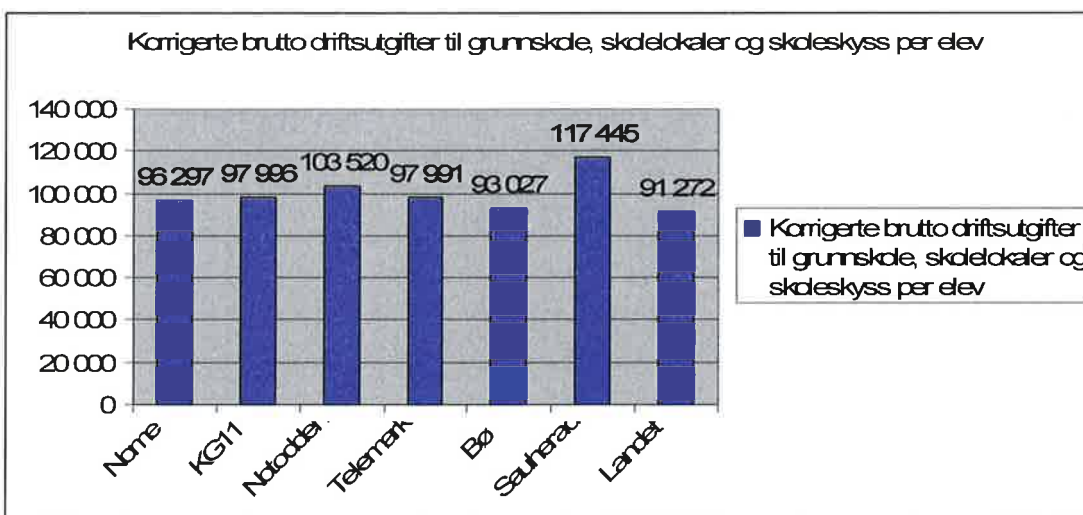
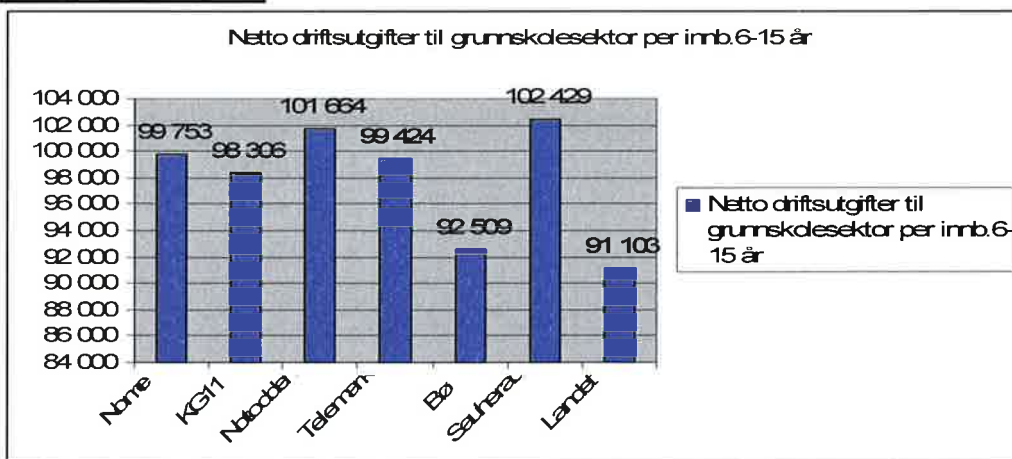

Disse to tabellene viser at kommunen bruker mye ressurser på barnehage. Likevel er det slik at vi ikke ligger langt unna nivået generelt i Telemark. Våre kostnader er ekstra høye på grunn av den store innsatsen på barnehageutbygging over tid. Barnehagebudsjettene er i all hovedsak lønn, (93%), så skal dette endres i særlig grad, må det strukturendringer til. Dette bildet viser også at det er lite grunnlag for utviding av tilbudet, så som ferieåpne barnehager og matserving.

Denne tabellen viser at full barnehagedekning i Nome kommune er på 88,4 % . Det er betydelig lavere enn alle vi kan sammenligne oss med, med unntak av Sauherad. I dette bildet ser vi at statens beregningsgrunnlag for tildeling av midler til barn 1-5 år i rammetilskuddet , sannsynligvis er korrekt, nemlig å ta utgangspunkt i utdanningsnivået. Bø kommune har 6,5 % flere barn i barnehage enn Nome, noe som skyldes flere med høyere utdanning og selvsagt studentfamilier.

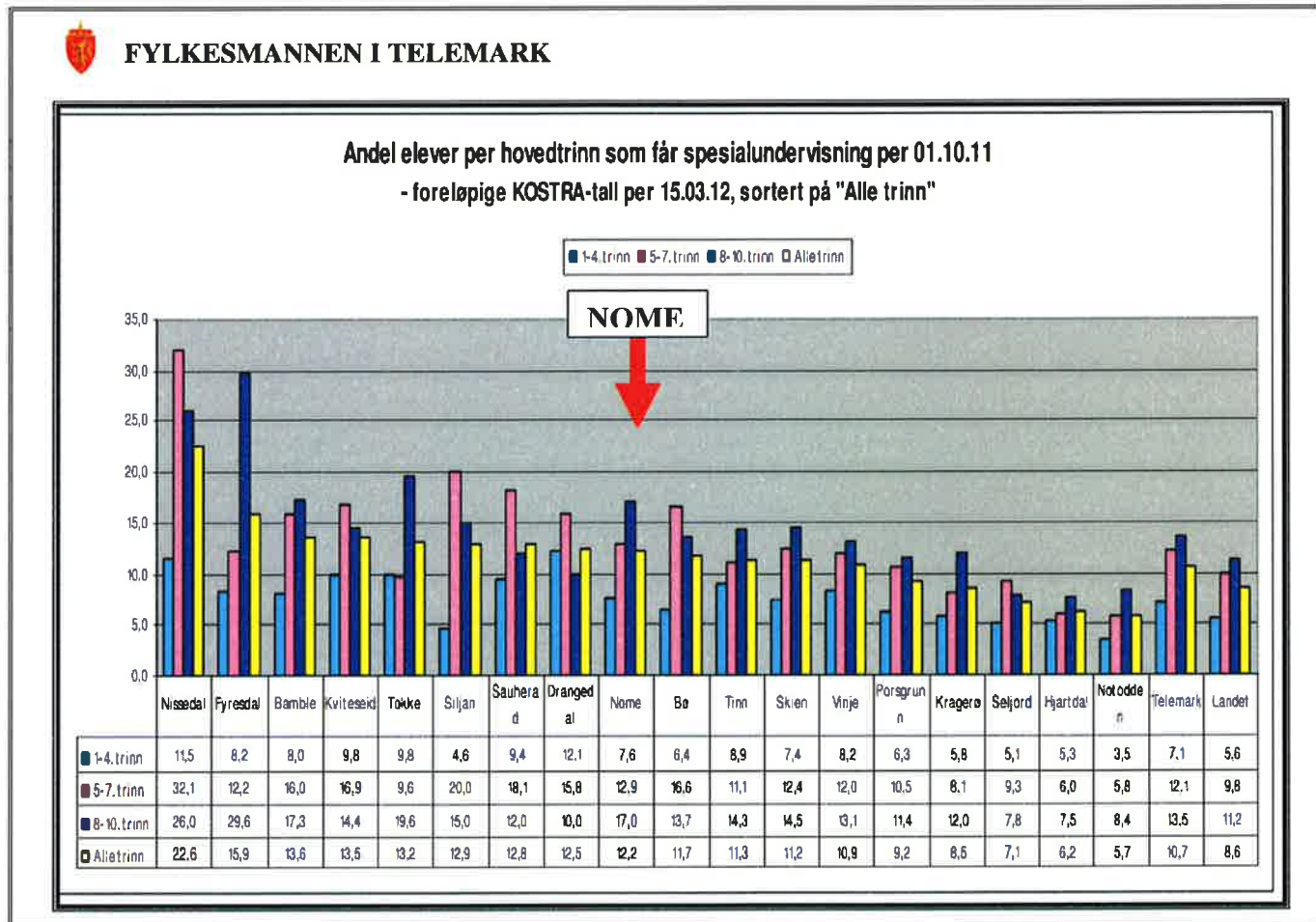
GRUNNSKOLE

Disse to tabellene viser at Nome kommune driver sine grunnskoler med omtrent samme kostnadsnivå som de vi sammenligner oss med. Netto driftsutgifter til grunnskole i Nome kommune gikk opp med

ca 11 000 pr elev fra 2010/11 til 2011/12. Siden det ikke har vært noen økning i budsjettene, må dette skyldes andre forhold, som for eksempel redusert elevtall og økte utgifter til skolebygg og skyss. Netto driftsutgifter er litt høyere, siden det også inneholder KOSTRA-art 214, spesialskoler og 215, SFO.

SPELIALUNDERVISNING

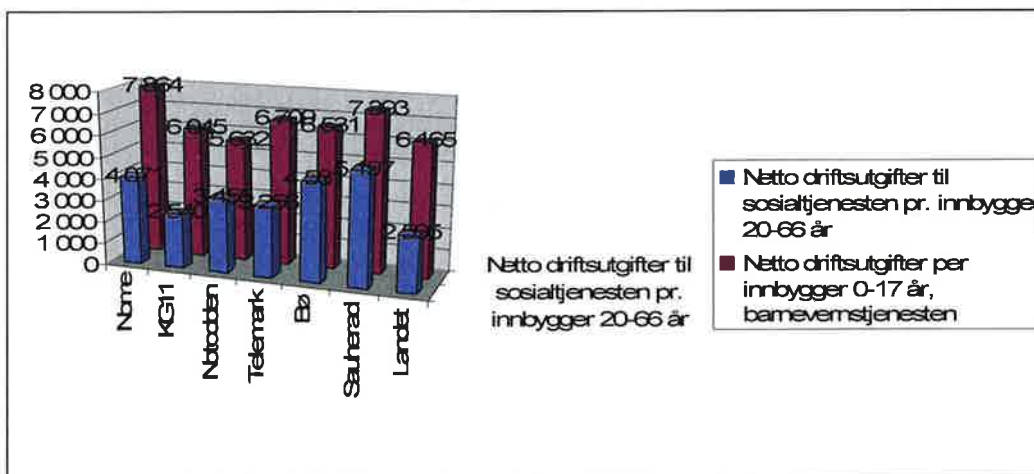
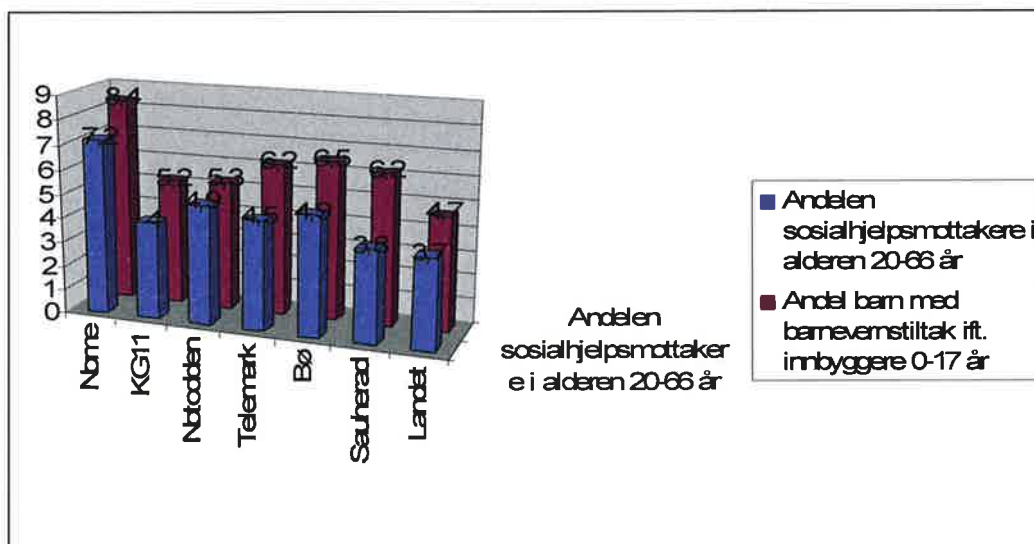
Nome kommune ligger midt på treet i Telemark, men ligger høyt over landsgjennomsnittet. Faktane er tydelige- vi bruker svært mye ressurser på spesialundervisning, og et høyt antall elever, 93 , får spesialundervisning.

Våren 2012 ble det lagt fram en FOU-rapport fra IRIS (RIS, International reaserch Institute of Stavanger) på oppdrag far KS om "Spesialundervisning- drivere og dilemma" Denne viser følgende rangeringer av drivere bak veksten i bruk av spesialundervisng:

1. Presset økonomi i skolesektoren
2. Foreldre krever mer av opplæringen
3. Kunnskapsløftet med mer vekt på elevenes læringsutbytte
4. Mer vekt på internasjonale/nasjonale tester og kartlegginger
5. Økende bruk av diagnoser.

Det som er gledelig er at vi er i gang med reduksjonen av spesialundervisning. Ulefoss skole har redusert timetallet med 30% gjennom målretta satsing på tidlig innsats.

ANDRE FORHOLD AV BETYDNING FOR SKOLE/BARNEHAGE:

Disse to diagrammene viser at Norre kommune har et høyt antall sosialhjelpsmottakere, og et høyt antall barn med barnevernstiltak. På utgiftssiden bruker vi mer enn de fleste kommuner på sosialhjelpsutbetalinger, høyere utgifter til barnevern enn gjennomsnittet, men mindre enn Bø og Sauherad.

DIVERSE KOSTRA-TALL 2009-2011	2009	2010	2011
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	25 934	30 519	115 196
Korrigerede brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	135 800	144 537	153 176
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,1	88,8	88,4
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor per innbygger 6-15 år	88 057	88 933	99 753
Korrigerede brutto driftsutgifter til grunnskole, skolelokaler og skoleskyss per elev	88 890	87 981	96 297
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	14,4	11,7	12,2
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10.årstrinn	11,1	12,3	11,3
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3 642	3 872	4 071
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	6 382	7 113	7 864
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år	5,9	6,5	7,2
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	6,4	7,3	8,4

Tabellen over viser at det på de fleste indikatorene har vært en økning fra 2009-11.

Johan Søfteland
Skole- og barnehagesjef

Hovedansvarsområde 3: Helse- og omsorgssektoren

Politisk ansvar: Oppvekst og omsorgsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

Rådmannens forslag til nettodriftsramme for 2013 utgjør 171,242 mill. kr, og er foreslått fordelt slik på de ulike tjenesteområder

31	Etatsadministrasjon og fellestjenester	- 9.265,-
32	Helsetjenester	44.075,-
33	Institusjonstjenester inkl kjøkkentjenester	47.600,-
34	Hjemmetjenester	88.832,-
Sum		171.242,-

Driftsramme for 2013 og planperioden til 2016

2013	2014	2015	2016
171.242	171.242	170.642	170.642

Foreslått budsjettamme for 2013 viser en vekst på 4,3 % i forhold til regulert netto driftsramme for 2012 (164,109 mill. kr).

Ved framskriving av rammene er det lagt til grunn en generell lønnsvekst på 4%. Den faktiske lønnsveksten for sektoren er vesentlig større. Utover dette er søndagstillegget økt med 43 % tilsvarende 1,4 mill. kr.

2 nye tiltak ang. ressurskrevende helse- og sosialtjenester videreføres i 2013 uten at sektoren er tilført ekstra midler til tiltakene. Den vedtatte reduksjon på kr 800.000 av opprinnelig ramme for 2012 er forutsatt videreført i planperioden. Fra dette nivå, forventes innsparinger tilsvarende 1,1 mill. kr i 2013 og 2014 – stigende til 1,7 mill. kr (1 % av nettobudsjettet) i 2015 og 2016.

For å tilpasse driften til budsjettammene, er det foretatt stillingsreduksjoner i sektoren tilsvarende 4,5 årsverk.

Stillingsreduksjoner

Hjemmetjenesten Ulefoss	2,3 årsverk
Olastua Dagsrud	1,2 årsverk
Tyrivegen Lunde	0,6 årsverk
Eidsbygda	0,4 årsverk
Sum	4,5 årsverk

Tilskudd for ressurskrevende helse- og sosialtjenester utgjør etter hvert en større del av budsjettet. Dette tilskuddet er vanskelig å angi størrelsen på da det utbetales etterskuddsvis

og baseres på regnskapet for 2012. Etter beregninger vil dette tilskuddet utgjøre ca 19.mill. kr. i 2013. Dette er foreløpige tall og forutsetningene for tilskuddet kan endre seg i løpet av året.

Gjennomføringen av Samhandlingsreformen medfører flere og mer kompliserte oppgaver for etaten. Dette medfører også økt krav til kompetanse blant ansatte. For å sikre at arbeidet med kompetanseheving blir ivaretatt, er det i budsjettforslaget lagt inn en økning fra 20 % til 50 % stilling som opplæringsansvarlig i etaten.

Hverdagsrehabilitering er et tiltak som videreføres i budsjettforslaget og finansieres av tilskudd til utskrivningsklare pasienter. Dette er et viktig forebyggende tiltak og skal medføre at pasientene/brukerne klarer seg bedre og lengre i eget hjem. Det er også en strategi for å forebygge behovet for korttidsplasser på sjukeheimen.

Lærlinger

Etaten har budsjettert med 6 lærlingeplasser, dette tilsvarer kr. 450.000 i lønnsutgifter. Det er viktig å opprettholde plassene for å sikre en viss grad av rekruttering.

Hovedutfordringer 2013 - 2016

Nome kommune har generelt en eldre befolkning enn resten av landet. I 2011 utgjør andelen 80 år og eldre 6,5 prosent av folketallet. Til sammenligning utgjør tilsvarende andel på landsbasis 4,5 prosent. I følge Kostra tall er behovet for pleie- og omsorgstjenester i Nome ca 30 % større enn landsgjennomsnittet. Kommunen bruker mindre ressurser til aldergruppen over 80 år enn gjennomsnitt for landet og andre kommuner vi sammenligner oss med. Helse og omsorgsetaten yter svært komplekse tjenester, som stiller krav til god og effektiv organisering.

Samhandlingsreformen

Gjennomføring av samhandlingsreformen medfører flere og mer faglig kompliserte oppgaver for kommunen. Et av hovedfokusene i reformen er å dempe veksten i spesialisttjenesten. Som en del av denne strategien får kommunehelsetjenesten et økt ansvar for personer som har behov for øyeblikkelig hjelp og personer med diagnoser, samt et økt ansvar for å forhindre unødvendige sykehusinnleggelse. Det skal videre legges betydelig mer vekt på forebyggende sykdom og skade. Omfanget av pleie- og omsorgstjenester må antas å øke i årene framover som følge av samhandlingsreformen. Dette vil gjelde både antall tjenestemottakere og sammensetning av tjenestebehov. En vellykket forebyggingsstrategi kan bidra til at behovet for pleie- og omsorgstjenester blir mindre. En slik strategi kan som nevnt være hverdagsrehabilitering og i tillegg etablering av frisklivssentral.

Kommunen skal også ha et tilbud om øyeblikkelig hjelp, dette tilbudet skal bygges gradvis opp og være på plass i 2016.

Folkehelsearbeid

Styrking av folkehelsearbeidet er en viktig del av Samhandlingsreformen. I forbindelse med den nye Folkehelseoven er det behov for økt kompetanse på tema om samfunnsforhold, forvaltning, planarbeid og organisering av folkehelsearbeidet, relatert til det helsefremmende og forebyggende arbeidet. Helsetjenesten skal etter Helse- og omsorgstjenesteloven medvirke både i det helsefremmende og forebyggende arbeidet. Oversikt over helseutfordringene og viktige påvirkningsfaktorer i kommunen skal danne grunnlag for strategier, mål og tiltak forankret i

plansystemet. Pr. i dag er det ikke ressurser innenfor helse- og omsorg til dette viktige arbeidet. Kommuneoverlegestillingen i Midt-Telemark bør økes fra 40 til 100% stilling, arbeid med folkehelse bør være en del av denne stillingen.

Helse- og omsorg

IPLOS (individbasert pleie- og omsorgsstatistikk) gir oss blant annet et bilde på pasientstrømmen. Den gir tall for tilgang og avgang på tjenestemottakere. Den viser at en fjerdedel av tjenestemottakerne strømmer gjennom sektoren årlig. Det betyr at det er langt flere som får tjenester enn det som kommer fram av de tradisjonelle Kostra tallene.

Den medisinske utviklingen gjør at flere yngre nå overlever med livstruende og sammensatte sykdommer som krever behandling og oppfølging. 0-66 år utgjør en sammensatt gruppe som blant annet består av personer med psykisk utviklingshemming, personer med psykiske lidelser, personer med rusavhengighet, personer med langvarige somatiske lidelser, ofte av nevrologisk art, og tidlig utskrevne pasienter fra somatiske sykehus. Det medfører andre oppgaver og behov for kompetanse enn den tradisjonelle hjemmesykepleien. Antall mottakere av hjemmetjenester 0-66 år ligger over kommunegruppe 11 og landet for øvrig

Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov 0-66 år

0819 Nome	0819 Nome	0819 Nome	Gj.snitt Kommune gruppe 11	0807 Notodden	Gj.snitt Telemark	0821 Bø	0822 Sau- herad	Gj.snitt landet - Oslo
2009	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
18,9	23,3	23,9	19,9	15,7	17,5		19,5	19,8

Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov 67-79 år

0819 Nome	0819 Nome	0819 Nome	Gj.snitt Kommune gruppe 11	0807 Notodden	Gj.snitt Telemark	0821 Bø	0822 Sau- herad	Gj.snitt landet - Oslo
2009	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
18,1	18,2	19,7	14,1	11,7	12,5		15,9	13,3

Andel mottakere av hjemmetjenester med omfattende bistandsbehov 0-66 år og 67-79 år ligger over gjennomsnittet i kommunegruppe 11 og landet for øvrig. Dette er svært ressurskrevende brukere som stiller store krav til bemanning og kompetanse. Noe som også viser seg i størrelsen på tilskuddet for ressurskrevende helse- og sosialtjenester som kommunen mottar.

Korttidsplasser

Samhandlingsreformen legger også til grunn at pasientene og brukerne skal sikres trygghet og kvalitet i overgangen mellom nivåene i helsetjenesten. I Stortingsmelding 25 understreker regjeringen betydningen av et tilstrekkelig tilbud om korttidsplasser. Dette er viktig for å sikre god flyt og samhandling mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten, for å opprettholde innsatsen fra pårørende, og for å sikre at hjemmetjenesten fungerer godt.

God kapasitet på korttidsopphold vil kunne gi gunstige kostnadsmessige effekter ved at kommunen dermed reduserer omfanget av institusjonsplasser og erstatter det med flere hjemmebaserte tjenester. Korttidsplasser har en helt sentral funksjon for å få til en god pasientstrøm. Kommunen har pr. i dag få korttidsplasser, og pasientstrømmen er dermed ikke god nok. Dette merkes spesielt i forhold til rehabilitering, avlastning, utredning og palliativ behandling.

Plasser avsatt til tidsbegrenset opphold i prosent av mottakere av pleie og omsorgstjenester

0819 Nome	0819 Nome	0819 Nome	Gj.snitt Kommune gruppe 11	0807 Notodden	Gj.snitt Telemark	0821 Bø	0822 Sau- herad	Gj.snitt landet - Oslo
2009	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
9,9	9,5	9,9	13,6	13,8	20	16,9	33,3	17

Nome har færre plasser til korttid enn kommunegruppe 11 og landet for øvrig, kommunen har også færre plasser sammenlignet med nabokommunene.

Langtidsplasser

Antall pasienter som har et omfattende pleiebehov er økende. For å møte dette behovet på en effektiv måte bør ressursene på Bjervatun alderspensjonat gradvis overføres til Nome Sjukeheim. Det viser seg også over tid at det er færre pasienter som søker seg til Bjervatun nå enn tidligere.

Bemanning

På enkelte områder i etaten er bemanningen for lav.

Det er pr. i dag lav grunnbemanning på enkelte avdelinger på sjukeheimen

Det er nødvendig å øke bemanningen i årene som kommer. Oppgavene blir flere og mer spesialiserte.

Det er også nødvendig å øke tilsynsfunksjonen på sjukeheimen, flere pasienter har behov for legetilsyn. Det er færre timer til legetilsyn på Nome sjukeheim enn landet for øvrig.

Korrigerte brutto driftsutgifter, i institusjon, pr. kommunal plass

0819 Nome	0819 Nome	0819 Nome	Gj.snitt Kommune gruppe 11	0807 Notodden	Gj.snitt Telemark	0821 Bø	0822 Sau- herad	Gj.snitt landet - Oslo
2009	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
811028	769946	824394	881584	1095539	927062	703400	843292	878720

Det er lave kostnader pr. institusjonsplass i Nome sammenlignet med Kommunegruppe 11 og gj.snitt for landet. Dette kan gjenspeile lav bemanningsfaktor eller godt utnyttede ressurser.

Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

0819 Nome	0819 Nome	0819 Nome	Gj.snitt Kommune gruppe 11	0807 Notodden	Gj.snitt Telemark	0821 Bø	0822 Sau- herad	Gj.snitt Landet - Oslo
2009	2010	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011
0,24	0,24	0,26	0,33	0,35	0,35	0,25	0,46	0,38

Tabellen viser at legetimer pr. beboer er lave.

Deltidsstillinger

En arbeidsgruppe nedsatt av formannskap/kommunestyret, og som er sammensatt av fagforbund, politikere og administrasjon har sett på uønsket deltid. Forskjellige turnusordninger er evaluert/diskutert. Blant annet 3-3 turnus (3 dager på arbeid og 3 dager fri). De fleste "nye" turnusordninger medfører mer helgearbeid, dette er noe ansatte ikke ønsker. Administrasjonen ønsker heller ikke å sette i verk turnusordninger som ansatte er sterkt imot. En løsning kan være å øke grunnbemanningen for derigjennom å øke stillingshjempler til ansatte.

OO-utvalget vedtok, etter et drøftingsmøte med arbeidsgruppen for deltid (Saksnr. 032/12) at det skulle utarbeides et forslag med økt grunnbemanning på Bo- og behandlingsavdelingen. for å oppnå flest mulig 100% stillinger.

Forslag til økning av stillingsstørrelser på Bo- og behandlingsavdelingen ved Nome Sjukeheim

Tilbud om 100% stilling vil forutsette at man aksepterer å jobbe noen ekstra helger vår og høst. Dette skal fremgå av turnus.

Det vil ikke være behov for alle ansatte etter en slik stillingsutvidelse på Bo- og behandling. Noen av de nye vaktene vil bli definert som vikarvakter. Er det ikke behov på Bo- og behandling, vil man måtte ta vaktene på annen avdeling som mangler vikar. Dette systemet gjelder i dag for sjukeheimens 3,6 årsverk med vikarvakter.

Forslaget innebærer at alle stillinger er 100 % minus 10 helgestillinger som vil bli på 22% og annen hver helg.

Dette medfører en økning med 8 årsverk ca kr. 4.800.000,-

Sjukeheimen vil få en stor vikar pool som kan dekke en del fravær.

Anslått innsparing i alt på 3 avdelinger på sjukeheimen ca kr. 1.620.000,-. Dette gjelder innsparte midler til vikarutgifter, vikar med refusjon, ekstrahjelp og overtid.

Ekstrautgifter ved 8 nye årsverk	kr: 4.800.000,-
Minus innsparinger	" 1.620.000,-
Sum utgifter	kr. 3.180.000,-

Med en økning til 80% stillinger	kr. 3.800.000,-
Minus innsparinger	" 1.620.000,-
Sum	kr. 2.180.000,-

Forslagene er ikke innarbeidet i budsjettforslaget, da det vil kreve økte rammer tilsvarende ca 3.2 mill kr. Det vil imidlertid som det har blitt gjort i flere år tatt en grundig gjennomgang om det er mulig å utvide stillinger ved ledighet. Men da innfor budsjetttrammene.

Barnevern

Barnevernet må ha kapasitet nok til en forsvarlig oppfølging av barn som skal ivaretas.

Det er blant annet store komplekse saker på Nome statlige mottak. Det er behov for informasjon og forebyggingstiltak.

Skolevegning blant barn og unge er økende og det stilles større krav til ettervern.

Det må utvikles bedre samarbeidstiltak rundt barn som har behov for tverrfaglig/tverretattlig oppfølging.

Bolig og aktivitetstilbud

Målet er å tilby boliger som er tilpasset den enkelte brukers behov. Arbeids- og aktivitetstilbud bør videreutvikles, spesielt i forhold til psykisk helse, rus og demente.

Kompetanse

Kompetanseløftet 2015 som er en del av Omsorgsplan 2015, har som overordnet målsetting å rekruttere personell i tilstrekkelig grad og øke kompetansen i tjenesten. Kommunen får tilført noen midler til kompetanseheving, men dette er et område som må prioriteres i større grad i årene som kommer.

Det er nødvendig å øke kompetansen for å mestre nye og kompliserte oppgaver. Det må settes av tilstrekkelig med midler til kurs, videreutdanning og vikarbruk i forbindelse med utdanning. Dette vil være med på å skape mer attraktive arbeidsplasser som igjen letter rekrutteringsarbeidet. Rekruttering av nok arbeidskraft blir et viktig område framover. Pleie og omsorg har forholdsvis høy gjennomsnittsalder på sine ansatte.

Tjenesteområde 31: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Beskrivelse av området:

Området omfatter to faste stillinger: Helse- og omsorgssjef og økonomikonsulent.

Planlegging og utvikling av tjenestene er et område det legges stor vekt på. Etaten skal levere komplekse tjenester som stiller krav til god organisering og effektiv ressursutnyttelse.

Det er lite ressurser til administrasjon i etaten, dett medfører et stort arbeidspress på enkeltpersoner.

Statstilskudd for ressurskrevende tjenester er budsjettert med 19,2 mill kr. Det er usikkerhet i forhold til størrelsen på tilskuddet, da dette beregnes ut i fra regnskapstall pr. 31.12.13. Det kan også bli endringer i behovet, slik at tilskuddet blir mindre i året som kommer.

Tjenesteområde 32: Helsetjenester

Beskrivelse av området:

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Svangerskapsomsorg- helsestasjonstilbud til gravide

Fast ansatt jordmor i 50% stilling. Det gis tilbud om konsultasjoner, foreldreforbereidende kurs og etterkontroll.

Helsestasjon 0-5 år

Tilbud gis i henhold til helsestasjonens program. Det er mange barn 0-5 år som mottar et utvidet helsestasjonstilbud, der familieveiledning er en del av tilbudet.

Skolehelsetjenesten er tverrfaglig. Det er etablert ukentlige skolehelseteam bestående av helsesøster, lege og fysioterapeut.

Det er et klart dokumentert behov for mer ressurser til skolehelsetjenesten. Det er det ikke funnet plass til i budsjettforslaget.

Helsestasjon for ungdom omfatter rådgivning, veiledning undersøkelser og behandling tilpasset ungdommenes behov.

Helsetjenesten til flyktinger: Det er krevende medisinske utfordringer blant beboerne på mottaket, og det er til tider vanskelig å gi et godt nok tilbud med de ressurser som er tilgjengelig.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten har mye tverrfaglig samarbeid med andre faggrupper og andre etater for å gi et best mulig tilbud til barn og unge.

Miljørettet helsevern

Kjøp av miljøhygieniske tjenester fra Notodden kommune videreføres med prisjusteringer av inneværende års budsjett.

Kommunale og private legetjenester

Kommunale legetjenester omfatter blant annet legetilsyn på Nome sjukeheim og all møtevirksomhet ang. pasienter i hjemmesykepleien og helsestasjon/ skolehelsetjenesten.

Antall legetimer på Nome sjukeheim er for lavt. Det er imidlertid ikke funnet rom for økning i budsjettforslaget. Det arbeides videre med å få til en økning av antall legetimer på sjukeheimen, da det er nødvendig med flere legetimer i forbindelse med samhandlingsreformen.

Nome har 5 privatpraktiserende fastleger med avtale, i tillegg 1 fastlønnet lege og 1 turnuslege. Legene arbeider på helsesentrene i Lunde og Ulefoss. Nome kommune samarbeider med Bø og Sauherad om kommuneoverlege og smittevernlege. Stillingen som 40% kommuneoverlege er for liten, det er mange oppgaver som tilfaller en kommuneoverlege - oppgaver som i dag ikke lar seg løse innenfor en så liten stillingsprosent.

Innføring av nødvendige fagprogrammer medfører økte utgifter til lisenser og flere oppgaver på sekretærene. Det er krevende å organisere to legesentre, sekretærene opplever at arbeidsmengden er økende. Det medfører også økte utgifter å drive to legesentre.

Fysio-ergoterapitjenesten

Avdelingen har 4 fysioterapeut stillinger og 2 ergoterapeutstillinger.

Det er i tillegg 3 fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd.

Det ble i forbindelse med hverdagsrehabilitering opprettet en fysioterapeutstilling og en ergoterapeutstilling. Tilbudet er i oppstartsfasen og skal medvirke til at pasienter klarer seg bedre i eget hjem.

Virksomheten utfører tjenester i pasienters hjem, i avdelingens lokaler på Dagsrud, i barnehager, skoler, Nome asylmottak, Bjervatun alderspensjonat og Nome sjukeheim.

Habilitering og rehabilitering, individuell oppfølging av barn, unge og voksne gjennomføres som regel i nært samarbeid med andre faggrupper.

Tekniske hjelpemiddel er et viktig område innen habilitering og rehabilitering.

Barnevern

Det er felles barneverntjeneste med Bø og Sauherad med kontorer på Gvarv

I budsjettet er det tatt hensyn til tiltak man i dag har oversikt over og som videreføres i 2013. Dette medfører noen endringer på utgiftsposter, men området er ikke tilført nye midler for 2013.

Barnevernet opplever at det er svært mange krevende og sammensatte klientsaker som skal løses.

Det kan oppstå situasjoner som krever svært kostnadskrevenne tiltak som må gjennomføres uten budsjettdekning i løpet av året. Eksempel på dette kan være at barn plasseres i fosterhjem, eller at det kan bli behov for en institusjonsplass til et barn utenfor kommunen.

Psykisk helsearbeid

Området har ca 4,5 årsverk, i tillegg kommer bofellesskapet for psykiatri. Psykisk helsearbeid omfatter oppfølging av psykisk syke som bor hjemme eller i bofellesskap for psykisk og fysisk funksjonshemmede.

Arbeidet består i både direkte og indirekte klientarbeid. Avdelingen samarbeider med de fleste instanser i kommunen. Presset på ansatte er i perioder stort, da pågangen av brukere er økende.

Psykiatritjenesten og hjemmetjenesten samarbeider om å gi et dagtilbud til eldre på Ulefoss. Dette tilbudet har åpent to dager i uken.

Tjenesteområde 33: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.

Beskrivelse av området:

Området omfatter Nome sjukeheim med fellesavdeling og felleskjøkken. Sjukeavdeling, Skjernet avdeling og Bo- og behandlingsavdeling. Sjukeheimen har 71 pasientrom og et belegg på 74 personer. 3 rom på korttidsavdelingen blir brukt som dobbeltrom. Det er et mål at korttids plassene aktivt skal brukes til de pasientene som har behov for rehabilitering. Det er for mange plasser på korttidsavdelingen som blir brukt til langtidspasienter. Bemanningen på sjukeheimen er for lav, det er et stort press på ansatte på enkelte avdelinger. Det er ikke lagt inn midler til økt bemanning i dette budsjettet.

Betaling for opphold

Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr. 133 til kr. 137 pr. døgn.

Egenbetaling for aktivitetssenter økes fra kr. 100 til kr. 125. Dette innbefatter måltider og transport.

Pris på salg av middag økes fra kr. 60 til kr. 62.

Tjenesteområde 34: Hjemmetjenester

Beskrivelse av området:

Hjemmetjenestene omfatter hjemmesykepleie/hjemmehjelp i Ulefoss og Lunde, Bjervatun alderspensjonat, Ringsevja og Lundetunet aktivitetssenter og bofellesskapene: Tyrivegen, Eidsbygda, Olastua, Vesleheimen og Bergvoll

For å oppnå et budsjett i balanse er området redusert med 4,5 årsverk.

Hjemmesykepleien i Ulefoss er redusert med 2,3 årsverk, Olastua er redusert med 1,2 årsverk, Tyrivegen er redusert med 0,6 og Eidsbygda 0,4 årsverk.

I økonomiplan 2013-2016 er det ikke lagt inn økning på Bjervatun alderspensjonat.

For å dekke behovet for tjenester framover på en effektiv måte bør ressursene på Bjervatun gradvis overføres til Nome sjukeheim.

Ringsevja Bo- og aktivitetssenter og Lundetunet aktivitetssenter

Sentrene har en viktig funksjon i det forebyggende arbeidet og er mye brukt av eldre på dagtid. Store deler av arbeidet blir utført av frivillige, som er med på å holde kafédriften og andre aktiviteter i gang. Det er 1 årsverk tilknyttet Lundetunet og 1,55 årsverk tilknyttet Ringsevja.

Hjemmesykepleie/hjemmehjelp

Hjemmesykepleien i Ulefoss og Lunde driver nå i tillegg til mer tradisjonell hjemmesykepleie også med svært avanserte pleieoppgaver. Det utføres oppgaver som tidligere ble utført på sykehus. Blant annet respiratorbehandling og smertebehandling. Opplæring av ansatte er en viktig og krevende oppgave.

Det blir forventet at pasienter med kols og diabetes i langt større grad enn tidligere får tilbud om oppfølging i kommunen og ikke på sykehus.

Det er flere yngre personer som har behov for hjelp fra hjemmesykepleien enn tidligere.

Hjemmetjenesten på Ulefoss organiserer nattvaktjenesten og tilbudet til LAR brukere (Legemiddelassistert rehabilitering). Hjemmetjenestene samarbeider i stor grad med fysio/ergoterapitjenesten og psykiatritjenesten for å gi mest mulig effektive tjenester.

Hjemmesykepleien på Ulefoss er redusert med 2,3 årsverk. Ved omlegging av tjenestene vil dette la seg gjennomføre uten for store konsekvenser for pasienter/brukere. For ansatte kan det medføre omplasseringer til andre ledige stillinger innenfor Helse- og omsorgsetaten.

Behovet for hjemmehjelp er økende spesielt i Lunde, det er ikke tatt hensyn til dette behovet i budsjettet.

Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr. 170 til kr. 175. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent. (om lag 3 %).

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G		175
2G – 3G	164.244	700
3G – 4G	246.366	925
Over 4G	328.488	990

Ingen betaler mer enn selvkost (250 kr pr time).

Pris kr. 250 på trygghetsalarm økes ikke.

Installasjon av nøkkelboks økes fra kr. 225 til kr. 235 (engangsavgift)

Bjervatun alderspensjonat

Når omsorgsbehovet er så stort at det ikke kan dekkes i eget hjem har kommunen ansvaret for å sørge for plasser i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester. For å dekke dette behovet på en effektiv måte bør ressursene på Bjervatun gradvis overføres til Nome sjukeheim. Behovet for sjukeheimplasser er større enn behovet for et tilbud om plass på alderspensjonatet, der bemanningen er lavere.

Bofellesskapene

Vesleheimen, Olastua, Eidsbygda, Tyrivegen og Bergvoll er bofellesskap/boliger der beboerne har svært forskjellige hjelpebehov. Det er beboere med behov for tett oppfølging gjennom hele døgnet og andre som klarer seg godt selv. Hjelpen er nøye tilpasset den enkelte og har vært utsatt for reduksjoner de siste årene. Det er allikevel foreslått å redusere bemanningen på Olastua med 1,2 årsverk, Tyrivegen med 0,6 og Eidsbygda med 0,4 årsverk. Reduksjonen lar seg gjennomføre med omlegging av tilbudet og tilpasninger av turnus, uten for store konsekvenser for brukerne. Det kan medføre at ansatte får tilbud om andre ledige stillinger i Helse- og omsorgsetaten.

Ellen Moen

Helse- og omsorgssjef

Hovedansvarsområde 4: Biblioteksektoren

Politisk ansvar: Styret for Telemarksbiblioteket

Administrativt budsjettansvar: Biblioteksjefen

Tjenesteområde/oppgaver

Styret for Telemarksbiblioteket behandla forslag til årsbudsjett for 2013 og økonomiplan 2013-2016 i møte den 28. juni d.å., sendt Nome kommune og Telemark fylkeskommune den 29. juni d.å.

I styrets budsjettforslag blir det fremmet forslag om å opprette:

- Ny stilling ved fylkesbiblioteket i 2013 med vekt på IKT, kompetanseutvikling og rådgiving, **kr. 598.000,-**
- Ny stilling ved folkebiblioteket i 2013, **kr. 436.000,-**, for å øke åpningstidene ved avdelingene i kommunen og styrke bibliotektlestjenestene til ulike grupper
- Utgifter til e-boksatsing i Telemark, **kr. 330.000,-**.

For de andre utgiftene er det mindre justeringer og en moderat økning, knyttet til bok- og mediasamlingene, kompetanseutvikling/kurs/konferanser og de digitale tjenestene.

P.g.a. økonomiske innstramminger ble driftsbudsjettet for Telemarksbiblioteket redusert med 3 årsverk i 2003/2004. I 2010/2011 ble det ytterligere reduksjon i tallet på ansatte da 1 bibliotekar gikk ned med 50% fra 100% (AFP) og 1 bibliotekar slutta 1. oktober med AFP i en 40% stilling. Ingen har blitt ansatt i de ledige stillingene så langt.

Dette har bl.a. ført til at åpningstidene har blitt redusert og at Boken-kommer tjenesten til eldre og syke har blitt lagt ned.

Nå har arbeidssituasjonen ved Telemarksbiblioteket blitt prekær, og det er derfor nødvendig å styrke personalet ved folkebiblioteket med 1 bibliotekarstilling og 1 spesialbibliotekarstilling ved fylkesbiblioteket med vekt på IKT/kompetanseutvikling og rådgiving.

Ved folkebiblioteka i Lunde og Ulefoss er det sterkt behov for og ønske om bl.a. å styrke åpningstidene, slik det også går fram av en uttalelse fra Nome Ungdomsråd og Holla pensjonistlag. Med reduserte åpningstider er det vanskelig å benytte seg av disse kulturelle informasjonskildene som kommunen eier. Store deler av tida er biblioteka stengt og utilgjengelige for innbyggerne.

Som det går fram av styrets budsjettforslag er Nome folkebibliotek styrket med ca. kr. 600.000,- 2013. Beløpet innebærer i første rekke opprettelse av en ny bibliotekarstilling for bl.a. å øke åpningstidene for vertsbiblioteket og filialen i Lunde, samt en styrking av mediabudsjettet og møte- og kursvirksomheten. Dette vil til sammen bl.a. styrke fagkompetansen for bibliotekets ansatte, noe som er viktig og må gis høy prioritet hos de ansatte i kommunen.

I rapporten om Telemarksbiblioteket, 2010, fra Telemarksforskning går det fram at det er ønske om et sterkt faglig tungt og handlekraftig bibliotek med vekt på:

- Digitale verktøy og IKT - samordning og utvikling

- Litteraturformidling
- Kurs, rettleiding og oppdatering.

Det går også klart fram at tjenestenivået ved biblioteket må styrkes både hva personale og økonomi generelt angår.

Det er viktig å merke seg at biblioteket er en uformell og frivillig arena for læring, møtevirksomhet, kulturelle inntrykk, læring og leseopplevelse. Det viser seg at så mange som opp mot en million mennesker sliter med å lese her i landet. Dette er ikke bare et problem for den enkelte, men for hele samfunnet. Det er sektorovergrepene og det gir utfordringer m.h.t. integrering, digitale skiller, frafall i den videregående skolen og lese- og skrivevansker. Biblioteka kan her være til stor nytte for de som sliter med disse problemene.

Det er i den siste tida særlig pekt på at kunnskapen i matematikk og lesing er alt for dårlig blant skoleelevene, noe som både er et ansvar for skoler og bibliotek. Den siste OECD rapporten viser at Norge ligger på 21. plass blant 25 land når det gjelder elever som hopper av den videregående skolen.

Dette er en svært urovekkende utvikling.

Kulturdepartementet har i 2012 sendt ut et høringsutkast til justering av bibliotekloven. Forslaget til ny lov er ikke til hinder for at Telemark holder fast ved avtalen mellom fylkeskommunen og kommunen om drift av Telemarksbiblioteket, som drives som en interkommunal virksomhet med et felles styre, med medlemmer valgt av fylkeskommunen og kommunen.

Telemarksbiblioteket er organisert etter § 27 i kommuneloven. Modellen er positivt omtalt i St.meld. 23 (2008-2009) Bibliotek Kunnskapsallmening, møtestad og kulturarena i ei digital tid.

Forslag til justering av loven, som vil bli behandlet vinteren 2012/2013, vil trolig gi åpning for forskjellige organisatoriske løsninger m.h.t. fylkesbibliotekdrifta, slik det allerede er i dag i ulike fylker.

Det kan bl.a. innebære deling av fylkesbiblioteket og folkebiblioteket, flytting av fylkesbiblioteket til en annen kommune eller overføring av de fylkeskommunale stillingene til fylkeshuset.

Dette vil i så fall bety en endring av avtalen mellom Telemark fylkeskommune og Nome kommune av 1991, som kan bety at Nome kommune mister fylkesbiblioteket.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2013 og planperioden til 2016.

2013	2014	2015	2016
1.927	1.927	1.957	1.957

Foreslått budsjettamme for 2013 viser en vekst på 2,5 % i forhold til netto driftsramme for 2012 (1,880 mill. kr).

Budsjettammen vil ikke dekke midler til å drifte både hovedbiblioteket og avdelingen i Lunde.

Et forsvarlig nivå på driftsbudsjettet 2013 vil trenge en styrking på om lag kr. 100.000,-.

Styrets forslag var på 2,6 mill .kr som omfattet ny stilling ved folkebiblioteket, kr. 436.000,-.

En ramme på kr. 1,927 mill. kr vil enten bety at filialen i Lunde, som er ren kommunal, blir nedlagt, eller at avtalen mellom fylkeskommunen og kommunen av 1991 blir endret på vesentlige punkter eller slik det er skissert i forslag til justering av bibliotekloven.

I avtalen står det i kap. I, pkt. 1 at: «Nome kommune utgreiar 33% og Telemark fylkeskommune 67% av utgifter til kjernefunksjonane (fellesoppgåvene)». Fellesoppgåvene er beskrevet slik i avtalen:

- Utbygging og vedlikehald av samlingane
- Merkantilt arbeid
- Løn
- Utbygging og drift av Edb-baserte tenester.

En budsjetttramme på kr. 1.927.000,- dekker **ikke** alle fellesoppgaver under punktet Merkantilt arbeid, som kontormateriell, bevertning, gaver, kunngjøringer, andre avgifter – og nesten ikke utgifter til telefon og bøker/media. Ramma dekker bare lønn og så vidt faste, avtalebundne felles utgifter, som porto, forsikringer, leie av utstyr og IT.

Den oppførte økningen i 2015 og 2016, på kr. 30.000,-, fra 1.927 til 1.957, vil ha liten innvirkning på budsjettet, ut fra den omtalte avtalen som foreligger pr. i dag.

Lillian Nilssen
Biblioteksjef

Hovedansvarsområde 5: Kultur- og næringssektoren

Politisk ansvar: Utviklingsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Kultur- og nærings sjefen

Generelle kommentarer til hele hovedansvarsområdet.

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

Teknisk sektor er inndelt i følgende tjenesteområder:

Tjenesteområde	Beskrivelse
51	Etatsadministrasjon og fellestjenester
52	Kulturminnevern og museer
53	Nome kulturskole
54	Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede
55	Andre kulturaktiviteter
56	Reiseliv
57	Næring

Driftsramme for 2013 og planperioden til 2016.

2013	2014	2015	2016
10.289	10.039	9.334	9.334

Foreslått budsjettamme for 2013 viser en reduksjon på 1,2 % i forhold til regulert netto driftsramme for 2012 (10,410 mill. kr). I hovedsak skyldes det forslag om å redusere med kr 250.000 av de siste års budsjettert ramme på 1 mill. kr til tilflyttingsarbeidet.

Budsjettområdet Kultur og Næring omfatter hovedområdene kultur, næring, turisme og attraksjonsutvikling. Det er laget en egen handlingsplan for næringsfond og RDA midler som ligger som en integrert del av budsjettkommentarene.

Kultur og næringsetaten har hatt et høyt aktivitetsnivå gjennom mange år, og man har fått til mye spennende som har satt kommunen på kartet på en positiv måte. Ofte er det svært upopulært å kutte gode kulturtiltak, men gjennom årets budsjett har det ikke vært mulig å finansiere tiltak som vi har eksterne forpliktelser i forhold til uten å ta slike grep. Gjennom arbeid med nye næringspolitiske grep har det også kommet frem et omforent ønske om å overføre driftsressurser fra KN etaten tilsvarende kr 750.000,- til Nome Investeringselskap – mens etaten fortsatt skal gjøre mange av de samme oppgavene på næringsområdet. Vi er få personer på etaten (og enda færre som jobber med næring) og totalen av arbeidsoppgaver blir da altfor høy. Vi har gjennom noen år hatt så høyt driftsnivå at man har hatt en følelse av å drive "rovdrift" på medarbeiderne. Det høye aktivitetsnivået på etaten og slitasjen det gir kommer frem gjennom både medarbeiderundersøkelsen, arbeidsmiljøkartleggingen og medarbeidersamtalene - og det synes riktig å ta det på alvor – noe som er forsøkt gjort gjennom dette budsjettet. Medarbeidere har også behov for en leder som innimellom har tid til å snakke med dem.

Budsjettmessige konsekvenser 2013

I rådmannens budsjettforslag for 2013 er det lagt inn et kutt på totalt 385.000. Næringsområdet hadde i tillegg i 2012 et kutt på kr 500.000, noe som gjorde det nødvendig å belaste en del tiltak på kommunalt næringsfond. Tiltak som er direkte driftsstøtte (Telemarkskanalen Regionalpark, Skien Dalen Skibsselskap, Gea Norvegica Geopark) skal primært ikke belastes RDA eller kommunalt næringsfond.

Budsjettkuttet rammer på følgende måte:

Frivillige lag og organisasjoner – 42.000,-

Fjerne UKU (UngdomsKulturUka) i høstferien: 20.000,-

Kompis (Klubb for funksjonshemmede): 10.000,-

Generelt osthøvelkutt: 20.000,- (primært på kulturskolen, samfunnshuset)

Sluserock: 228.000,- Sluserock fjernes i sin helhet fra driftsbudsjett og kraftfond for å finansiere andre konsekvensjusterte tiltak og driftstilskudd. Fjerning av Sluserock fra kraftfondet brukes til å finansiere driftstilskudd til Skien Dalen Skipsselskap med kr 100.000,-+ driftstilskudd Gea Norvegica Geopark kr 50.000,- og deler av driftstilskudd til Telemarkskanalen Regionalpark 40.000.

Hovedutfordringer

Kulturens Kraft – kulturplan for Nome kommune 2010 – 2015 ble vedtatt av Nome kommunestyre i oktober 2010. Flere viktige tiltak og strategier i planen er forsøkt integrert i dette budsjettet for Kultur - og næringsetaten. Vi ønsker at flere skal flytte til kommunen. Merkevarerbygging gjennom tiltak og prosjekter knyttet til kultur og næring er prioritert i dette budsjettet. Virkemidler knyttet til bolystprosjektet vil bli sett i sammenheng med tildeling av kulturmidler for å løse ut mest mulig aktivitet og frivillig innsats.

I 2012 kom nytt kommunalt ungdomsråd på plass. Barn og unges rett til medvirkning vil være et hovedfokus i planperioden.

Fellandarven skal i løpet av planperioden utvikles til et kultursenter i samarbeid med lokale ressurspersoner og lag og organisasjoner. Likeledes skal samfunnshuset videreutvikles med idrett og kulturfunksjoner.

Det er en viktig oppgave å bidra til at den kulturelle dimensjonen i kommunens virksomhet blir ivaretatt og til at lokalsamfunnet utvikler seg i en bærekraftig retning, både økologisk, økonomisk og sosialt.

Nome ønsker å være en god bostedskommune og en attraktiv tilflyttingskommune – slik at man får en mer stabil befolkningsvekst. Tiltak knyttet til dette er implementert i budsjettet gjennom tilflyttingsfondet og gjennom prioriteringer som er gitt gjennom øvrig budsjett. Bolystprosjektet Kom til Nome samordner kommunens satsning på dette området gjennom en egen omfattende prosjektbeskrivelse – her inngår også tiltak knyttet til boligstrategisk arbeid, arbeid med frivillige mm.

Kommunens avtale med Reisemål Bø gjelder tom 2012. Nome kommune har i gjennom 2012 jobbet i lag med reiselivsaktørene om en ny strategi for reiselivet i Nome. Pr i dag har Reisemål Bø kun en vertskapsfunksjon for turister som kommer til Nome.

Nome kommune har i løpet av de siste årene iverksatt og gjennomført prosjekter som er i skjæringspunktet mellom kultur og næring. Prosjekter som Drømmemila og utvikling av Øvre Verket har satt fokus på reiselivsutvikling knyttet til det kulturhistoriske Ulefoss. Her er potensialet stort. Prosjektene henger sammen og det er viktig å ha en helhet i satsningen.

Gjennom RDA ordningen og nytt kommunalt næringsfond finnes det midler for å stimulere næringsaktivitet. Ny strategisk næringsplan for Nome må ligge til grunn for fremtidig satsning knyttet mot næringslivet.

Man har også brukt en del midler på forskjønnings – og grøntiltak. Dette området burde vært oppjustert økonomisk og potensialet er stort. Budsjetteknisk ligger ansvaret på område 6.

Det vises for øvrig også til MTNUs budsjett for 2013.

TJENESTEBESKRIVELSER

Tjenesteområde 51 Kulturadministrasjon og fellestjenester

Tjenesteområde 52: Kulturminnevern og museer

Museer og samlinger:

Drift av Fellandtunet og tilskudd til fylkeskommunens drift av Ulefoss Hovedgård.

Kulturvern/lokalhistorie:

Bevaring av kulturvern og lokalhistorie.

Tjenesteområde 53: Kulturskole

Nome kulturskole: Drift og utvikling av kommunenes kreative ressurscenter. Opplæring innen kreative disipliner til alle til en rimelig pris. Prosjekter i grunnskolen. Lokal handlingsplan for Den kulturelle skolesekken, Kulturslusa og Den kulturelle spaserstokken. Faglig samarbeid med skolekorpene.

Tjenesteområde 54: Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

Fritidsklubben Kompis: Kommunal fritidsklubb for funksjonshemmede, åpen en kveld i uka. Ansvar for arrangement, turer med mer.

Kulturtilbud barn og unge: "Ung i Nome" er en samlebetegnelse for de kommunale ungdomshusene og fritidstilbud for ungdom. Åpen en kveld i uka. Andre helgearrangementer turer, Ungdomskulturuker i vinterferiene, UKU, UKM, opplevelsesturer, kurs/workshops og konserter etc. Ungdomsleder har vært engasjert i SLT-arbeid og folkehelserådet.

Nome ungdomsråd: Et fritt og uavhengig organ for og med ungdom, med jevnlig møter en gang i mnd. Har medbestemmelser i saker som angår ungdom. Tar i mot søknader fra ungdom om søker støtte til forskjellige ungdomsprosjekter i kommunen. Ungdomsleder er sekretær for rådet.

Sluserock: Rusfri musikkfestival for barn og unge

Tjenesteområde 55: Andre kulturaktiviteter

Kino: Nome kino. Digitalisert kino, viser film i helgene. Antall visninger er doblet etter digitaliseringen.

Støtte til kunstformidling: Årlig utdeling av Kanalstipend med påfølgende Kanalstipendutstilling.

Anleggstilskudd Idrettsanlegg:

Formidling av statlige og kommunale driftstilskudd til idrettsanlegg.

Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner:

Økonomisk støtte til kulturaktører i Nome

Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen:

Nome kommunes kulturhus med små og store arrangement innen kultur og idrett. Huser kino, Gleden konsert- og møtelokale, Ulefosshallen.

Tjenesteområde 56: Reiseliv

Turistinformasjonen og kanalutstillingen:

Turistinformasjon og andre opplysningsområder

Tiltak for å holde budsjettet

Tjenesteområde 52: Kulturminnevern og museer

5202: Museer og samlinger

Ingen endringer er foreslått under dette tjenesteområde per dags dato.

5200: Kulturvern/lokalhistorie

Ingen endringer foreslått. Det er ikke funnet rom for å sette i gang et restaureringsarbeid av Mudder`n.

Tjenesteområde 53: Nome kulturskole

Nome kulturskole: Foreslått kutt på kr. 10.000.- Reduserer kjøp av tjenester fra andre og diverse transport utgifter.

Kulturskolen har store utfordringer med videreføring av samarbeidsprosjekt med grunnskolen.

Musikal kr. 30 000, og El Sistema kr. 190.000. Disse vil måtte opphøre fra høst 2013.

Instrumentopplæring til musikantene i skolekorpset på fløyte og perkusjon er fortsatt en uløst oppgave. Ca. kr. 150.000. Dette er kulturskolens kjernevirksomhet.

Elevavgift. Økes med 3,3 % fra kr. 2440 til kr. 2520 fom. aug. 2013.

Statlige overføringer til Kulturskole i SFO: I statsbudsjettet for 2013 er det lagt inn overføringer til kommunene. Bevilgningen fra staten innebærer kompensasjon tilsvarende en undervisningstime som tildeles kommunen i rammetilskuddet og fordeles etter kostnadsnøkkelen. Forventet overføring kr. 93 000. Trer i kraft fra høst 2013.

Den kulturelle skolesekken: Planen rulleres. Den forutsetter kommunal økning på kr. 40.000 for å dekke aktivitetsnivå. Kutt i aktivitetsnivå inntil fire skoletrinn. 280 elever vil miste sitt årlige tiltak.

Tjenesteområde 54: Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

Fritidsklubben Kompis: Foreslått kutt på kr. 10.000,- Kan kompenseres med økte egenandeler og "flerbruksfordeler/samarbeids" ved flytting til nye lokaler på samfunnshuset.

Kulturtilbud barn og unge: foreslått kutt på kr. 20. 000,- ved å kutte ut en UngdomsKulturUke, UKU i høstferien. Da det har vist seg at færre ungdom bruker tilbudene i høstferien, mot mange i vinterferien. Ungdomskveldene er ellers godt brukt og ungdommene er engasjerte. Arrangementer i vinter UKU, UKM, faste onsdagskvelder og andre helgearrangementer er svært populære og styres i samarbeid med ungdom i ungdomsrådet og ungdommene i styret på ungdomshusene.

Nome ungdomsråd: Rådet har etter ca et år kommet godt i gang og vil nå begynne å bruke de midlene de har. Ungdom utenom begynner nå å bruke ungdomsrådet i saker som angår dem, og søker også støtte fra ungdomsrådet til ungdomsprosjekter.

Sluserock: Foreslått fjernet totalt fra budsjett (38 000,-) og fra kraftfondet (190 000,-) som en konsekvens av budsjettkutt og total aktivitetsbelastning. Sluserock har blitt arrangert av Nome kommune i 7 år og er et veletablert arrangement med mange faste samarbeidspartnere. Sluserock fikk et budsjettkutt på 50.000,- i 2012. Arrangementet er kveldsarr for Sommarlandcup i fotball. Av andre samarbeidspartnere nevnes Telemark fylkeskommune, Holla og Lunde Sparebank, Varden, Bø Sommarland, Bandak og lokalt næringsliv i Lunde. Tiltaket må på alle måter betegnes som vellykket, med et publikumstall på i underkant av 3000 - noe som gjør det til et av de største arrangementene langs kanalløpet.

Tjenesteområde 55: Andre kulturaktiviteter

Kino: Nome kino. Fikk et kutt på ca 60% fra 2011 til 2012 til tross for dobling av visninger. Det er derfor behov for mindre økning på dette området for 2013. Utgifter er redusert ved tekniske tiltak og gjennomsnittlig færre på jobb.

Anleggstilskudd Idrettsanlegg

Ingen endringer foreslått.

Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner

Foreslått endringer: kutte 43 000 i tilskudd frivillige organisasjoner. Begrunnelse: Kultur og næringsetaten må kutte for å komme i mål med 2013 budsjettet. I 2013 har frivillige i Nome også en annen tilskuddsordning via prosjektet Ildsjelbanken, så et kutt her går ikke ut over de frivillige.

Ulefoss samfunnshus og Ulefosshallen

Området styrker lønnsbudsjettet med 25.000 ved å overføre fra andre deler av eget område - for å imøtekomme den økte aktiviteten som flyttingen av fritidsklubber og ny kiosk/kinoføaje vil utgjøre. Formålet er å styrke den faste bemanningen noe. Det foretas ytterligere kutt på 10.000 som bidrag til etatens samlede rammekutt. Samlet utgjør dette en betydelig reduksjon av områdets generelle driftsressurser.

Området foreslås tilført kr. 35.000,- som kompensasjon til Vertshuset Ulefoss på grunn av økt kommunal bruk av lokalet Gleden, på grunn av flytting av fritidsklubbene. Tiltaket er finansiert gjennom bruk av næringsmidler.

Tjenesteområde 56: Reiseliv

Turistinformasjonen og kanalutstillingen

Ingen endringer foreslått

HANDLINGSPLAN KOMMUNALT NÆRINGSFOND OG BRUK AV RDA MIDLER 2013

Rådmannen legger med dette fram forslag til prioritering av tildelte midler (forventningsvedtak) til kommunalt næringsfond for 2013 og RDA ramme til kommunestyrets disposisjon for 2013 (forventningsvedtak). Beløp og tilrådte tiltak går frem av rådmannens innstilling. Før kommunen kan disponere midlene må det foreligge handlingsplan godkjent av fylkeskommunen. I saken er det lagt opp til videreføring av føringer og beløp som i 2012.

Bakgrunn

Det er forventet at fylkeskommunen for 2013 vil tildele Nome kommune kr 1.200.000,- i næringsfondsmidler.

Detaljeringsgraden i handlingsplanen skal være slik at den muliggjør etterprøving av måloppnåelse i forhold til KR D's overordnede målstruktur for regionalpolitiske virkemidler.

Midler avsatt til bedriftsretta tiltak disponeres av Innovasjon Norge etter tilråding fra RDA-styrene. RDA-styrene utarbeider handlingsplan for disse midlene. Disse sendes direkte til fylkeskommunen for godkjenning uten krav til behandling på kommunenivå. For rammebeløp som RDA-styrene evt. setter av til bruk for kommunene til utviklingstiltak, gjelder de samme krav til behandlingsrutiner og utarbeiding av handlingsplan som for de statlige midlene til kommunale næringsfond.

Rådmannen legger til grunn for budsjettforslaget innenfor næringsområdet, en forventning om at RDA-styret for 2013 vil sette av en ramme på kr. 750.000.- til forvaltning av kommunestyret til infrastruktur- og utviklingstiltak/oppfølging av kommunens næringsplaner.

Ut fra dialog med fylkeskommunen, har rådmannen utformet en samlet handlingsplan for de statlige midlene til næringsfond og rammen som RDA-styret forhåpentligvis vil sette av til næringsrettede utviklingstiltak på kommunens hånd. Vedtak gjøres i kommunestyret gjennom ordinær budsjettbehandling 13.12.2012 og sendes deretter fylkeskommunen til godkjenning.

Organisering av næringsarbeidet i Nome

Nome kommune deltar i et regionalt næringspolitisk samarbeid gjennom Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU) AS. Det vil være naturlig at disponering av næringsfondsmidler ses i relasjon til den strategiske næringsplanen (SNP) for 2010-13 for Bø, Sauherad og Nome.

Bø og Sauherad organiserer i hovedsak sine næringspolitiske aktiviteter gjennom MTNU. I Nome håndteres imidlertid en del næringstiltak utenom MTNU. Dette skjer dels innen egen organisasjon (kultur- og næringsetaten), dels gjennom det lokale RDA-styret, dels gjennom Nome Investeringselskap AS, og i noen grad gjennom Nome næringsforum.

I strategisk næringsplan for Midt-Telemark 2010-13 er det fire prioriterte satsningsområder:

- profilering
- bolyst

- kommunikasjoner
- nyskaping og næringsutvikling

Nome kommune har i løpet av 2012 jobbet ut en ny næringspolitisk strategi for samordning og bruk av næringsfondsmidler og næringsapparatet. Fremtidig handlingsprogram for RDA og næringsfond vil i større grad enn i dette handlingsprogrammet være knyttet opp mot den nye næringspolitiske strategien.

I denne handlingsplanen for statlige næringsfondsmidler og utviklingsdelen av RDA-midlene for 2012, må foretas en avveining mellom de ulike tiltaksinstrumentene mht. hvordan prosjektene organiseres og gjennomføres. Slik rådmannen vurderer det er det naturlig og ønskelig at en del av næringsfondsramma forvaltes av MTNU gjennom egen avtale.

Prioriterte tiltak for finansiering over kommunens RDA-ramme – 750.000,-

Herunder er bare tatt med den del av RDA midlene som disponeres av kommunestyret.

1.	Telemarkskanalen Regionalpark	150.000,-
2.	Prosjektstilling næring og samfunnsutvikling	280.000,-
3.	Infrastrukturtiltak forskjønning og bolyst	90.000,-
4.	Bedriftsretta utviklingstiltak Øvre Verket	100.000,-
5.	Lokalisering Telemarkskanalen Regionalpark og Telemarkskanalen FKF	50.000,-
6.	Tilskuddspost Gea Norvegica Geopark og Telemarkskanalen Regionalpark	80.000,- (2012 - midler)
7.	Vertshuset Ulefoss - kompensasjonstilskudd	35.000,-
8.	Tilskuddsramme	45.000,-

I tillegg har Nome kommune følgende RDA ramme:
 RDA – midler til bedriftsrettet disposisjon: 1.750.000,-
 Pluss udisponert ramme tilsvarende om lag: 1.500.000,-

Kort beskrivelse av tiltakene:

1. Telemarkskanalen Regionalpark. Telemarkskanalen regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke området attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Prosjektet finansieres 50% over RDA rammen for 2013. Øvrig finansiering gjennom kraftfond og næringsfond.

2. Kulturbasert næringsutvikling - prosjektstilling

Midlene nyttes til engasjement av prosjektmedarbeider, dels med oppgaver i grenselandet mellom næring og kultur, og dels med reiselivsorienterte infrastrukturprosjekter. Tiltak knyttet til reiselivsutvikling langs kanalen og Gea Norvegica geopark står sentralt i arbeidet. Iht ny næringspolitisk strategi skal 230.000,- på sikt forvaltes av Nome Investeringsselskap (halvårseffekt 2013).

3. Bolyst og forskjøning - investeringstiltak:

Det er etablert et nært samarbeid mellom frivillige dugnadsgrupper, Nome kommune, handelsstanden, den lokale sparebanken og sportsforeningene mht. oppstramming av sentrumsarealer og forskjøningstiltak ved beplantninger m.m.. Tiltaket har som formål å gjøre sentrumsområdene mer inviterende overfor tilreisende sommerstid, foruten å være et trivselsmoment for lokalbefolkningen. Tilskudd gis til Vakre Ulefoss, Vakre Lunde og USF.

4. Bedriftsretta utviklingstiltak Øvre Verket

Høsten 2012 ble det vedtatt en ny drifts og organisasjonsplan for Øvre Verket. Ifm omleggingen er det nødvendig å kunne bruke virkemidler til omleggingen i en periode. Midler kan både brukes som bedriftsretta støtte og til promotering av bedriftene i miljøet, arrangement av utstillinger og messer på stedet, samt praktisk bistand til driverne ved Øvre Verket.

5. Lokalisering av Telemarkskanalen FKF og Telemarkskanalen Regionalpark

Kommunestyret har gjort vedtak om at Nome kommune bør jobbe for å få lokalisert selskapene til kanalkommunen. Det er derfor satt av et beløp til gjennomføring av dette (forstudie etc).

6. Tilskuddspost – geopark/regionalpark

Det er nødvendig å ha tilgjengelig stimulerings og tilskuddsmidler for å få økt aktivitet i tilknytning til denne type reiselivssatsning. Midlene er restmidler fra 2012.

7. Kompensasjonstilskudd Vertshuset Ulefoss

Kommunen ønsker å kompensere Vertshuset Ulefoss på grunn av økt kommunal bruk av lokalet Gleden, på grunn av flytting av fritidsklubbene. Vedtak om flytting begrenser næringsaktørens mulighet til å ha kurs og konferanser i lokalet.

Prioriterte tiltak for finansiering ved statlige næringsfondsmidler 1.200.000,-

		2013	2014
1.	Reiseliv:Telemarkskanalen som regionalpark	100.000,-	
2.	Prosjekt Jernverksplassen (konsekvensjustert tiltak)	400.000,-	400.000,-
3.	Prosjekt Bolyst (Kom til Nome!) (konsekvensjustert tiltak)	300.000,-	300.000,-
4.	Oppfølging av tiltak i Reiselivsplan for Nome	100.000,-	
5.	Bedriftsrettet støtte: Tilskuddspost som forvaltes av MTNU	300.000,-	
	Totalt	1.200.000,-	

Kort beskrivelse av de enkelte tiltakene:

1. Telemarkskanalen Regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke området attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Kommunen sin totalkostnad for 2012 er på 300.000,- Øvrig finansiering skjer gjennom RDA ramme og kraftfond.

2. Prosjekt Nedre Verket - Jernverksparkeringa ble vedtatt av Nome kommunestyre 18.10.12. Nedre Verket skal utvikles til et knutepunkt for sykkelsatsning med Øvre Verket som start og stopp punkt for Nasjonal Sykkelrute 2 og et nav i Drømmemila satsningen. Knutepunktet binder sammen vann, bryggeområdet, slusa, Øra og Geoparkstien. Parkeringsplassen utgjør også et løft for Ulefos Jernværk (se for øvrig kstyre sak 076/12 for nærmere prosjektbeskrivelse).

3. Bolystprosjektet "Kom til Nome" løper i perioden 2011 – 2014. Prosjektet består av tre deler Min Bolig, Mitt Arbeid, Mitt Nome. Prosjektet har en ramme på om lag 10 millioner og har mottatt følgende beløp i ekstern støtte: KR D: 2.750.000,-, Telemark fylkeskommune: 1.385.000,- og MTNU: 200.000,- I prosjektperioden ligger det inne finansiering over kommunalt næringsfond med 300' for 2013 og tilsvarende beløp for 2014.

4. Oppfølging av tiltak i Reiselivsplan for Nome. Ny reiselivsplan er forventet vedtatt i februar 2013 etter et strategisk arbeid som er gjort i 2012. Det er nødvendig å sette av en ramme som kan brukes til å gjennomføre tiltak som er foreslått i planen. Tiltak må sees i sammenheng med øvrige reiselivsretta tiltak.

5. Tilskuddsrammen på kr 300.000,- forvaltes av MTNU og skal forvaltes iht strategisk næringsplan. Tilskuddsposten skal sees i sammenheng med de midler som er tilgjengelig for næringslivet gjennom RDA ordningen.

ØVRIGE KOMMENTARER TIL PROGRAMOMRÅDE NÆRING

Næringsadministrasjon

Nome har en god struktur på næringsarbeidet, som er delt mellom Midt Telemark Næringsutvikling (MTNU) og kommunen. Området dekker tjenestekjøpet fra Midt Telemark Næringsutvikling AS.

Næringsengasjement generelt

Det er budsjettert med en tilskuddsramme på om lag kr 220.000,- Dette er driftstilskudd til Lunde Sluseparkdrift. Beløpet er prisjustert.

Tilflyttingsarbeid

I 2013 og 2014 gjennomføres Bolystprosjektet Kom til Nome - tiltak knyttet mot det norske markedet. Det er budsjettert med kr 250.000,- til tiltaket i 2013 og 2014. Finansiering av bolystprosjektet er gjort gjennom budsjettvedtak for 2012.

Bruk av kraftfondet

I tillegg til RDA-midler, statlige midler til næringsfond, og egne midler slik det foran er redegjort for, disponerer kommunen konsesjonsavgifter med kr 350.000, som settes av til kraftfondet.

For å gi en enklere og bedre økonomistyring er det budsjettert med følgende disponering av kraftfondet for 2012:

Kjøp av tjenester fra Telemark interkommunale næringsfond	100.000
Telemarkskanalriddet	15.000
Skien Dalen Skibsselskap (Victoria)	100.000
Andel til næringsadministrasjon MTNU	35.000
Telemarkskanalen Regionalpark	50.000
Årskontingent Gea Norvegica Geopark	50.000
Totalt	350.000

Sluserock har tidligere hatt sin hovedfinansiering gjennom kraftfondet. I budsjett 2013 er det ikke rom for å gjennomføre festivalen. Konsekvenser av dette er vanskelig å fastslå. Sluserock skulle vært arrangert for 8 gang sommeren 2013 og er således på mange måter blitt en institusjon i Nome. Tiltaket er imidlertid både kostbart og svært tidkrevende, og på ingen måter en lovpålagt tiltak.

PROSJEKTOPPDATERINGER 2013

Prosjekt Drømmemila

Drømmemila er et prosjekt som har mål om å danne en attraksjonsklynge langs Telemarkskanalen. Prosjektpartnere er Telemark Museum (Ulefos Hovedgaard), Riksantikvaren (Holla kirkeruin) Telemarkskanalen FKF (Telemarkskanalen og Vrangfoss), Øvre Verket, Ulefos Jernværk, Holla og Helgen menighet (Romnes kirke) og Gea Norvegica geopark (Fensfeltet). Prosjektet er en pilot i Telemarkskanalen Regionalpark. Drømmemila bygger også et internasjonalt nettverk gjennom Waterways for Growth og Telemark fylkeskommunes internasjonale team. Det er ansatt en prosjektleder i 60 % i perioden 01.06.11-01.02.14. Prosjektet har opprinnelig en ramme på kr 2.140.000,- over tre år.

Finansiell status:

Mangler tilsagn på 60' på interkommunalt næringsfond.

Mangler tilsagn på 300' fra Innovasjon Norge.

Mangler 50' fra Ulefos Jernværk.

Øvrig går etter prosjektplan.

Prosjekt Bolyst Kom til Nome!

Bolyst Kom til Nome! er et tre-årig bolyst og tilflyttingsprosjekt hvor målet er å øke attraktiviteten til Nome kommune ved å satse helhetlig på de tre faktorene som har påvirkning på kommuners attraktivitet. Samtidig arbeides det med direkte rekrutterings- og tilflyttingstiltak. De tre hoveddelene av prosjektet er: Min Bolig, Mitt Arbeid og Mitt Nome. Prosjektet har en ramme på 9 635' over tre år. Denne foreslås utvidet med 500' i låneopptak som foretas av Nome Investeringsselskap. Det forutsettes at Nome kommune stiller garanti for dette låneopptaket, jf sak til k-styret 15.11.2012.

Min Bolig:

Ansatt prosjektleder i 100 % stilling i perioden 17.09.12-30.06.14. Prosjektlederen arbeider med å øke antall boliger på det åpne markedet, finne rett bolig til tilflyttere og stimulerer til boligutvikling i Nome og Midt-Telemark.

Mitt Arbeid:

Består av to deler, utbygging av Øvre Verket Spiseri til et lokale som vil fungere som en hub i Drømmemila og i reiselivsstrategien på Ulefoss. Øvre Verket samler vertskapsfunksjoner og småskalanæringer i den nye organiseringen på stedet. Utbyggingen er dermed sentral i satsing på reiselivsnæringen i kommunen. Videre er målet for dette delprosjektet å legge til rette for lønnsom småskala-næring i kulturminner. KN-etat har hatt prosjektledelse på timebasis fram til Nome Investeringsselskap overtar byggeprosjektet. KN-etat vil deretter følge opp øvrige tiltak under Mitt Arbeid ut prosjektperioden. Det ligger en 20 % stillingsressurs i dette prosjektet fram t.o.m. 30.06.14.

Mitt Nome:

Består av to deler, Hjerterom og Ildsjelbanken. Hjerterom er ombygging av vestibylen på samfunnshuset til en levende kulturarena hvor barn og unge møter voksne. Kulturskolen har en utvidet ressurs på 10 % til prosjektledelse, samt utvidet stillingsressurs for lærerne for å fylle rommet med innhold. Inkluderer også fysiske tiltak. Ildsjelbanken har som mål å bidra til at ildsjeler holder lenger i sitt viktige arbeid med å skape liv og røre i kommunen. Ildsjelbanken jobber på tvers av offentlig/privat, på tvers av bygder, på tvers av generasjoner, nasjonaliteter og lag og foreninger. Skal være sentral i feiringen av Nome 50 år. Ansatt en prosjektleder i 40 % stilling fra 15.08.12-30.06.12, samt utvidet stilling til kultur og idrettskonsulent med 10 % i samme periode.

Finansiell status

Mangler tilsagn på 200' fra Sparebanken.

Forutsetter 250' fra tilflyttingsmidler i 2013 og 2014.

Økt låneramme på investeringer 500' (NI)

"Prosjekt" Øvre Verket

Nome kommunestyre har gjennom flere saker om Øvre Verket gjort viktige vedtak for å realisere en bærekraftig utvikling på stedet. Som virksomhetsområde har ØV flytt litt mellom teknisk etat og KN etaten. En kort status om bruk av budsjettmidler ift nyopprettet stiftelse er gitt nedenfor.

Finansiell status

Teknisk etat har brukt om lag kr 60.000,- i året på vedlikehold – et beløp som har blitt redusert etter at KN etaten overtok ansvaret for stedet. Utgiftene ble imidlertid flyttet til KN etaten (område 6440). Herunder kommer ikke kostnader knyttet til måking, strøing, salting sommer, utjevning vei.

I tillegg kommer om lag 125.000,- som blir overført fra teknisk til KN for å dekke de tekniske kostnadene. KN-etat har de to siste år hatt henholdsvis 227.000,- i tekniske utgifter i 2011 og så langt 123.000,- i 2012. Det betyr at KN-etaten dekker langt mer enn teknisk på områder teknisk har ansvar for.

Spørsmålet er hvor mye som skal føres over fra de ulike budsjettområdene til stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg? Når det er avklart vil vi kunne se hvor mye som er igjen og vi vil kunne legge ramma for ØV og drifta der. Pga sykdom har det ikke vært mulig å legge frem gode nok tall for dette pr 15.november 2012. En oversikt vil bli gitt gjennom plan og økonomimelding 1/2013.

Eva Rismo

Kultur – og næringssjef

Hovedansvarsområde 6: Teknisk sektor

Politisk ansvar: Utviklingsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Teknisk sjef

Generelle kommentarer til hele hovedansvarsområdet.

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

Teknisk sektor er inndelt i følgende tjenesteområder:

Tjenesteområde	Beskrivelse
61	Etatsadministrasjon og fellestjenester
62	Arealforvaltning
63	Kommunalteknikk
64	Eiendomsforvaltning

Endringer fra tidligere er at kostnader (Nomes andel) til MTBR (Midt-Telemark Brann og redning) og Midt-Telemark Landbruk er lagt til tjenesteområde 61. Videre er vann og avløp tjenesteområder under Kommunalteknikk. Omtalen av MTBR, som Nome kommune er vertskommune for, og fører totalregnskapet for, er flyttet til hovedansvarsområde 7.

Driftsramme for 2013 og planperioden til 2016.

	2012	2013	2014	2015	2016
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	28 729	29 660	29 770	30 010	30 010
Teknisk sektor: Vann	-4 910	-4 612	-4 612	-4 612	-4 612
Teknisk sektor: Avløp	-3 196	-4 841	-4 841	-4 841	-4 841

Foreslått budsjettamme 2013 for teknisk sektor ekskl vann og avløp viser en vekst på 3,2 % i forhold til regulert netto driftsramme for 2012. Ramma for vann og avløp omtales særskilt.

I forslag til samlet netto ramme er Nomes andel til de 2 samarbeidstiltak brann og landbruk hensyntatt. Her vises til samlet sak og framstilling av samarbeidstiltakene i Midt-Telemark.

Det er gitt en kompensasjon på kr 50.000 for å prioritere miljøfyrtårnsertifisering.

Det er lagt til grunn en forventet innsparing innenfor teknisk sektor på kr 350.000 i budsjett 2013. Det fremmes forslag om å dekke dette innsparingskravet slik:

- Privatisering av kommunale veger: Kr 280.000
- Tilskudd til drift Ulefoss gjestebrygge: Kr 70.000

Hovedutfordringer

Som teknisk sjef har påvist gjentatte ganger så er driftsbudsjettet for veg og eiendom for lavt. Dette er dokumentert med KOSTRA tall. Vann og avløp er selvfinansiert slik at kutt på drifts- og investeringsbudsjettet må medføre reduserte gebyrer og ikke frie midler til annen bruk.

Det legges fram en parallell sak for å starte en prosess med privatisering av noen kommunale veger. Dette er nødvendig for å klare forslaget til kutt på vegbudsjettet med kr 280 000. Rådmannen ser behovet for å kutte ned 30-40 km veg for å kunne styrke rammen for det resterende vegnett.

Tjenesteområde 61 Fellesadministrative funksjoner teknisk etat.

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet inneholder ansvar for overordnet ledelse, planlegging, økonomi og støtte for avdelingene. Teknisk sjef er også beredskapskoordinator for kommunens beredskapsarbeid. Kostnader til felleskostnader, teknisk sjef og de interkommunale tiltakene MTLK og MTBR. Tjenesteområdet har ett årsverk.

Tiltak for å holde budsjetttramme for 2013 og planperioden til 2016.

Budsjettet inneholder stort sett faste utgifter og kommunens andel av driftskostnaden for MTLK og MTBR.

Tjenesteområde 62 Arealforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Arealforvaltning har ansvar for behandling etter plan- og bygningslov, forurensingslov, delingslov og matrikkel lov. Arbeidet med informasjon til private kunder, næringsdrivende og eiendomsmeglere er betydelig – spesielt i sommerhalvåret. Avdelingen vedlikeholder og oppdaterer databaser innenfor kartproduksjon, grunneiendommer, adresser og bygg- og anleggstiltak og er stadig involvert i utviklingsprosjekter. Avdelingen disponerer 6,7 årsverk. Hovedmålet er å gi kundene en korrekt veiledning og rask saksbehandling innenfor gjeldende lover, retningslinjer og vedtatte rammer. Tjenester som leveres statlige og regionale organ skal ha en forsvarlig kvalitet.

Tiltak for å holde budsjetttramme for 2013 og planperioden til 2016.

Avdeling for arealforvaltning jobber i hovedsak med lovpålagte kommunale basisoppgaver med tidsfrister. Antall innkomne saker påvirker gebyrinntektene direkte. Svakheten i budsjettforslaget er at det ikke er noen buffer for å møte eventuell inntektssvikt.

Avdelingen mottar både skriftlige og muntlige klager på at gebyrene er høye. Gebyrinntektene har samla sett i noen år vært høyere enn budsjettet. Foreløpige regnskapstall for 2012 tyder på at dette ikke lenger er tilfellet.

Budsjetterte inntekter for planområdet ble økt betydelig i 2011. Avdelingen sliter med å nå dette budsjettmålet. Det er imidlertid fremdeles pågang på planer, så det er derfor ikke foreslått endringer i 2013. Det understrekes at det er knyttet usikkerhet til dette.

Erfaringsmessig øker kostnadene (lisensavtaler og lignende) mer enn det blir tatt høyde for ved generell prisstigning. Hovedandelen av andre kostnader er lønnsrelaterte og disse er dels finansiert gjennom gebyrer som er uforutsigbare. Eventuell manglende kompensasjon for lønnsoppjøret vil derfor antakelig være avdelingens største budsjettutfordring i 2013.

Miljøsertifisering av Nome kommune.

Det er i rådmannens forslag til budsjett for 2013 satt av kr 50 000 til miljøsertifisering av Nome kommunes egen virksomhet. Budsjettrammen vil dekke innkjøp av konsulent tjenester for sertifisering av for eksempel 2 barnehager eller rådhuset. Sertifisering er ett av tiltakene i kommunens Klima- og energiplan. Rammeøkningen for 2013 er videreført i hele planperioden.

Målestasjon til oppmåling.

Det er ikke planlagt utskifting av oppmålingsutstyr i 2013. Det må imidlertid påregnes en større utskifting i løpet av planperioden fram til 2016. Kostnadsnivå kr. 150 000. Dette er foreløpig ikke hensyntatt i rammene.

Tjenesteområde 63: Kommunalteknikk - veg

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Kommunalteknikk har ansvar for veg, vann og avløp. Kostnader til drift og vedlikehold av kommunale veger og plasser føres på dette tjenesteområdet.

Tjenesteområdet har 3 årsverk på rådhuset. Her utføres kundebehandling og saksbehandling i forhold til lovverk for veg, vann og avløp. Det utføres også prosjektledelse av investeringsprosjekter. I tillegg utfører området fakturering ut fra kommunen og saksbehandling på vann- og avløpsgebyrer og eiendomsskatt. Videre er det 6 stillinger på vann og avløp, og 1 stilling på veg. Disse utfører daglig drift og enkelt vedlikehold. Sammen med den ene stillingen på veg inngår disse i en vaktordning for veg, vann og avløp. På vannsiden drifter kommunen 4 vannverk og 129 km ledningsnett. På avløpssiden driftes 4 renseanlegg og 113 km ledningsnett. På nettet har vi 8 vannbasseng, 4 trykkøkingsstasjoner og 25 avløpspumpestasjoner. Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen, mens fylkesmannen i Telemark er tilsynsmyndighet for avløp i Ulefoss.

Kommunen har 141 km veg. Av dette er 45 km asfaltdekket, resten er grusdekket. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel. Alle andre tjenester baseres på innleie.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016

Det er et mål at det må bli bedre samsvar mellom driftsmidler og veglengden vi har ansvaret for. Enten må budsjettet økes eller veglengden reduseres.

KOSTRA-tall 2011

Tema: Samferdsel	Nome	KG11	Telemark	Landet eks. Oslo	%-vis avvik
Dekningsgrad					
Lengde kommunale veier og gater i km pr. 1 000 innbygger	20,7	12,5	10,7	8,7	65,6 %
Andel kommunale veier og gater med fast dekke. Prosent	36,8	61,2	66,9	66,8	
Produktivitet					
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	60816	93489	97894	114786	-47,0 %

Brutto driftsutgifter til veg i Nome ligger hele 47,0 % under landsgjennomsnittet pr km veg. Nome kommune har 65,6 % flere km veg enn KG11 (tallene er her fra 2010).

Konsekvenser av klimaendringer

Nedbør kommer mer intenst enn før. Det opplevde vi i 2011 og i 2012, og det vil sikkert gjenta seg i 2013. Det er også varslet fra fagmiljøet og sentrale myndigheter. Det må påregnes betydelige ressurser hvert år til utbedring på grusveger etter slike regnskyl. Med denne utviklingen kan det være lønnsomt for kommunen å investere i mer faste dekker på nåværende grusveger (faste dekker må også fornyes).

Fornyning av asfaltdekker

Kommunen har ca. 45 km veg med fast dekke. Slike dekker må fornyes. Varigheten på slike dekker avhenger ofte av grunnforhold, trafikk og graveaktivitet. Hvis en forutsetter at et nåværende asfaltdekke holder i 20 år før det må fornyes, vil det for kommunen koste ca. 1 mill. kroner på driftsbudsjettet pr. år framover. Det ble i B2012 lagt inn kr 300 000 – som måtte omdisponeres på grunn av ødeleggelser etter nedbør. Fornyelse av asfaltdekker er noe som nå begynner å bli mer og mer påtrengende.

Grusveger

Budsjettet for sommervedlikehold trenger en økning på ca. 2 mill. pr år. Etter svært mange år med for lave budsjett på veg, er standarden sterkt redusert. Jo lenger tid det vil gå med dårlig vedlikehold jo dyrere blir en opprusting. Som eksempel kan det nevnes at anslått årlig behov for grusing er på 4-5000 tonn. Vi har bare brukt ca. 1500 tonn de seinere år. Dessverre er det ikke funnet midler til dette. Med økende nedbør er grøfter og vannveier svært viktig. Det at vannet renner i veien ødelegger denne. Det er sterkt beklagelig at det ikke er midler til den grøftingen som er nødvendig.

Maskinkjører/lastbærer

Etaten har behov for en såkalt lastbærer. Det er en mindre, smal, leddstyrt hjullaster som kan brukes til mange funksjoner. Kommunen har en del smale fortau, g/s-veger og passasjer, som traktorer har problemer med. Oppgaver som kan nevnes er brøyting og strøing av smale fortau, snørydding, kantslått, soping, spyling av asfaltflater, lift og gressklipping. Ikke minst er behovet for mindre og tilfeldige løft og flyttinger som vi i dag må leie traktor for. Teknisk etat har en stilling som vegformann og en ubesatt stilling som maskinkjører. Lastbærer ligger ikke inne i rådmannens forslag til budsjett.

Privatisering av kommunale veger

Vegbudsjettet hadde et kutt på kr 141.000 i 2012 og er i en slik forfatning at det ikke er tilrådelig med ytterligere kutt uten at man samtidig reduserer veilengden. Det er for 2013 foreslått et kutt på kr 280.000, men dette må henge sammen med en redusert veilengde. Teknisk velger å fremme en gammel sak om som omhandler konsekvenser for nedlegging av veier. Dette var i sin tid et politisk arbeid hvor teknisk var sekretær. Det opprinnelige arbeidet er fra 1993 / 1994 og omhandler totalt 40 km med veg. Det vil fortsatt være aktuelt å foreslå nedleggelse av de fleste av disse vegene. Det kan regnes med at det vil være en besparelse på mellom 15.000 til 20.000 kr pr km veg. Det må også regnes med at nedleggelse vil kun ha en ½ års effekt det første året. Dette fordi prosessen rundt nedleggelse vil ta minst 6 måneder. Ved maksimal effekt vil dette gi en innsparing på kr 800.000 pr år. Det ønskes sterkt at pengene blir værende på vegbudsjettet hvis det privatiseres flere veier enn det pålagte kuttet på kr 280.000. Rådmannen viser for øvrig til egen sak som fremmes parallelt med budsjett og økonomiplan.

Tjenesteområde 6320 og 6330: Kommunalteknikk - Vann og avløp

Tjenesteområdene vurderes samla av praktiske hensyn.

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Vi har store utfordringer med et utett ledningsnett. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrekking stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft. Utett ledningsnett på vann medfører behov for økte behandlings- og pumpeutgifter, mens utett ledningsnett på avløpssiden medfører økte pumpeutgifter og for mye fremmedvann til avløpsrensaneanlegga. I kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader. Det bør egentlig ikke knyttes til flere nye abonnenter før en har kontroll med lekkasjene. Arbeidene med avkloakking på Ulefoss vil i mange tilfeller være å bytte ut fra gammelt felles system (overvann og spillvann i samme ledning) til et separat system. Dette vil avhjelpe situasjonen noe.

Arbeidet med ny utslippstillatelse på Ulefoss har ført til at fylkesmannen ønsket en politisk vedtatt tempoplan for avkloakking innenfor Ulefoss rensedistrikt. Denne er nå vedtatt og binder kommunen til investeringer på vann og avløpssiden.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016

I utgangspunktet skal vann og avløp drives etter selvkostprinsippet. Det vil si at summen av årlige driftskostnader og kapitalkostnader skal dekkes av abonnentene. Det eksakte tallet beregnes ved regnskapsavslutningen. Det kan derfor føre til at det enkelte år tas inn for mye i gebyrer. Dette settes da av i et avløpsfond og et vannfond. Samlet nettoramme for vann og avløp er kr. -9 453 000 (dvs. inntekt).

Utviklingen av vann og avløpsgebyrene fremover ser ut til å være at gebyret for vann holder seg i området kr 4.200 i planperioden, men avløpsgebyret vil stige til kr 5.953 i 2013 og vil deretter stige med ca kr 500 til kr 6500 i 2014 for deretter å holde seg i området kr 6.500 videre i planperioden. Hovedgrunnen til denne store og brå stigningen er rehabilitering av rensaneanlegget på Ulefoss og i Lunde. Rådmannens forslag innebærer en samla økning av gebyrene på 16,7 % i 2013.

Utvikling av vann, avløp og feiegebyrer 2000 – 2013

År	Vann	Avløp	Feiing	Årlig %-vis	Sum
2013	4247,00	5953,00	274,00	16,73	10474,00
2012	4121,00	4578,00	274,00	6,83	8973,00
2011	3765,00	4360,00	274,00	7,90	8399,00
2010	3585,00	3925,00	274,00	6,79	7784,00
2009	3415,00	3600,00	274,00	2,39	7289,00
2008	3415,00	3430,00	274,00	2,01	7119,00
2007	3415,00	3290,00	274,00	0,13	6979,00
2006	3415,00	3290,00	265,00	4,65	6970,00
2005	3250,00	3200,00	210,00	3,26	6660,00
2004	3150,00	3100,00	200,00	20,20	6450,00
2003	2556,00	2620,00	190,00	-0,90	5366,00
2002	2645,00	2590,00	180,00		5415,00

Det hadde vært ønskelig med midler til å redusere spesielt innlekkingen på avløpsnettet. Midlene til dette vil både komme fra driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet. Med nåværende mannskap og oppgradering av renseanlegg og avkloakking i følge tempoplanen på Ulefoss vil det være knapphet på tilgjengelig tid for de ansatte til dette nå. Dette gjelder spesielt de første to årene med oppgradering av renseanleggene. Det antas at man vil være bedre rustet i 2015 til å gå systematisk til verks for å redusere innlekking på avløpsnettet. På vann nettet vil montering av vannmålere og soneinndeling ha prioritet fremover.

Tjenesteområde 64 Eiendomsforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Eiendomsforvaltning har ansvar for 70 165 kvm bygningsmasse, mot en "normal" kommune med 39 000 kvm (6 kvm/innbygger). Vi har en stor bygningsmasse – delvis fordi vi driver Dagsrud eiendommen, men vi har trolig også flere utleieleiligheter. Ansvarsområdet dekker renhold, vaktmestertjenester og drift/vedlikehold på bygg og eiendom. Ansvar for budsjett og gjennomføring av alle kommunale byggeprosjekt ligger til avdeling for Eiendomsforvaltning. Moderne bygg har høye driftsutgifter til ventilasjon, sørvisavtaler på brannalarmanlegg, heiser. Stadig større andel av driftsbudsjettet går til sørvisavtaler og kjøp av rørleggere/elektrikere. Det er 32,1 årsverk i avdelingen.

Det er et mål at det må bli bedre samsvar mellom drift- og vedlikeholdsmidler og det bygningsareal vi har ansvaret for. Enten må budsjettet økes eller bygningsmassen må reduseres.

Med de budsjetttrammer og den byggeaktiviteten vi har hatt de siste 10 åra, så har det ikke vært prioritert å få laget planer for planmessig vedlikehold. Dette bør vi nå komme i gang med i løpet av 2013 da eiendomsavdelingen nå er fullt bemannet.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016.

Eiendomsforvaltning – felles

Stilling som avdelingsingeniør er nå besatt. Det er et etterslep etter vakanse som det vil ta noe tid å utligne.

Reinhold

Flytting av ungdomsklubben til Samfunnshuset vil kreve et utvidet reinhold. Dette er tidligere anslått en ekstrabevilgning på kr. 35' som er ivaretatt i rådmannens forslag. Antakelig er behovet nær det dobbelte. *Dette er det ikke tatt høyde for i budsjettforslaget.*

Vaktmester

Behov for å styrke bemanningen med 50% stilling. Blant annet Sjukeheimen blir mer og mer krevende driftsmessig. Det merkes at bygget har vært brukt i 8 år. *Det er ikke funnet midler til denne stillingen (kr 270 000).*

Eiendom Dagsrud

De ekstra 25 plassene på flyktningmottaket utløste kr 450 000 til vedlikehold i 2012. Disse ekstra midlene er videreført til 2013. Det er fortsatt et stort vedlikeholdsbehov på mottaket. *Disse midlene videreføres i 2013.*

Kommunale utleieboliger

Husleieøkningen er styrt av hovedindeksen. Hovedindeksen har bare økt med 0,5% fra september 2011 til september 2012. Det vil si at forskjellen mellom vanlig prisstigning, 3,3% og 0,5%, utgjør kr 125 000. *Dette har ikke blitt kompensert i budsjettforslaget og er derfor et ekstra kutt i budsjettet.*

Formålsbygg.

Det er tidligere argumentert med behov for å styrke ansvarsområdet med kr 1 000 000 (se utfordringsnotat fra teknisk sjef til formannskapet dat. 27.08.2012). Vedlikeholdsbehovet er stort og vi har oppgaver som skal gjennomføres som koster penger, så som energimerking av yrkesbygg over 1000 m². (Kommunens klima og energiplan). Særlig må nevnes at det ikke er samsvar mellom behov og tilgjengelige midler til vedlikehold av kommunale leilighetsbygg. I tillegg må det skiftes takteking på ca. 4000 kvm tak på Dagsrud – kostnadsberegnet til 4 mill kroner. Det er ikke funnet plass til dette i budsjettet for 2013.

Ulefoss Gjestebrygge

Det er i budsjettforslaget forutsatt å kutte tilskuddet (kr 70 000) til drift av Gjestebrygga, da dette ikke kan sies å være en prioritert driftsoppgave for etaten. Konsekvensene av kuttet kan være at dette kan gjøre det vanskeligere å få driver til stedet.

Mudderren v/ Lunde sluse.

Avdelingen har betydelige kostnader for å ivareta av Mudderren, og de siste åra har denne båten sunket flere ganger. Etatens vurdering er at man nå er kommet til et veiskille der Mudderren enten må på land, restaureres eller "senkes" kontrollert på grunt vann. Forholdet må finne en løsning senest i 2013.

Per Kristian Bjønnes
Teknisk sjef

Hovedansvarsområde 7: Midt - Telemark brann og redning

Politisk ansvar: Utviklingsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Brannsjef

Generell kommentar til hele hovedansvarsområdet

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

Midt-Telemark brann og redning er inndelt i følgende tjenesteområder:

Tjenesteområde	Beskrivelse
7100	Brann og redning – felles
7101	Brann og redning – beredskap
7102	Brann og redning – forebyggende
7110	Brann og redning – feiing

Tjenesteområde MTBR er et interkommunalt samarbeidstiltak, der Nome kommune er vertskommune. Brutto utgifter balanserer med brutto inntekter. Sauherad og Bø kommunes andel faktureres, og inntektsføres her. Nome kommunes andel av samarbeidstiltaket er budsjettetert under tjenesteområde 61, jf omtale foran.

Tjenesteområdet feiing er selvfinansiert med feiing og tilsynsgebyr.

Hovedutfordringer

Hovedutfordringen er å få de brannmannskapene som mangler nødvendig opplæring som brannkonstabler og aktuelle sertifikat, på kurs. Videre må det i løpet av 2013 utredes konsekvensen av at Bø tettsted nærmer seg 3000 innbyggere. Etter nåværende forskrift utløser dette krav om 4 mann + 1 overbefal på vakt – mot bare 1 overbefal i dag. Dersom denne forskriften skal følges bokstavelig så betyr det at Bø må ha 16 brannmannskap fordelt på 4 mann på vakt. Kravet til disse er at de i vaktperioden oppholder seg slik at de kan være på brannstasjon i løpet av 4 min. på dagtid og 6 minutter om natta. I tillegg til rekrutteringsproblemer vil også en dreierende vaktordning i Bø ha en merkostnad på **kr 2 000 000** (jf rapport fra NEAS datert 25.11.2010).

Det må også legges en plan for gjennomføring av generasjonsskifte i brannkorpset der mange oppnår aldersgrensen i løpet av en forholdsvis kort periode. Pensjonsalder for deltidsansatte brannkonstabler er 60 år og innen 2017 vil 25 % (10 stk) av våre mannskaper oppnå denne alder.

Tjenesteområde 7100: Brann og redning - felles

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet består av kostnader til brannsjef og refusjoner fra Bø, Nome og Sauherad. Arbeidsoppgaver er overordnet ledelse for tjenesteområdet.

Tiltak for å holde budsjettetert ramme 2013 og planperioden til 2016

Med bakgrunn i mange utfordringer så er det viktig å få på plass en ny brannsjef så snart som mulig.

Tjenesteområde 7101: Brann og redning - beredskap

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet dekker kostnad til drift av mannskap, biler og utstyr på de 4 brannstasjonene i regionen. Det inneholder også utgifter til 110-sentralen og IAU Telemark (Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing).

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2013 og planperioden til 2016

Mye av kostnadene er variable som følge av hendelser. I tillegg er mange av driftsutgiftene faste.

Utfordringer på beredskap

Opplæring av mannskaper er delt på to områder. Det ene er kravet til å kjøre brannbiler under utrykninger og den andre er opplæring som brannmannskaper.

Krav til sertifikat, vil etter hvert som vi bytter ut brannbiler, bli klasse C - dvs. lastebilsertifikat. Mange av våre ansatte har opprettholdt retten til å kjøre motorredskap (dagens brannbil), men mangler klasse C. Ut over de som har vakt vet vi aldri hvem som kommer på en utrykning. Det er derfor et ønske om at flest mulige av våre mannskaper kan kjøre vårt materiell. Oversikten i dag viser at dette er veldig forskjellig fra stasjon til stasjon, og totalt så er det kun 13 stk som har lov til å kjøre lastebil (klasse C). Opplæring av en person til kl. C koster i dag ca kr 70 000. Det er ikke realistisk å tenke seg at alle i MTBR får denne utdannelsen bekostet av arbeidsgiver. Ved å bekoste dette på utrykningsledere som er ansatt i dag og som mangler denne kompetansen så vil dette koste ca. **kr. 1 000 000**. I tillegg til dette kommer utgifter til kurs for å *kunne kjøre brannbilen under utrykning*. 10 av våre mannskaper mangler dette i dag. Flere av disse har klasse C. Av utrykningslederne så mangler kun en person dette kurset. Kostnadene for dette er ca kr 35 000 pr stk og totalt **kr 350 000**.

Grunnkurs som brannkonstabel er pålagt for alle ansatte født før 1957 fra 1.1.2013. Vi har veldig mange som ikke har denne kompetansen i dag. Problemet her blir å komme på kurs, da kapasiteten her er meget begrenset. Det er ikke realistisk å få utdannet fler enn 4-5 hvert år. Behovet for økonomi vil da være, 5 person på grunnkurs pr. år, kostnad **ca kr. 350 000**.

I dag er det krav til *opplæring for alle utrykningsledere*. 15 av våre utrykningsledere mangler den formelle kompetansen. Flere av disse er født i 1957 eller tidligere. Men etter hvert som tiden går så vil disse pensjoneres og nye bli rekruttert. Det er av stor betydning at alle med funksjon som utrykningsleder får denne utdannelsen. Kostnader til dette er ca. kr. 100 000 pr. kurs. Her er det også snakk om utdanningskapasitet for å komme inn på kurs. MTBR kan ikke ha forhåpninger om å få med mer enn 1-2 pr. år. 1 – 2 personer på Befalskurs 1, **ca kr. 100 – 200 000 pr. år**.

Midt-Telemark-rådet har foreslått å legge inn en styrking av opplæringen på kr 500 000 i 2013. Vår andel av dette er innbakt i rådmannens forslag for teknisk sektor. Det vises til sak vedr samarbeidstiltakene i Midt-Telemark som kommer til behandling i Midt-Telemark-tinget i slutten av november.

Innføring av TETRA (felles nødkommunikasjon for nødetatene.)

Stortinget har bestemt at det skal innføres felles nødkommunikasjonssystemer (TETRA) for alle nødetatene i Norge. Tetra er innført i deler av Norge (fase 0) og blir rullet ut i resten av Norge

fortløpende fra 2013. Tetra vil i første omgang gi oss bedre kommunikasjonsmuligheter med de andre nødetatene, og vi håper på bedre dekning i de områder hvor vi i dag har dekningsproblemer. Det vil også gi oss økonomiske utfordring, både på kort og lang sikt. Utstyret som skal brukes er i utgangspunktet gratis for oss å anskaffe, men det er IKKE gratis i bruk. DSB og DNK (direktoratet for nødkommunikasjon) kan opplyse at startkostnadene for et brannvesen av MTBR's størrelse blir kr. 250 000. Når det gjelder årlige utgifter så er det fremdeles noe usikkert pga av type kategori vi vil havne i. Prisene varierer fra 3060 – 5610 pr. handapparat (disse har vi 50 stk av) og kr. 7140 pr. brannbil (11 pr. dato). Totale driftsutgifter pr. år vil utgjøre **fra kr 230 000 og til kr 360 000** avhengig av i hvilken kategori DNK vil legge MTBR.

Rådmennene i Midt-Telemark har foreløpig ikke innstilt på ekstra bevilgninger. Dette må tas opp når vi får konkretisert kostnadene.

Tjenesteområde 7102: Brann og redning – forebyggende

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Inneholder utgifter til 2 stillinger på forebyggende. Arbeidet består av branntilsyn etter lovverk og opplæring/informasjonsvirksomhet overfor innbyggerne.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2013 og planperioden til 2016

Budsjettet består hovedsakelig av lønn og andre faste kostnader.

Tjenesteområde 7110: Brann og redning - feiing

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

MTBR har tre feiere som feier alle piper hvert annet år og har tilsyn med ildsteder i boliger hvert 4. år..

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2013 og planperioden til 2016

Tjenesteområdet har de siste årene gått med mindre overskudd. I Nome er det nå et fond på kr 456 000. Feiegebyret foreslås opprettholdt på samme nominelle nivå som i 2012 (kr 274 pr pipe).

Per Kristian Bjønnes
Fungerende brannsjef

7. Investeringsbudsjettet m/finansiering.

7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer

Det er i pkt 3 foran pekt på nødvendigheten av å begrense årlige låneopptak til nye investeringer. En "lokal handlingsregel" har i noen år vært å ikke ta opp mer i lån til ikke-selvfinansierende tiltak enn det en samtidig betaler ned på gammel gjeld. Det innebærer låneopptak på om lag 16 mill. kr pr år, eller maks 112 mill. kr for 6-årsperioden 2010 – 2016. Med dette utgangspunkt kan en sette opp følgende status ved inngangen til 2013:

Låneopptak perioden 2010 – 2016	112 mill. kr
- Vedtatte låneopptak i 2010:	27,4 mill. kr
- Vedtatte låneopptak i 2011:	18,0 mill. kr
- Vedtatte låneopptak i 2012:	13,4 mill. kr
Låneramme for økonomiplan-perioden 2013 – 2016	53,2 mill. kr
Gjennomsnittlig årlig låneopptak i perioden 2013 – 2016	13,3 mill. kr

I lys av en politisk målsetting om å realisere utbygging av Holla ungdomsskole i kommende økonomiplan-periode, har det lenge vært klart at nevnte handlingsregel må fravikes.

Formannskapetets signal i møte 6. september d.å. lyder slik:

Investeringsprogrammet innrettes slik at kommunens netto lånegjeld holdes på et forsvarlig nivå.

Hva som er forsvarlig nivå, vil alltid være et definisjonsspørsmål. Kommunens netto lånegjeld har de siste årene "flatet noe ut", men det er grunn til å understreke at den ligger på et relativt høyt nivå sammenlignet med andre kommuner.

Netto lånegjeld (brutto lånegjeld fratrukket utlån av Husbankmidler) utgjør ved utgangen av 2011 om lag 397,8 mill. kr. Netto lånegjeld utgjør om lag 76 % av totale driftsinntekter i 2011. Kommunen har de siste årene klart å stabilisere netto lånegjelds andel av de totale driftsinntekter, men KOSTRA-statistikk viser klart og tydelig et relativt høyt lånenivå i Nome sammenlignet med andre kommuner. Lånegjeld pr innbygger utgjør ca 58 700 kr – gjennomsnittet i Telemarkskommunene er ca 49.000 kr, og gjennomsnittet i landet er ca 41.200 kr.

Realisering av en skoleutbygging i planperioden, vil forsterke bildet av Nome kommune som en nokså gjeldstynget kommune. Det kan likevel være økonomisk forsvarlig å gjennomføre investeringen, men den driftsmessige konsekvens er åpenbar: Kommunen må samtidig være innstilt på å vedta, og gjennomføre en rekke driftsreducerende tiltak – slik rådmannen fremmer forslag om i denne økonomiplanen. Driftsutgiftsnivået, og følgelig også aktivitetsnivået må reduseres dersom kommunen skal makte å betjene de låneopptak som en skoleutbygging ved Holla ungdomsskole vil medføre.

Som redegjort for i pkt 5.4.2 foran i dokumentet, velger rådmannen – med grunnlag i det som oppfattes å være et klart politisk signal – å fremme forslag om å innarbeide skoleutbygging med de nødvendige låneopptak. Skoleutbyggingen kommer i tillegg til det en velger å omtale som "små"

prosjekter. I sum fremmer rådmannen forslag om å lånefinansiere årlig 10 mill. kr for å realisere ”små” prosjekter som venter på tur – dels på grunn av pålegg eller tilsyn, dels på grunn av prioriteringer som ligger i gjeldende økonomiplan. Tiltakene er det redegjort for i pkt 7.2 nedenfor.

Investeringer i vann- og avløpssektoren (VA) behandles særskilt fordi det ligger inne en forutsetning at låneopptak til finansiering av tiltakene i sin helhet skal dekket av brukeravgifter. Det vises til pkt. 7.3 nedenfor.

7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)

Nedenfor gis en beskrivelse av de prosjekter som er innarbeidet i forslag til økonomiplan for planperioden. Det henvises til talldelen, vedlegg 3, der de prioriterte investeringstiltakene er framstilt.

Sentral virksomhet/fellesfunksjoner

Ramme for IKT-utvikling – felles ramme

Investeringsbudsjett for IKT er foreslått med en fellesramme på årlig kr 700.000.

Beløpet dekker vår andel (om lag 40 %) av foreslått ramme til fellesinvesteringer i MT IKT. Det henvises til sak om samarbeidstiltakenes budsjett, der det er foreslått en ramme på 1,4 mill. kr for 2013. Rammen er begrunnet med:

” For 2013 må MT IKT investere i servere, lisenser, sikkerhet og programvare for å kunne betjene: Nytt ERP system i alle tre kommuner, berører alle ansatte.

VDI - løsninger for sikker sone å arbeide eksternt, skole PC , nettbrett bruk i kommunale systemer.

Utvidelse av løsninger for sikkerhet og nettverk.

Kalkyle for IKT investeringsbudsjett:

IKT fellesinvestering 2013	
Servere	350 000
Tekniske løsninger for nettverk	600 000
Tilhørende lisenser	435 000
Installasjon	15 000
Sum investeringsprosjekt	1 400 000

Fellesprosjekt Midt-TelemarkIKTskole

Analyse fra konsultentselskapet ITum satte søkelys på en rekke svakheter ved hvordan IKT er løst i Midt-Telemark skolene i dag. Forstudiet har beskrevet en rekke områder som en bør endre og forbedre innenfor IKT i skolene. Kommunene står foran oppstart av hovedprosjektet der vi skal begynne å realisere det vi har beskrevet i forstudiet og planlagt i forprosjektet. Blant annet innebærer dette at Nome kommune i samarbeid med Drammen og Asker kommuner blir en del av Feide; Kunnskapsdepartementets felles portal for IKT. I tillegg vil alle lærere bli en del av et MT-nett, med eget hjemmeområde. Det vil også lages et eget elevnett, og MT-IKT vil ha support på alt av maskiner og nettverk. Dette vil også innebære at alle tre kommunene må overføre sine stillinger som arbeider med skole-IKT til MT-IKT, totalt tre stillinger. Nome kommune har i dag 50 % stilling til dette.

Sak vedr hovedprosjekt ble lagt fram for Midt-Telemark-rådet i begynnelsen av november, men saken ble utsatt til møte i januar 2013 for å gi rådmennene tid til å gjennomføre nødvendige organisatoriske prosesser før saka legges frem for kommunestyrene for prinsippbeslutning. Investeringsbehovet som er synliggjort i skule IKT prosjektplanen viser kostnader på om lag 1 mill. kr i 2013, og kr 370.000 i 2014 for Nomes del. Rådmannen velger å legge dette inn i økonomiplanen nå, men understreker at særskilt sak vil bli lagt fram til prinsipiell behandling på nyåret når innstilling fra Midt-Telemark-rådet foreligger.

Anskaffelse av nytt økonomi-, lønns- og personalsystem

I samarbeid med Bø og Sauherad kommuner gjennomføres felles anskaffelse av nytt økonomi-, lønns- og personalsystem. Nytt system forutsettes innført fra 01.01.2013.

I budsjett 2012 ble det lagt inn en ramme på 3 mill. kr. Siste oppdaterte kostnadsoverslag viser en kostnad på Nome kommune på om lag 3,7 mill. kr inkl. opplæring. Kostnadene fordeles på årene 2012 og 2013. I budsjettet for neste år føres opp kr 700.000.

Denne investeringen forutsettes lånefinansiert som et selvfinansierende tiltak. Rente- og avdragsutgiftene skal dekkes ved reduksjon av løpende driftsutgifter. Driftsramma for ansvar 1 er delvis redusert i 2013, og med forventet full effekt fra 2014.

Egenkapitalinnskudd Kommunal Landspensjonskasse

Det er – med bakgrunn i de siste års erfaringer – ført opp kr 1,2 mill. som en årlig bevilgning. Egenkapitalinnskudd er definert som en investering, men kan ikke lånefinansieres. I planperioden er det forutsatt overføring fra driftsbudsjettet for å dekke egenkapitalinnskuddet.

Investeringsbehov Nome kirkelig fellesråd

Kirkelig fellesråd har i budsjettprosessen redegjort slik for investeringsbehovet:

Fellesrådet står ovenfor store utfordringer de neste årene. I motsetning til våre nabokommuner har Nome kommune hele 6 kirker + 1 kapell å vedlikeholde. Romnes middelalder-kirke er pr. dags dato vår største utfordring.

Flere investeringsbehov har stått i kø:

- Taklekkasje Romnes middelalder-kirke. Ble oppdaget i desember 2011. Vi har et godt samarbeid med Riksantikvaren. Riksantikvaren har dessverre ikke mye midler å avsette til Romnes kirke. Men vi håper på å kunne få til et «spleiselag», hvor Nome kommune må bidra med litt. Det vil i disse dager bli lagt presenning på taket for å minske på skadene. Gulvet ved alteret er også råttent. Må legges nytt. Gulvet er allerede tatt opp for å finne årsaken. Både tak og gulv haster.
- Kalking av murene på Romnes middelalder-kirke.
- Automatisk ringeanlegg i Holla krk. Vil tas fra fellesrådets disposisjonsfond som planlagt. Viktig å få dette på plass. Har et HMS-aspekt, samt må sees i sammenheng med at vi er en IA-bedrift. Vil bidra til at en langtidssjukemeldt kan opprettholde sin yrkesaktivitet. I tillegg er det nå vi kan få del-finansiering til dette fra NAV/IA og NAV/Hjelpemiddelsentralen.
- Lekkasje i tårn-tak Helgen krk.
- Lekkasje i tårn-tak Lunde krk.
- Energiøkonomiserende tiltak, spes. Kronborg gravkapell og Lunde krk.T
- Brannsikring (verdisikring) av kirkebyggene våre.

I gjeldende økonomiplan, er tårntak Lunde prioritert i 2013, og tårntak Helgen prioritert i 2015. Rådmannen foreslår nå å sette av en årlig ramme på 1 mill. kr til investeringsbehov i kirkelig fellesråd. Så blir det opp til kirkelig fellesråd å prioritere hvilke tiltak som skal gjennomføres.

Skole- og barnehagesektoren

Ramme for IKT-utvikling

I retningsgivende økonomiplan 2012-15 ligger det inne 200 000 til IKT i skole. Skole- og barnehagesjefen foreslo i budsjettprosessen å øke innsatsen på dette området i handlingsplanperioden 2013-16 til kr 300 000, bl.a. fordi behovene øker også i barnehagene. Utviklingen på dette området er stor. MT-IKT på oppdrag av MT-rådet har presentert et prosjekt der det ligger inne ca 1 million til skole-IKT i 2013. Flere av skolenes behov vil ligge inn under dette prosjektet. Under forutsetning av at dette prosjektet blir vedtatt, har vi redusert IKT- investeringene til kr. 150 000. Dersom prosjektet ikke blir realisert må innsatsen økes.

Forslag til tiltak i regi av teknisk sektor

Diverse transportmidler/utstyr

Ramme for utstyr / bil teknisk

Traktoren som eiendomsavdelingen og kommunalteknisk avdeling bruker, er nå anbefalt byttet inn. Samtidig med at det er behov for innkjøp av egnet traktorhenger. Kostnad kr 500.000 foreslås innarbeidet i budsjett 2013. For øvrige år i planperioden er det satt av en ramme på kr 300.000 årlig.

Geovekst prosjektet

Geovekstprosjektet går i 4 års-perioden 2010-13 i samsvar med tidligere års prioritering. Det er satt av kr 100.000 i 2013 for å slutføre investeringen. Dette vil gi oss oppdaterte kart. Prosjektet styres av Statens Kartverk og er en samfinansiering mellom kommunen, Statens Kartverk, Statens vegvesen, Fylkesmannen, Telenor og Midt-Telemark energi.

Kjøp av transportmidler - brann

I fjorårets økonomiplan ble det redegjort for plalagt utskifting av brannbiler i Midt-Telemark Brann og redning. Fornyingsprogrammet ser slik ut:

2013 – Nome kommune investering i røykdykkerbil: 0,8 mill

2014 – Nome kommune investering i tankbil: 1, 0 mill

2015 – Sauherad kommune investering i tankbil 1,0 mill

Nome kommune sin andel i det interkommunale foretaket er innarbeidet i rådmannens forslag til investeringsprogram.

Veger og plasser

Utskifting av gatelys i Kåsene

E-verket har ikke tatt med kabel for gatelys når strømforsyningen ble lagt i bakken. Skal det legges gatelys må det graves ned en kabel for gatelys. Samtidig har kommunen spilt inn ovenfor E-verket at

det kan være ønskelig å benytte LED gatelys. E-verket har lovet å komme med en snarlig tilbakemelding på dette prosjektet. Kr 400.000 var ført opp i budsjettet for 2012, men ble tatt ut pga forsinket framdrift. Samme beløp føres nå opp i budsjettforslaget for 2013

Trafikksikkerhetstiltak

Det er foreslått avsatt 1 mill. kr pr år i perioden Det kan søkes om tilskudd på 60 % fra Aksjon skoleveg. Vi har i finansieringen lagt inn en forutsetning om kr 500 000 årlig i statlig tilskudd fra Aksjon skoleveg. For 2013 søkes det om støtte til fortau ved Øvre Verket, fortau fra Norheimvegen til Svensøvegen samt to mindre fysiske inngrep som å fjerne en fotgjengerovergang i Lunde og utredning om løsning for å sikre skoleveien over Lunde bru.

Opprusting bruer

Når det gjelder Kleppe bru over jernbanen har det vært mye korrespondanse med jernbaneverket om fri høyde til tog og krav til dokumentasjon av gammel bærende konstruksjon over jernbanen. Dette resulterte i at prosjektet ikke kom i gang i 2012, og budsjetterte midler ble omdisponert ved behandling av PLØM 2/2012. Nytt forslag til løsning er under vurdering hos jernbaneverket og det forventes et snarlig svar derfra. Det gjøres regning med at denne sendes ut på anbud i vinter og at oppstart vil være før sommerferien. Kostnadsoverslaget er økt til 3,4 mill. kr inkl. moms. Det er kun avsatt midler til denne brua i 2013. Valen bru og Lunde bru vil følge i 2014 og 2015.

Stedsutvikling Ulefoss

Det er i 2012 blitt jobbet med en hovedplan (masterplan) for Ulefoss som inkluderer flere prosjekter, bl.a. Drømmemila, Bryggeparken, Øvre verket, Ulefoss Næringspark (Cappelens industriområde), Boligprosjekt Kåsa, vannfronten og Ulefoss sentrum. Behov/ønsker, analyser og registreringer, innspill fra samtaler med forslagsstillere og prosjektaktører, er brukt som bakgrunn for uttegning av hovedplanen. Bolyst, attraksjon og helhetstenkning kan være stikkord for det arbeidet som er gjort. Presentasjon av hovedplanen vil foreligge til kommunestyret så snart det lar seg gjøre, og senest i første møte på nyåret. Det foreligger et foreløpig forslag til detaljplan for området Ulefoss næringspark. Øvrig planarbeid ventes startet opp så snart kommunestyret er forelagt hovedplanen. Det er foreslått satt av kr 750 000 i budsjettforslaget for 2013, 1 mill.kr i 2014, og kr 500.000 i 2015. Det foreligger ingen kostnadsoverslag,men konsekvensutredninger, konsulentbistand og gjennomføring av tiltak er aktuelle kostnadsposter i denne sammenheng..

Asfaltere grusveger

Som vist i driftsbudsjettet har vi mange utfordringer på vegnettet. Det er avsatt midler til ca 900 - 1000 m ny asfalt pr år (inkl. forarbeider). Det har vært viktig å prioritere områder som er utfordrende å vedlikeholde med egen redskap (veghøvel). Dette for at det forhåpentligvis blir mer penger igjen på driftsbudsjettet for veg når vi slipper å leie inn redskap til disse veiene. Penger til asfaltering i investeringsbudsjettet kan ikke brukes til å reasfaltere eksisterende veger med dårlig fast dekke. Reasfaltering er vedlikehold av eksisterende veg og må utgiftføres i driftsbudsjettet.

Det er satt av en ramme på kr 700.000 i 2013 og 2014. Ramma er økt for de 2 siste åra i planperioden.

Ulefoss gjestebrygge - Septiktømming

Eksisterende anlegg for septiktømming er gammelt og fungerer tungvint. Anlegget virker, men brukerterskelen er høy og det har kommet tilbakemeldinger som sier at anlegget er tungvint å bruke. Med tanke på at NRK programmet Telemarkskanalen minutt for minutt ble vist høsten 2012, er det

mulig at man får en økning i båt trafikken i 2013. Det er trist å presentere et gammelt anlegg. Det bør derfor være et anlegg som er enkelt å benytte. Kr 250.000 foreslås satt av i 2013-budsjettet.

Eiendomsforvaltning

Opprusting kommunale bygg / ENØK

Her vises det til de utfordringer som teknisk har omtalt i driftskommentarene foran i dokumentet. Det er foreslått avsatt en ramme på årlig 1 mill. kr til opprusting av kommunale bygg, og en årlig ramme på 1 mill. kr til ENØK-tiltak i kommunale bygg. ENØK-plan er under utarbeiding, og vil være grunnlag for prioritering av budsjettmidler.

Brannsikring

På Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen er det behov for kompenserende tiltak for manglende seksjonering. Vi har et foreløpig usikkert kostnadsoverslag på 4 mill. kroner for sprinkler anlegg. En av usikkerhetene er om det er nok trykk i de kommunale ledningene og nok vannmengde til å drifte sprinkleranlegget. Det kan måtte etableres tank og trykkforsterker.

Videre trengs det ca. 3 mill. for bygningsmessige arbeider i Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen og Nomehallen.

Vi har ennå ikke fått prioritert nytt alarmanlegg på Lundetunet. Anlegget må skiftes på grunn av problemer med tilgang på deler.

Det går fortsatt branntilsyn som kan medføre kostnader. I sum kan dette bli 8 mill. +.

I rådmannens budsjettforslag er det til sammen satt av kr 8 mill. til brannsikring – fordelt med delbeløp på hvert av årene i planperioden. For 2013 settes av kr 2 mill.

Grunn-/eiendomserverv.

Det er satt av årlig kr 350.000 som en anslagspost for å imøtekomme forhold som kan oppstå.

Holla ungdomsskole

Alternative løsninger for realisering av skoleutbygging legges fram for kommunestyrets behandling i møte 15. november 2012. Uavhengig av alternativ, er det i budsjett- og økonomiplansammenheng forutsatt en investering på om lag 100 mill. kr. Rådmannen fremmer forslag om at tiltaket gjennomføres i planperioden, og har innarbeidet en låneramme på 80 mill. kr i den framlagte økonomiplanen. Det er redegjort på annet sted i dokumentet for de driftsmessige konsekvenser en slik opplåning vil innebære.

Konkret er det i rådmannens forslag til investeringsprogram satt av kr 4 mill. til planlegging i 2013, og kr 76 mill. kr til utbygging i de 2 påfølgende år – fordelt med 30 mill. kr i 2014, og 46 mill. kr i 2015. Det understrekes at beløpene er netto, dvs. uten moms (momskompensasjon inngår således i finansieringen av prosjektet).

Omtale av tiltak – ikke innarbeidet i investeringsprogrammet

”Aldersboliger” Berget

8 leiligheter som tidligere var aldersboliger, men som nå skal leies ut til yngre beboere med behov for hjelp. De to rekkehusene må totalrenoveres fra ytterst til innerst og bygges om med tanke på universell utforming. Det skal også legges til rette for personalbase. Det er aktuelt å søke om tilskudd til ombygging i Husbanken samtidig som det er aktuelt å lånefinansiere i Husbanken. Kostnad er foreløpig ikke kjent. Husleia skal dekke lånekostnadene.

Dette er i utgangspunktet et selvfinansierende prosjekt. Det kan bli aktuelt å innarbeide det i budsjettet for 2013 ved budsjettregulering.

Resikring i Gruveåsen

I forbindelse med behandlingen av PLØM 2/2012 i kommunestyret 18. oktober d.å., ble følgende vedtatt:

Sak vedrørende resikring i Gruveåsen – kostnaden til geotekniske undersøkelser og utredning av forslag til tiltak legges frem i forbindelse med budsjett 2013 – Handlingsprogram/økonomiplan 2013-2016.

Teknisk etat tar sikte på å kunne legge fram informasjon til kommunestyrets møte 13. desember.

Helsesenter i Lunde

Det tas sikte på å presentere utarbeidede planer som egen sak i kommunestyret i desember.

Lokaler for voksenopplæringen

Det tas sikte på å presentere utarbeidede planer som egen sak i kommunestyret med det første.

Lokaler for kulturskolen

Kommunestyret ba i mai 2012 om å få prosjektert og kostnadsberegnet et permanent tilbygg for kulturskolen ved Ulefoss samfunnshus. I PLØM 2/2012 ble det orientert om utredningsarbeidet - utført av arkitektfirmaet Børve og Borchsenius. Kostnadsestimatet var i overkant av 13 mill. kr.

Rådmannen ser det ikke som realistisk å gå videre med disse planene. Avklaring av lokaler for kulturskolen bør ses i sammenheng med realisering av skoleutbygging, jf behandling av sak vedr valg av alternativ til behandling i kommunestyret 15. november d.å.

7.3. Vann- og avløpstiltak – finansiert av gebyrer

Det er lagt opp til følgende investeringsrammer for vann- og avløpsprosjekter i plan-perioden:

År 2013: 17,8 mill. kr

År 2014: 6,8 mill. kr

År 2015: 7,0 mill. kr

År 2016: 9,5 mill. kr

Følgende tiltak foreslås prioritert i 2013:

Oppgradering avløpsrenseanlegg

Det er ført opp 9 mill. kr til formålet i 2013. Med dette beløp vil Lunde renseanlegg få en oppgradering. Det som ikke er med i denne summen er et biologisk rensetrinn. Hvis Lunde renseanlegg kommer opp i en gitt størrelse vil det biologiske rensetrinnet være et krav fra

fylkesmannen. Slik situasjonen er i dag vil for eksempel et vaskeri på Sagamoen utløse et slikt krav. Det velges derfor å ta høyde for dette nå. Det vil bli skrevet en egen sak når man kjenner omfanget av denne utvidelsen. En slik utvidelse på et senere tidspunkt vil være mer enn dobbelt så dyr som å ta det med nå. Det lyses ut konkurranse om ombyggingen av Lunde renseanlegg nå i vinter, og byggearbeid vil kunne starte til våren / sommeren 2013. Prosjektet vil mest sannsynlig ikke kunne slutføres i 2013, men først i 2014.

Avkloakking Strømodden

Det er ført opp 5,6 mill. kr til formålet i 2013. Boligutbyggingen på Kastet / Hammerstad har medført at det må bli noen små interne justeringer mellom prosjektene på Ulefoss i 2013 og 2014 i forhold til tempoplanen som er vedtatt. Dette vil bli tatt opp med fylkesmannen slik at han er orientert om dette. Justeringen vil i første rekke gå ut på å plassere pumpestasjoner og pumpeledninger slik at man har en forbindelse til Søvitt renseanlegg før man begynner med ledningsanlegget på land. Dette kan føre til at man ikke benytter hele beløpet i som er avsatt i 2013, og at man benytter et større beløp i 2014.

Avkloakking Ajersiden

Det er ført opp 1,2 mill. kr til formålet i 2013. Her har kommunen en pumpestasjon som er overbelastet i regnværsperioder og som har nesten ingen gangtid i tørrværsperioder. Det har i tillegg vært flere hendelser med tilbakeslag i utsatte hus i området. Dette har vært et økende problem i perioder med ekstremt mye nedbør. Prosjektering starter nå i vinter og anleggstart er beregnet til mai/juni.

Ramme diverse VA-prosjekter

Det er ført opp 2 mill. kr i 2013. Som følge av kommunestyrevedtak i oktober 2012 ble disse midlene styrt inn mot boligutbyggingen på Kvernodden / Hammerstad i følgende delprosjekter.

- Ny pumpeledning fra Kirkestranda til Søvitt renseanlegg
- Ny pumpestasjon på Kirkestranda
- Ny vannledning til Kvernodden / Hammerstad sitt nord vestre hjørne i reguleringsplanen.

Planperioden 2014 – 16

Følgende tiltak er aktuelle å gjennomføre øvrige år i planperioden:

2014	Kastet
	Tollahotten
	Diverse
2015	Sagene
	Bjervagate
	Diverse
2016	Tufte / Fen
	Bjervajordet
	Diverse

7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden, jf talldelen budsjettskjema 2B:

	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	Sum plan- perioden
Beløp i hele 1.000 kr					
VA-tiltak	17.800	6.800	7.000	9.500	41.100
Øvrige investeringstiltak	20.550	43.220	58.700	10.700	133.170
SUM:	38.350	50.020	65.700	20.200	174.270

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 174 mill. kr, hvorav 41 mill. kr gjelder investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgiftsbetaling (selvfinansierende prosjekt).

Finansiering

Som tidligere er kommunens investeringer i kommende planperiode i hovedsak basert på lånefinansiering. VA-prosjektene på 41 mill. kr lånefinansieres i sin helhet, men er pr definisjon selvfinansierende. I tillegg er pr definisjon også investering i nytt økonomisystem selvfinansierende i den forstand at låneopptak skal dekkes av reduserte driftsutgifter fra 2013.

Fra og med 2014 blir momskompensasjonen som gjelder investeringstiltak direkte ført i investeringsregnskapet. Det vises til omtale i pkt 4 foran vedr. endring i forskriftene med hensyn til føring av momskompensasjon for investeringsprosjekter. År 2013 er siste år der det synliggjøres et beløp (kr 2 mill.) som overføring fra drift til investering. Momskompensasjon knyttet til investeringstiltak går fra 2014 i sin helhet til å finansiere de samme investeringstiltaka.

Bruk av investeringsfond

Det er lagt inn en forutsetning om å disponere midler fra investeringsfondet for å delfinansiere investeringstiltak. Som tidligere redegjort for, er det ikke disponible midler på fondet pr 31.12.2011. Salg av eiendommer/tomter er forutsatt å fylle opp fondet etter hvert. Som tidligere legges det opp til at kapitalinntekter fra salg m.v. blir avsatt på investeringsfondet, og disponeres derfra, jf eget punkt i innstillingen.

Det kan settes opp følgende samlet oversikt over foreslått finansiering av investeringer, jf talldelen skjema 2 B:

FINANSIERING:	2013	2014	2015	2016	Sum
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	10 000	10 000	10 000	8 000	38 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	4 000	30 000	46 000		80 000
Nytt lån - selvfinansierende prosjekter	700				700
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	17 800	6 800	7 000	9 500	41 100
Sum bruk av lån	32 500	46 800	63 000	17 500	159 800
Statstilskudd trafikkikkerhetstiltak	500	500	500	500	2 000
Bruk av investeringsfond	2 750	1 520	1 000	1 000	6 270
Overføring fra driftsbudsj (til egenkap tilsk)	600	1 200	1 200	1 200	4 200
Overføring fra drift (momskomp inv.)	2 000				2 000
Sum finansiering:	38 350	50 020	65 700	20 200	174 270

Budsjettforslaget innebærer låneopptak på om lag 160 mill. kr i planperioden 2013 – 2016. Fratrukket nedbetaling på eksisterende gjeld i planperioden (anslått til om lag 70 mill. kr) vil netto lånegjeld øke fra i underkant av 400 mill. kr pr 31.12.2011, til om lag 500 mill. kr pr 31.12.2016.

7.5. Utlån.

Startlånsordningen ble innført 01.01.2003 som et resultat av at Husbankens kjøpslån og kommunenes etableringslån ble slått sammen til en ordning. Målet var at startlån skulle virke mer fleksibelt til å løse lokale etableringsproblemer, samt at lånekundene skulle få en offentlig instans å henvende seg til.

Målgruppen er unge i etableringsfasen, funksjonshemmede, eldre, flyktninger og andre vanskeligstilte. Låneutmålingen varierer ut fra behov og betalingsevne.

I Nome er det hovedsakelig unge førstegangsetablerere som søker.

I 2012 ble det beregnet et lånebehov på kr. 7 mill. Pr. 12. november er det behandlet følgende:

Antall søknader totalt	57
Antall innvilgede lån	27
Antall avslag	9
Antall forhåndstilsagn	4
Innvilgede lån – ikke benyttet	1
Antall søknader venter på behandling	16
(tall i hele 1000)	
Disponible midler pr. 01.01.2012	374 334
Reserverte lånemidler – forhåndstilsagn pr. 01.01.12	170 000
Innlån fra Husbanken 2012	7 000 000
Utlånte midler pr. 01.11.2012	6 644 500
Innvilgede forhåndstilsagn	899 000
Gjenstående utlånsmidler pr. 01.11.2012	834

Til sammenligning er det tidligere år behandlet:

År	Startlån	Antall søknader
2006	7 298 000	35 søknader
2007	7 394 000	40 søknader
2008	6 197 500	44 søknader
2009	7 913 500	36 søknader
2010	7 990 000	38 søknader
2011	8 093 000	50 søknader

Restansene på etablerings- og startlån er fortsatt lave sett i forhold til lånemassen, og det er hittil registrert svært lite tap på utlån. I og med at kommunen nå har anledning til å innvilge større lån enn hva som er gjort tidligere, kan dette medføre at restanser og tap øker på sikt, og at det må brukes mer ressurser på innfordringen.

En ser også at antall søknader øker, noe av dette skyldes at Finanstilsynet har skjerpet inn krav til egenkapital overfor bankene når det gjelder lån til kjøp av bolig. Tidligere var kravet 10 %, men dette er nå økt til 15 %. Kommunale startlån er ikke omfattet av Finanstilsynets krav.

Nome kommune har avtale med Lindorff Låneforvaltning a/s om forvaltning av startlån og boligtilskudd til etablering. Samlet utlån pr. 01.11.2012 er: kr. 48 508 079,- (hvorav kr. 1 464 794,- er misligholdte lån som er overført til inkasso).

Samlet boligtilskudd pr. 01.11.2012 er: kr. 1 469 038,-

Tapsfond pr. 31.12.12 er kr. 200.000. I henhold til Husbankens regelverk er det da ikke anledning til å sette av ytterligere til tapsfond.

På bakgrunn av dette foreslår rådmannen å føre opp kr. 8 mill. i årsbudsjett for 2013 til utlån av Husbankmidler via startlån-ordningen.

8. Rådmannens oppsummering.

Rådmannen legger med dette fram forslag til budsjett for 2013, og økonomiplan for perioden 2013 – 2016.

Hovedpunkter

Driftsbudsjettet for 2013 er lagt fram i balanse. Kommunens inntekter viser over tid en ”utflating”, og vokser svakere enn hva som kreves for å videreføre etablert drift. Nome kommune har ikke fondsreserver som kan dempe denne utviklingen. Det foreslås derfor en rekke driftsreduserende tiltak som rammer alle hovedansvarsområdene. I tillegg foreslås en økning av eiendomsskatten.

Dette skjer i en situasjon der rentenivået er ”kunstig lavt”, og således bidrar isolert sett til en bedre økonomisk handlefrihet for kommunene. Avsetning til senere tilleggsbevilgning/fond er svært beskjedne, og er ikke tilstrekkelig til å imøtekomme eventuelle uforutsette forhold i budsjettåret. Det er heller ikke satt av midler til å dekke inn et eventuelt driftsunderskudd for inneværende år. Dersom en slik situasjon oppstår, må budsjettet tas opp til revisjon i løpet av 2013.

Investeringsbudsjettet for 2013 er foreslått med brutto investeringer på 38,3 mill. kr, hvorav selvfinansierende vann- og avløpsprosjekter utgjør 17,8 mill. kr, og øvrige tiltak 20,5 mill. kr. Det er neste år lagt inn plankostnader til en utbygging av Holla ungdomsskole, og midler til en rekke ”små” prosjekter som dels skyldes forsinkelser, dels pålegg etter tilsyn, og dels på grunn av prioriteringer som ligger i gjeldende økonomiplan.

For økonomiplan-årene 2014 – 2016 er det dokumentert balanse i driftsbudsjettene de enkelte år uten uspesifiserte driftsreduksjoner. Det er i liten grad funnet rom for nye/utvidede driftstiltak. Innsparingsforslag som foreslås gjennomført i 2013 videreføres, og forsterkes i planperioden. Rådmannen har oppfattet det som et overordnet politisk signal å følge opp gjeldende økonomiplans ambisjon om oppstart av ny Holla ungdomsskole i 2014. Med de kostnadsoverslag som nå foreligger, vil det innebære at Nome kommune må innarbeide et låneopptak på om lag 80 mill. kr til denne utbyggingen. For å kunne betjene renter og avdrag, er det en forutsetning at kommunen er villig til samtidig å vedta driftsreduserende tiltak kombinert med økning av eiendomsskatt.

Investeringsprogrammet er preget av skoleutbyggingen med en anslått netto kostnad på 76 mill. kr – fordelt på årene 2014 og 2015. I tillegg er det foreslått en videre oppfølging av nødvendige investeringer i VA-sektoren. Gjennomføring av foreslått investeringsprogram innebærer en økning av kommunens netto lånegjeld fra om lag 400 mill. kr pr 31.12.2011 til om lag 500 mill. kr ved utgangen av denne planperioden (2016).

Nærmere om driftsbudsjettet.

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort en rekke ganger. Rådmannen må minne om at fjorårets vedtatte økonomiplan for perioden 2012 – 15 ble balansert ved en forutsetning om betydelige driftsreduserende tiltak fra 2013 innenfor begge de 2 store hovedansvarsområdene: Skole- og barnehagesektoren, og helse- og omsorgssektoren.

Budsjettsituasjonen utover i 2012 har avdekket en ubalanse, og PLØM 2/2012 konkluderer med et anslag om driftsunderskudd på om lag 4,2 mill. kr. Senere har forventninger om økte skatteinntekter

på tampen av året bidratt til et håp om å komme nærmere balanse i årets regnskap. I denne sammenheng er det grunn til å minne om at driftsbudsjettet for 2012 er balansert ved bruk av sparepenger/disposisjonsfond fra 2011 på 2,5 mill. kr. Det betyr at det egentlig ikke er balanse mellom årets inntekter og utgifter i 2012. Problemet for Nome kommune er at fondsmidlene er begrenset, og en slik saldering kan derfor ikke videreføres inn i 2013.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent helt siden økonomiplan-prosessen i fjor, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2013 – 16 har vært mer anstrengende enn det en så for seg i sommer. Noen av årsakene oppsummeres her:

- Budsjettutviklingen i inneværende år slik den kommer til uttrykk i PLØM 2/2012 er ikke tilfredsstillende. Samlet er det for høyt aktivitetsnivå i forhold til de ressurser som er til disposisjon. Det er en risiko for at kommunen pådrar seg et driftsmessig underskudd i 2012.
- De økonomiske reserver som en hadde i etterkant av regnskapsavslutningen for 2010, er nå disponert i sin helhet. Kommunen er derfor svært sårbar for uforutsette utgifter.
- De statlige rammevilkårene slik de ble konkretisert gjennom framlegg av Statsbudsjettet i begynnelsen av oktober, tar ikke høyde for den kostnadsutviklingen som er. Nome kommune er også avspist med mindre skjønnsmidler enn forventet.
- Det er betydelig usikkerhet til økonomien i samhandlingsreformen, og den endrede ansvarsfordeling mellom kommunene og helseforetakene. Staten har ikke justert kompensasjonsbeløpene til kommunen, selv om KS over lengre tid har påpekt at reformen er underfinansiert.
- Konesjonskraftinntektene og utbytte fra kraftselskapene ”flater ut” som inntektskilde i salderingen av driftsbudsjettene.
- Momskompensasjon fra investeringer som en finansieringskilde i driftssalderingen ”fases ut”, og innebærer en gradvis innstramning.
- Kommunen må ta høyde for et rentenivå som over tid vil etablere seg på et høyere nivå.

Salderingen.

På denne bakgrunn, har det vært nødvendig å gjøre flere avvik fra de intensjoner en hadde i de innledende drøftinger med formannskapet i begynnelsen av september.

Basert på de rammevilkår som er kjent pr i dag, har rådmannen sett det som nødvendig å foreslå følgende tiltak for å balansere økonomiplanen:

- Økte inntekter:
  - Øke eiendomsskatten til 7 promille i løpet av planperioden: Inntektsøkning 2 mill. kr i 2013, og 3 mill. kr fra 2015 sammenlignet med 2012-nivå.
  - Øke anslaget på konsesjonskraftinntekter: Årlig med kr 900.000.
- Reduserte avsetninger:
  - Delvis reversere på målsetting vedr etablering av en rentebuffer i forhold til en forventet renteøkning
  - Delvis reversere ”nødvendig avsetning”, dvs. fravike utgangspunkt om 2 mill. kr årlig til disposisjonsfond.
- Driftsreduserende tiltak, herunder bl.a.:

- Forutsette en samlet driftsreduksjon med kr 160.000 (Nomes andel) for de interkommunale samarbeidstiltakene i Midt-Telemark.
- Redusert kontantoverføring til kirkelig fellestråd
- Driftsreduserende tiltak på alle hovedansvarsområder. Nærmere beskrivelse og omfang av driftsreduserende tiltak, eller reduksjon av aktivitetsnivå, er gitt i tekstdokumentet under hvert hovedansvarsområde, jf oppsummeringen nedenfor.
- Andre forutsetninger, bl.a.:
  - Samhandlingsreformen: Underfinansiering, anslått til minimum kr 750.000 blir dekket av Staten i 2013.

Utbygging av Holla ungdomsskole i planperioden – med rente- og avdragskonsekvenser beregnet til om lag 4,8 mill. kr årlig når utbyggingen står ferdig – medfører samtidig forslag om å ta i bruk inntektsreserver i form av eiendomsskatt, redusere på planlagte avsetninger for å imøtekomme uforutsette utgifter, samt gjennomføre driftsreduserende tiltak i forhold til det aktivitetsnivået som er etablert i dag.

Driftsreduserende tiltak

Det er foreslått driftsreduksjoner som rammer alle definerte driftsområder. Tiltaksendringene er nærmere beskrevet under hvert ansvarsområde. Den demografiske utvikling er til en viss grad hensyntatt i fordelingen av ramme for driftsreduserende tiltak. Bl. a. følgende tiltak foreslås gjennomført:

Ansvar 1: Administrative og politiske fellestjenester, herunder kirke og NAV:

- Redusert kontantoverføring til kirkelig fellestråd
- Redusert ramme for interkommunale samarbeidstiltak
- Forventet innsparing i økonomisk sosialhjelp

Ansvar 2: Skole- og barnehagesektoren

- Stillingsreduksjon grunnskolen
- Nedlegging av Svenseid barnehage
- Forventet reduksjon i utgifter til ressurskrevende elever
- Feriestengte barnehager
- Økning i SFO-satser utover generell lønns- og prisstigning
- Endrede opptakrutiner i barnehager

Ansvar 3: Helse og omsorg

- Stillingsreduksjoner: 4,5 årsverk i hjemmetjenesten og bofelleskapene

Ansvar 4: Biblioteksektoren

- Driftsramme uten kompensasjon for lønns- og prisstigning.

Ansvar 5: Kultur og næring

- Redusert ramme til næringsformål over driftsbudsjettet
- Sluserock gjennomføres ikke (kraftfondet omdisponeres til annet formål)

Ansvar 6: Teknisk sektor

- Privatisering av kommunale vegger
- Kutt i tilskudd til drift av Ulefoss gjestebrygge

Samlet utgjør disse tiltakene om lag 6 mill. kr.

Eiendomsskatt

For å kunne opprettholde et best mulig tjenestenivå, har rådmannen sett seg nødt til å foreslå en økning av eiendomsskatten fra 5,5 til 6,5 promille. For en bolig som har eiendomsskatt på om lag kr 5.500 i 2012, vil økningen bli på om lag kr 1.000 (om lag kr 80 pr måned), og utgjøre kr 6.500 i 2012.

Skjønnsmidler

Nome kommune er for 2013 tildelt 4 mill. kr i skjønnsmidler via fylkesmannen. Beløpet kan sammenlignes med tildeling på 6 mill. kr i 2011, og 4,5 mill. kr i 2012. Det er altså en nedgang med 2 mill. kr nominelt på 2 år. I våre prognoser var det regnet med en viss utflating/reduksjon i skjønnsmidlene, men dette er noe større nedgang enn en kunne frykte.

I tillegg mottar Nome kommune kompensasjon for arbeidsgiveravgiftsendring som en særskilt skjønnsramme. Denne utgjorde 9,4 mill. kr i 2012. Beløpet har vært prisjustert de siste årene, men prisjustering er ikke foretatt for 2013 (dette utgjør om lag kr 350.000).

Samlet bidrar dette til en svak inntektsutvikling, og følgelig større utfordringer med salderingen av budsjettet.

Renteutviklingen

Det har over noe tid vært ganske entydige signaler på at rentenivået gradvis vil øke de kommende år, og det er nødvendig å ta høyde for denne utviklingen. Rådmannens forslag er å etablere nødvendig forutsigbarhet til dette spørsmålet ved å gjennomføre en moderat fastrentebinding kombinert med oppbygging av en "lokal" rentebuffer. Dette er ivaretatt i budsjettforslaget for planperioden. Alternativet er å binde en større del av lånegjelda. Dette vil rådmannen ha til løpende vurdering i lys av renteutviklingen.

Fondsreserver - Beredskap

Rådmannen ser det som nødvendig å bygge opp disposisjonsfondet for å sikre seg mot uforutsette utgiftsøkninger gjennom året. Nome kommune er svært sårbar ved å ikke ha reserver på fond. Det er funnet plass til en beskjedne avsetning til disposisjonsfond i plan-perioden. **Ut fra en økonomisk betraktning vil det være svært betenkelig dersom den politiske behandlingen ender opp med "å spise" av de beskjedne fondsreservene som er foreslått.**

Rådmannen minner nok en gang om driftssituasjonen for 2012, som kan innebære et merforbruk ved årets slutt. Dette merforbruk må hensyntas når regnskapet er avsluttet til våren.

Det er foreslått et eget punkt i innstillingen med presisering av "bremser på" fra dag 1 i det nye år. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene når regnskapet for 2012 foreligger.

Rådmannen foreslår i eget punkt å videreføre tidligere års opplegg der administrasjonsutvalget ved ledighet foretar en løpende vurdering av alle ledige stillinger. Også stillinger i etablert turnus innenfor helse- og omsorgstjenestene, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene skal i prinsippet være gjenstand for vurdering. Budsjettet er ikke satt opp med uspesifiserte stillingsreduksjoner, men det er synliggjort flere konkrete innsparinger ved nedbemanning innenfor noen av ansvarsområdene.

KOSTRA

Til tross for den bekymringsfulle økonomiske utviklingen, er det grunn til å minne om at det ytes tjenester på et svært godt nivå i Nome kommune. KOSTRA-tallene viser at kommunen sammenlignet med andre kommuner kommer godt ut på mange tjenesteområder. Utarbeidet KOSTRA-analyse – utført av Telemarksforskning på oppdrag fra Nome kommune – indikerer at vi på flere tjenesteområder har merutgifter i forhold til kommunens ”normerte utgiftsnivå” i 2011. De økonomiske rammevilkårene i de kommende år gjør at tjenestenivået settes under press, og kommunen må konstant være på leit etter smarte løsninger for å oppnå innsparinger. Det er i de siste årene forsøkt å vektlegge forebyggende tiltak, der målsettingen er å dempe kostnadsveksten på sikt. Videreføring av stillingen som gjeldsrådgiver og prosjektet ”Full pakke” innenfor rusomsorgen er eksempel på tiltak som – til tross for trange rammer – er foreslått prioritert i det framlagte forslag.

Søkelyset på KOSTRA-statistikk, og sammenligninger med andre kommuner, tilsier at kommunen bør dukke ”dypere inn i materien”. Mange kommuner innhenter ekstern kompetanse for en gjennomgang av organisasjonen og de tjenester som ytes. En slik ekstern gjennomgang har en kostnad ved seg. Et eventuelt engasjement må forankres i budsjett, noe som ikke er hensyntatt i det framlagte forslag.

Skatter, gebyrer og betalingssatser

Rådmannen henviser til innstillingens pkt 2. Her framkommer en samlet oversikt over skatter, gebyrer og betalingssatser, og de foreslåtte oppjusteringer av disse.

I den økonomiske situasjon kommunen befinner seg i, har rådmannen sett det som nødvendig å foreslå en oppjustering av eiendomsskatten for boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk fra inneværende års 5,5 promille til 6,5 promille i 2013. Dette innebærer en inntektsøkning i kommunebudsjettet på om lag 2 mill. kr.

Når det gjelder eiendomsgebyrer utenom eiendomsskatt er det i rådmannens forslag foreslått 30 % økning i avløpsgebyret, 3,1 % økning i vanngebyret, mens feiegebyret beholdes uendret. Det vises til omtale i pkt 6 teknisk sektor foran.

Husleie i kommunale boliger er foreslått å øke med 0,5 % fra 1. april til neste år.

Foreldrebetalingen i skolefritidsordninga foreslås økt med 8,3 % til 1.725 pr måned fra 2013. Når det gjelder foreldrebetaling i barnehagene, blir den uendret med kr 2.330 pr måned for hel plass også i 2013.

Interkommunale samarbeidstiltak

De interkommunale samarbeidstiltakene har i tråd med tidligere praksis sin særskilte prosess i regi av Midt-Telemark-tinget. Sistnevnte organ fikk en orientering om situasjonen for de enkelte samarbeidstiltakene i et møte i oktober. Rådmennene i de 3 kommunene har hatt i oppdrag å samordne de innspill som har kommet, og legge fram et omforent forslag til Midt-Telemark-tingets møte onsdag 28. november.

Konsekvensen av det omforente forslaget som går til tingsbehandling, er innarbeidet i rådmannens forslag til totalbudsjett for Nome kommune. Forslaget innebærer utvidelser utover prisstigning av

ramma til Midt-Telemark IKT og Midt-Telemark Brann og redning. I likhet med i fjor er det foreslått en samlet driftsreduksjon for alle samarbeidstiltakene. Denne utgjør kr 400.000 – tilsvarende 1 % av driftsramma. Reduksjonen er fordelt på alle samarbeidstiltakene, men landbruk med kr 200.000 har fått størst reduksjon. Nomes andel av en reduksjon på kr 400.000, utgjør om lag kr 160.000.

Sekretariatet for Midt-Telemark-rådet vil utarbeide et saksframlegg som kommer til tingsbehandling. Tingets anbefaling blir behandlet i kommunestyret 13. desember som særskilt sak samtidig med dette budsjettframlegget.

Nedenfor er budsjettamme for samarbeidstiltakene satt opp med grunnlag i det omforente forslag som blir lagt fram for tinget:

SAMARBEIDSTILT	Budsjett	Lønns-	% -vis	Forsl	Forsl	Forslag	Vekst		
		og							
	2012	prisj	Lønns-	nye	reduksj	2013	fra	%	Nome
		ramme	og	tiltak	2013	Til tinget	2 012		kr
		2013	prisv	2013		Ramme			
Midt-Telemark-rådet	644	678	5,3		-10	668	3,7	36,5	244
Midt-Telemark PPT	5 743	6 054	5,4		-30	6 024	4,9	39,2	2 361
Midt-Telemark Barnevern	8 560	8 876	3,7		-40	8 836	3,2	38,5	3 402
Midt-Telemark Landbruk	4 390	4 570	4,1		-200	4 370	-0,5	36,6	1 599
Midt-Telemark Brann og Redning	10 722	11 091	3,4	500	-50	11 541	7,6	42,4	4 893
Midt-Telemark Arbeidsgiverkontroll	839	877	4,5		-10	867	3,3	35,8	310
Midt-Telemark IKT	5 827	5 976	2,6	820	-40	6 756	15,9	42,3	2 858
Midt-Telemark Næringsutvikling	2 420	2 500	3,3		-20	2 480	2,5	39,7	985
SUM DRIFT samarbeidstiltakene	39 145	40 622	3,8	1 320	-400	41 542	6,1	40,1	16 653
Samhandlingskoordinator - 60 %	570	589	3,3			589	3,3	39,7	234
Kommuneoverlege (hel fra 2014)	540	558	3,3			558	3,3	39,7	222
SUM DRIFT inkl stillinger	39 715	41 211	3,8	1 320	-400	42 131	6,1		17 108
Investeringer:									
Investering Midt-Telemark IKT	1 200					1 400		39,7	556
Investering MTBR - brannbil	1 800					800		42,4	339
Investering Midt-Telemark IKTskole						2 500		39,7	993
Sum investeringer	3 000					4 700			

Den prosentvise andel varierer for de ulike samarbeidstiltakene. Men samlet sett er prosentandelen på 40,1 for Nome kommune. Det er et avvik på 0,4 % fra en fordeling etter folketall pr 01.07.2012. Samlet er det en vekst i samarbeidstiltakenes budsjett på om lag 6,1 % etter at reduksjonen på kr 400.000 er foretatt.

Nærmere om investeringsprogrammet

I investeringsprogrammet for planperioden er utbygging av ny Holla ungdomsskole innarbeidet med en netto investeringsramme på 80 mill. kr inkl. planlegging. I tillegg er det redegjort for andre "nødvendige, små prosjekter" som foreslås gjennomført i planperioden. Endelig kommer pålegg om gjennomføring av investeringer i vann- og avløpssektoren, med de konsekvenser det får for gebyrene, spesielt på avløp. Det er redegjort for alle foreslåtte tiltak i pkt 7 foran. Tabellen nedenfor viser forslag til samlet investeringsprogram for plan-perioden:

	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	Sum plan-perioden
Beløp i hele 1.000 kr					
VA-tiltak	17.800	6.800	7.000	9.500	41.100
Øvrige investeringstiltak	20.550	43.220	58.700	10.700	133.170
SUM:	38.350	50.020	65.700	20.200	174.270

Det kan settes opp følgende samlet oversikt over foreslått finansiering av investeringer, jf talldelen skjema 2 B:

FINANSIERING:	2013	2014	2015	2016	Sum
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	10 000	10 000	10 000	8 000	38 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	4 000	30 000	46 000		80 000
Nytt lån - selvfinansierende prosjekter	700				700
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	17 800	6 800	7 000	9 500	41 100
Sum bruk av lån	32 500	46 800	63 000	17 500	159 800
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	500	500	500	500	2 000
Bruk av investeringsfond	2 750	1 520	1 000	1 000	6 270
Overføring fra driftsbudsj (til egenkap tilsk)	600	1 200	1 200	1 200	4 200
Overføring fra drift (momskomp inv.)	2 000				2 000
Sum finansiering:	38 350	50 020	65 700	20 200	174 270

Gjennomføring av foreslått investeringsprogram innebærer en økning av kommunens netto lånegjeld fra om lag 400 mill kr pr 31.12.2011 til om lag 500 mill kr ved utgangen av denne planperioden (2016).

Ulefoss 15. november 2012

Bjørn G. Andersen
Rådmann

Roar Lindstrøm
Budsjett- og regnskapssjef